

GODIŠNJI IZVEŠTAJ 2018

 Trusti

Sva prava zadržana®

Fondi i Kursimeve Pensionale të Kosovës
Kosovski Penzijski Štedni Fond
Kosovo Pension Savings Trust

Izdavač
Kosovski Penzijski Štedni Fond

Objavljen
Maj 2019

Sva prava zadržana®
Kosovski Penzijski Štedni Fond

SADRŽAJ

0

5-16

Glavne činjenice
Misija e ambicija
Uvodna reč

1

21-38

Organizacija i
finansije

2

41-44

Aktivnosti

3

51-60

Investiranje penzijske
štednje

4

63-66

Doprinosi i
penzionisanje

5

69-80

Demografski podaci
doprinosioca

6

83-84

Pravni okvir

7

Aneks

Izveštaj nezavisnog revizora
i finansijski izveštaji -
Operacije

8

Aneks

Izveštaj nezavisnog revizora
i finansijski izveštaji -
Penzijska Sredstva

PREGLED KLJUČNIH INDIKATORA

UČINAK INVESTICIJA U POSLEDNJIH 10 GODINA

Period	1-godina	2-godine	3-godine	4-godine	5-godine	6-godine	7-godine	8-godine	9-godine	10-godine
Prinos od investicija [u evro]	-84.7 mln	+17.9 mln	+82.4 mln	+112.0 mln	+178.7 mln	+249.8 mln	+304.0 mln	+317.3 mln	+333.8 mln	+380.1 mln

INVESTICIJE

	2018	2017
Cena akcije na kraju godine	€1.3875	€1.4648
Povećanje/smanjenje cene akcije u toku godine	-5.3%	6.5%
Godišnji bruto prinos od investicija	-€85,406,464	€102,172,681
Drugi prinosi za godinu	€700,000	€385,000

SREDSTVA POD UPRAVOM

	2018	2017
Neto sredstva pod upravom na kraju godine	€ 1,681,148,925	€1,634,648,056
Godišnji rast neto sredstava pod upravom	46,500,870	216,677,182

DOPRINOSI I DOPRINOSIOCI

	2018	2017
Uplaćeni doprinosi za godinu	€173,852,170	€159,757,519
Uplaćeni doprinosi od osnivanja	€1,594,824,669	€1,422,168,517
Novi računi otvoreni u toku godine	35,121	49,688
Broj vlasnika računa na kraju godine	626,687	591,527
Broj aktivnih doprinosioca za godinu	344,453	352,849

PENZIONISANJE

	2018	2017
Novi računi sa isplatom štednje za godinu	5,435	5,173
Vrednost isplaćenih sredstava za godinu	€31,347,494	€27,739,647
Broj računa sa isplatom štednje od osnivanja	43,947	38,512
Vrednost isplaćenih sredstava od osnivanja	€150,819,961	€119,472,467

NAKNADE I TROŠKOVI

	2018	2017
Stopa investicione / operativne naknade za godinu	0.381% / 0.071%	0.393% / 0.081%
Iznos naknada nad penzijskim sredstvima za godinu	€7,660,347	€7,288,684
Investicioni troškovi KPŠF-a za godinu	€5,743,872	€5,704,214
Operativni troškovi KPŠF-a za godinu	€1,158,745	€1,181,697

RASPODELA DOPRINOSA I USLUGE

	2018	2017
Neraspodeljeni doprinosi na kraju godine	€1,293,572	€2,288,327
Broj usluženih klijenata u toku godine	161,467	143,218
Broj računa u eTrust-u	102,727	79,867

Svi podaci i analize predstavljene u ovom godišnjem izveštaju, kao npr.: Neto ili bruto sredstva pod upravom, doprinosi za godinu, promene u sredstvima pod upravom; ne obuhvataju dospеле doprinose u iznosu od €11.35 mln (2017: €10.15 mln) a ni provizije za štetu u iznosu od €0.59 mln.

INVESTICIJE U 2018. GODINI

PLASMAN	VREDNOST NA DAN 31. DECEMBRA 2018	BRUTO PRINOS OD INVESTICIJA ZA 2018. GODINU	BRUTO PRINOS OD INVESTICIJA OD PRVE INVESTICIJE
Vanguard Investment Series plc Global Stock Index Fund Euro hedged [ISIN: IE00B03HD316]	€363,676,626	€-36,036,485	€181,552,086
Nordea 1 Stable Return Fund [X] Euro [ISIN: LU0539147214]	€124,005,629	€-7,562,450	€19,005,628
Nordea 1 Global Stable Equity Fund [X] [ISIN: LU0257969260]	€162,607,446	€-5,359,409	€24,607,446
BNY Mellon Real Return Fund [X] [ISIN: IE00B504KX99]	€145,256,365	€-1,683,702	€24,756,365
AXA Global Inflation Linked Bonds [I] Eur [ISIN: LU0227145629]	€97,593,865	€-2,611,784	€19,597,544
AXA Optimal Income I EUR [ISIN: LU0184635471]	€53,906,903	€-8,365,851	€2,546,690
Schroders Global Diversified Growth [I] [ISIN: LU0776411141]	€55,893,343	€-10,406,847	€-3,106,657
Amundi Rendement Plus [I2] [ISIN: FR0011027283]	€102,509,778	€-5,533,651	€-2,613,054
BNP Paribas - PDP Parvest Diversified Dynamic [I] [ISIN: LU0102035119]	€52,220,239	€-8,775,311	€-574,051
Schroders International Strategic Bond Euro Hedged [I] [ISIN: LU0201624265]	€9,812,299	€-462,995	€15,434,580
Amundi 3M - [I] [ISIN: FR000703813]	€59,847,864	€-78,317	€-122,290
Pictet* High Dividend Selection - Z Euro [ISIN: LU0650147423]	--	€-1,664,192	€6,473,453
Investicije u obveznice trezora Vlada Republike Kosova	€209,044,287	€2,353,410	€9,063,229
Kratkoročni depoziti BKT, NLB, TEB, ISB, PCB, RBK, BPB, BEK	€119,403,795	€847,793	€6,926,526
CBK i druga potraživanja Rashodi kamata za sredstva u CBK	€126,245,153	€-66,673	€1,790,260
UKUPNO	€1,682,023,592	€-85,406,464	€305,337,757

*MARTA 2019. JE POVUČENA U POTPUNOSTI INVESTICIJA IZ FONDA PICTET HDS

ZAPIS: KPŠF ne može garantovati da će buduće performanse investicija biti kao u prošlosti. KPŠF ulaže njena sredstva pod upravom sa ciljem da: kao prvo sačuva kupovnu snagu penzione štednje i kao drugo kako bi još više podigao vrednost. Međutim, sva ulaganja su predmet jednoj meri rizika u zavisnosti od ciljanog stepena povraćaja. To isto važi i za investicije KPŠF-a, koja su predmet nizu rizika, ali ne ograničivši se samo na ove: valutni rizik, rizik kamatne norme, kreditirani rizik, rizik cene, politički rizik, rizik druge strane, rizik likvidnosti, rizik derivata itd. Više detalja za svaki rizik i njegova povezanost sa svakim investicionim fondom predstavljaju se na finansijskim izveštajima, priloženi sa ovim izveštajem.

2018

Uspešno je završen proces za odabir jednog brokera za investicije u ETF. Pokrenut je proces smanjenja rizika investicionog portfolija.

Neto povraćaj za godinu iznosi -5.3%, dok su se sredstva pod upravljanjem povećala za 2.2%.

2017

Funkcionalizovana je jedinica za investicije u rizik, i značajno je povećan obim angažovanja u ovoj oblasti. Angažovan je investicioni fond tržišta novca.

Neto povraćaj za godinu iznosio je 6.5% i sredstva pod upravljanjem su povećana za 15.9%

2016

Poraslo je alociranje sredstava na fondove multisredstava, koje je omogućilo Stablnost tokom snažnih pritiska po tržištima. Broj angažovanih fondova otišao je na 11.

Godišnji neto povraćaj bio je 4.4%, dok su sredstva pod upravom povećana za 15.2%.

2016

Preko 100 hiljade izveštaja je poslato putem e-mail-a. Broj računa u eTrust-u, dostigao je na 62,471. Četiri banke su počele nudenje usluga za fazno povlačenje.

Neraspodeljeni doprinosi smanjeni na 0.75% od primljenih doprinosa.

2017

Oko 148 hiljada izvoda je dostavljeno putem e-maila. Broj računa u eTrusti dostigao je oko 80 hiljada i oko 15 hiljade doprinosioca prate KPŠF u društvenim mrežama.

Neraspoređeni doprinosi su smanjeni na 0.18% prikupljenih doprinosa.

2018

Oko 178 hiljada obaveštenja o pregledima računa poslato je elektronskom poštom. Broj računa u eTrusti dostigao je na 102 hiljada i oko 10 hiljada usluga je pruženo na društvenim mrežama.

Neraspoređeni doprinosi smanjeni su na 0.08% prikupljenih doprinosa.

PREGLED POJMOVA

SAK	Statistička agencija Kosova
BDP	Bruto domaći proizvod [objavljen od strane ASK]
CBK	Centralna Banka Republike Kosovo
DID	Departman za izradu dokumenata, Ministarstvo unutrašnjih poslova
KPŠF	Kosovski penzjski štedni fond
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja
OESR	Organizacija za evropsku saradnju i razvoj
PPF	Program povlačenja u fazama
PUK	Poreska uprava Kosova
Skupština	Skupština Republike Kosovo
Vlada	Vlada Republike Kosovo

DEFINISANJE TERMINA

DEONICE - Instrument finansirar që siguron pronësi në kompani, varësisht nga shkalla e investimit.

HARTIJE OD VREDNOSTI ILI OBVEZNICE - Finansijski instrument emitovan od jedne vlade ili korporacije, i to sa rokmmaturiranja, koja obično plaća u određenim rokovima određeni iznos na osnovu fiksnih ili fleksibilnih kamata.

MULTI-SREDSTVA - Investicioni fondovi koji se sastoje od mešavine glavnih finansijskih instrumenata klase sredstava [deonice, obveznice i gotovine].

INVESTICIONI RIZIK - Podrazumeva šanse ili mogućnosti da se pretrpe gubici od preduzetih investicija protiv jednog određenog nivoa profita.

BENČMARK - Jedan standardni referentni nivo za upoređivanje i analiziranje investicionih performansi. KPŠF ima kao benčmark indeks potrošačkih cena, inače poznat kao nivo inflacije u zemlji.

DEFINISAN DOPRINOS - Je definisan plan za doprinos, gde se fiksni doprinosi uplaćuju u jednom individualnom računu od strane poslodavca i zaposlenog. Zatim se ti doprinosi ulažu i povraćaj od investicija [pozitivne ili negativne] kreditira individualnom računu. U vreme penzionisanja ovaj račun se koristi za nudenje penzije, obično kroz kupovinu anuiteta, koja zatim omogućuju redovna mesečna primanja.

BROJČANI PODACI ZA ZADNJIH 5 GODINA

84.1%

NETO SREDSTVA POD UPRAVOM

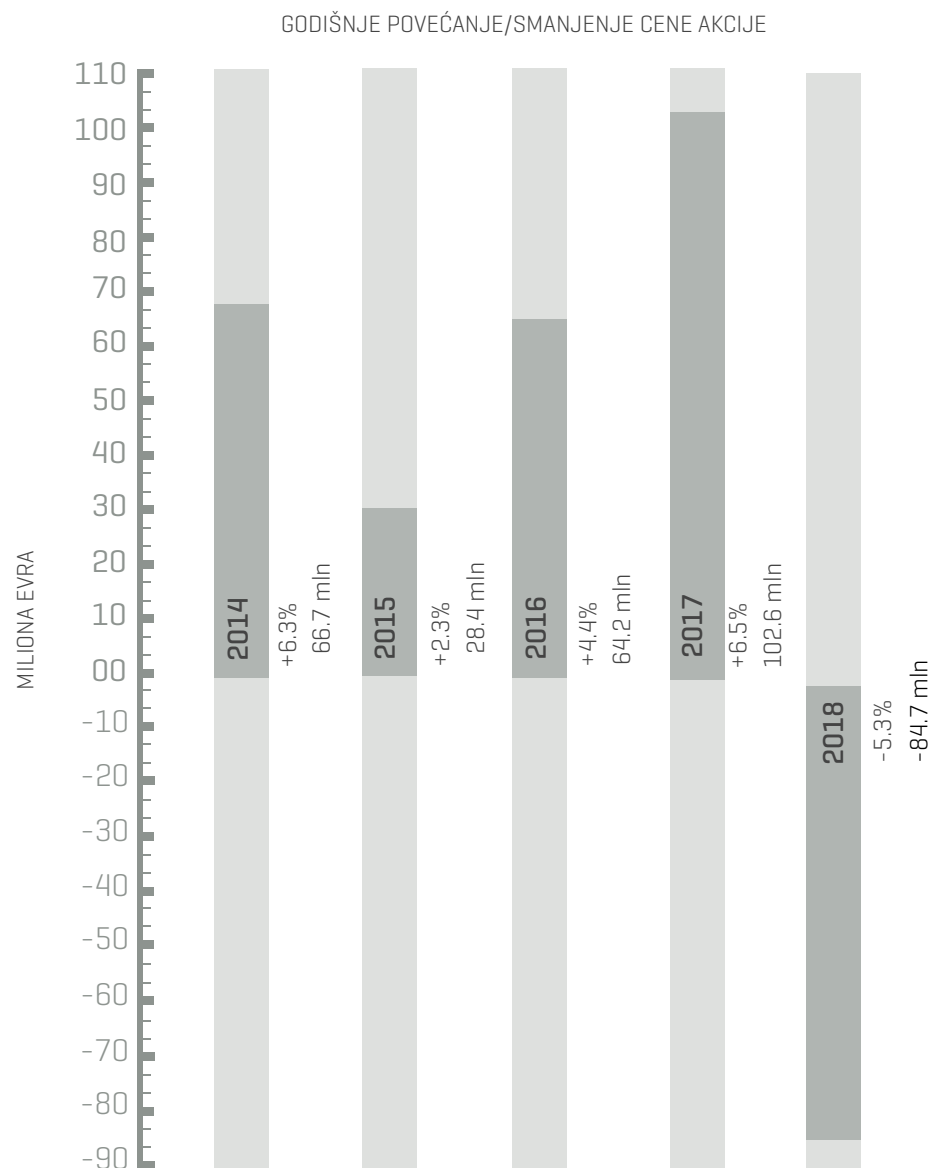
14.5%

CENA AKCIJE

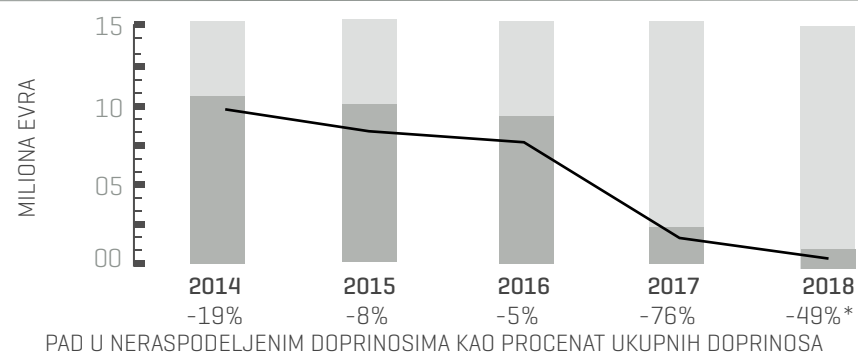
€178.7 mln

PRINOS OD INVESTICIJA

PRINOS OD INVESTICIJA

KUMULATIVNI NERASPODELJENI DOPRINOSI

*Više informacija o ovom vanrednom padu nedodeljenih doprinosa za 2018. godinu možete naći na strani 45 ovog godišnjeg izveštaja

BROJ VLASNIKA RAČUNA I AKTIVNIH RAČUNA

GOD.	VLLASNIKA RAČUNA			AKTIVNIH RAČUNA						
	MUŠKARACA	%	ŽENA	MUŠKARACA	%	ŽENA				
	[A]	[B]	[B]/[A]	[C]	[C]/[A]	[D]	[E]	[E]/[D]	[F]	[F]/[D]
2014	476,559	337,819	70.9%	138,740	29.1%	285,914	198,882	69.6%	87,032	20.4%
2015	507,963	356,990	70.3%	150,973	29.7%	297,466	205,380	69.0%	92,086	31.0%
2016	541,923	377,192	69.6%	164,371	30.4%	312,672	213,331	69.2%	99,341	31.8%
2017	591,527	406,815	68.8%	184,712	31.2%	352,849	238,005	67.5%	114,844	32.5%
2018	626,687	426,960	67.9%	199,727	32.1%	344,453	229,515	66.6%	114,938	33.4%

NETO SREDSTVA POD UPRAVOM KPŠF-A U ODNOSU NA GODIŠNJI BDP KOSOVA

	2014	2015	2016	2017	2018
Neto sredstva pod upravom	€1,087,760,598	€1,229,333,328	€1,417,970,874	€1,634,648,056	€1,681,148,926
BDP Kosova	€5,567,500,000	€5,807,000,000	€6,070,200,000	€6,282,200,000	6,528,000,000*
Neto sredstva u odnosu na BDP	19.5%	21.2%	23.4%	26.0%	25.8%

REDSTVA POD UPRAVOM KPŠF-A NA KRAJU GODINE 2008. SU DOSTIGLA

25.8%

BDP-A KOSOVA

*PO OCJENI AGENCIJE ZA STATISTIKU KOSOVA

MISIJA I AMBICIJA

Naša misija je da investiramo penzijsku štednju i da administriramo pojedinačne račune doprinosilaca do njihovog penzionisanja.

Mi nastojimo da ostvarimo našu misiju preko obazrivog investiranja sredstava i efektivnih administrativnih procesa.

Naša ambicija je da pružimo najbolje moguće usluge doprinosiocima i da budemo najpoverljivija institucija na Kosovu.

Mi nastojimo da ostvarimo našu ambiciju preko stručnosti i integriteta osoblja i institucionalne transparentnosti.

UVODNA REČ PREDSEDAVAJUĆEG ODBORA I IZVRŠNOG DIREKTORA

Dragi čitače,

Putem Godišnjeg izveštaja 2018. godine, koji predstavlja najvažniju publikaciju Kosovskog penzionog štednog fonda, imamo čast i odgovornost da Vas upoznamo sa najvažnijim pitanjima u vezi sa investicijama i operacijama za ovu godinu.

Dok je fokus i misija KPŠF-a dugoročno uspostavljena, mi nismo imuni a ni indiferentni prema kratkoročnim dešavanjima koje utiču na globalna tržišta i investitore. Od geopolitičkih rizika, kretanja pooštrenih monetarnih politika, neizvesnosti oko Bregzita, pa sve do prirodnih nepogoda, 2018. godina je donela značajan broj izazova na kratkoročnom učinku investicija.

Upravljanje organizacijom velikih institucionalnih investicija pruža iste izazove kao i upravljanje bilo kojom vrstom rastućeg globalnog biznisa. Od početka, KPŠF je stalno razvijao svoju strategiju za investicije, prebacujući se sa pasivnog na aktivno upravljanje od 2009. godine. Odbor je usvojio pažljivo razmotren strateški pravac, usvajajući četiri osnovna principa određena zakonom: i) sigurnost penzionih sredstava, ii) diversifikacija investicija, iii) maksimalni povraćaj u odnosu na sigurnost penzionih sredstava i iv) održavanje zadovoljavajuće likvidnosti.

Sprovođenje zakona i ovih principa podrazumeva neophodnost investiranja sredstava na međunarodnim finansijskim tržištima, sve dok ne postoje takvi uslovi na Kosovu. Kao posledica investiranja na finansijskim tržištima, podleže principu ne garantovanja pozitivnog povraćaja od investicija, već prilagođavanja investicija prema odnosu povraćaj/rizik.

Dobra vest je da su tokom 2018. godine na Kosovu zabeležene rekordne šifre investicija (oko €328 mln) ili oko 20% od ukupnog penzijskog fonda. Ovaj iznos su činile investicije u obveznicama Vlade Kosova (oko €209 mln) i plasmani u depozitima banaka u zemlji (od €119 mln).

Obaveštavamo Vas da su ova dva instrumenta, za sada, jedina koja su zakonski moguća kao investicije na Kosovu. I takođe, ovo je prva godina da Odbor nije izneo nova penzijska sredstva u inostranstvu. Ovi potezi su imali za cilj amortizaciju pada tržišta u portfoliju KPŠF-a, što je i postignuto.

Kao što je gore navedeno, KPŠF investira sa dugoročnim ciljevima i od početka je ostvario povraćaj na investicije od +€322 mln. Naredni primer da KPŠF dugoročno rezultira efikasno je da, uprkos učinku iz 2018. godine, korisnici penzija zbog toga što su prethodno akumulirali pozitivne povraćaje, imali su u totalu povraćaj od +20.8% (dobit) tokom godine.

Padovi na finansijskim tržištima, kao što je bila 2018. godina, iako su zabrinjavajući, predstavljaju neizbežna dešavanja, koja se obično prevazilaze ukoliko je investicioni portfolio dobro izbalansiran i diversifikovan. Za informisanje, bruto povraćaj KPŠF-a od investicija samo u prvih četiri meseci 2019. godine, iznosi više od +€100 mln, čime su namireni gubici nastali krajem 2018. godine. Bilo kako, kako gubici tako i dobici moraju se posmatrati onako kako jesu, kratkoročna kretanja na jednom dugom putovanju – cilj koji je projektovan za ovu penzionu šemu.

Dok se rad KPŠF-a odvija u okviru stalnog povećanja penzionih sredstava (koji sada iznose oko 1.7 milijardi), takođe treba razviti sposobnosti onih koji upravljaju fondom. Da bismo osigurali operativni uspeh, mi smo usredsređeni na razvoj talenata, praćenje učinka i obezbeđivanje operativne izvrsnosti. Naš cilj je da do kraja 2019. godine, KPŠF u potpunosti razvije Odeljenje za investicije.

Dalje, ove godine i usluge prema klijentima su povećane i poboljšane. Za ilustraciju, ove godine je realizovano 161 hiljada usluga (od 141 hiljade u 2017. godini); broj računa u eTrusti dostigao je na 103 hiljada (od 80 hiljada prošle godine); novih uplatilaca doprinosa je bilo 35,121 (osim 591,527 na kraju 2017.) i oko 10 hiljada usluga je pruženo putem društvenih mreža (dvostruko više u odnosu na 2017.).

Zaključak je, da je 2018. bila izazovna godina za donošenje odluka o investicijama u KPŠF-u. Međutim, to će ujedno služiti da u novom mandatu Upravnog odbora, od 1. decembra 2018. godine, prioritet bude izgradnja određenih investicionih portfolija [za povećanje nivoa zaštite za uplatioce doprinosa koji su bliže penzionisanju], kao i oblikovanje stručnih kapaciteta institucije [za direktno učešće u investicijama].

Mi, kao Odbor, pozdravljamo izuzetne napore svih zaposlenih u KPŠF-u i zahvaljujemo se na korektnoj i otvorenoj saradnji CBK-u i Skupštini Kosova, koji drže pod nadzorom jednu veoma osetljivu instituciju za građane Kosova.

Zbog toga, mi smatramo da je KPŠF na pravom putu da se nosi sa stalnim promenama na veoma dinamičnom polju investicija i finansijskim tržištima, i postizanju pozitivnih rezultata u dugoročnom periodu.

RUZHDI MORINA
PRESEDAVAJUĆI ODBORA

ADRIAN ZALLI
IZVRŠNI DIREKTOR

MOGUĆNOSTI

|

RIZICI

01

ORGANIZACIJA I FINANSIJE

- 21 - 22 Organizacija, Odbor i organogram
- 23 - 24 Članovi odbora na kraju godine
- 25 - 26 Komisije upravnog odbora
  - 27 Proces odlučivanja za investiranje sredstava
- 28 - 30 Administracija
- 31 - 33 Nadzor i revizija
  - 34 Finansiranje
- 35 - 38 Troškovi

ORGANIZACIJA

KPŠF je osnovan kao jedina institucija za upravljanje i investiranje obaveznih penzijskih doprinosa zaposlenih na Kosovu, kao i za upravljanje individualnim penzionim štednim računima doprinosilaca do njihovog penzionisanja.

KPŠF je osnovan zakonom u decembru 2001. godine kao ne-za-profit institucija. Kao takvom, jedini cilj KPŠF-a je da služi samo najboljem interesu svojih doprinosioca.

KPŠF je postao potpuno funkcionalan sa Odborom, Administracijom i uspostavljenim procesima u avgustu 2002. godine. U to vreme, Administracija je brojala 22 zaposlenih i imala pet odeljenja. Od tada, Administracija se organski razvila u službu sa 25 zaposlenih i osam odeljenja.

Avgust 2002. godine je i mesec u kome su uplaćeni prvi doprinosi od zaposlenih u javnom sektoru. U 2003. godini, i zamozaposleni i lica zaposlena u privatnom sektoru su se pridružila penzijskoj štednji.

Prvo investiranje penzijskih sredstava obavljeno je 2003. godine u gotovinske fondove. Potom su, 2004. godine, usledile investicije u indeksirane akcije i 2006. godine investicije u fondove koji trguju dužničkim instrumentima.

Investicije su dalje proširene da bi 2010. godine obuhvatile multi-asetne fondove, i 2011. godine fondove sa ciljanim rizikom.

U toku 2014. i 2015. godine u investicioni portfolio su uvršteni investicioni multi-asetni fondovi sa upravljanim rizikom, kao i akcioni fondovi sa dividendom i oni sa upravljanim rizikom. U 2017. godini je u, kroz angažovanje fonda Amundi - 3M I, u portfoliju ponovo pokrenuto tržište gotovine. 2018. godine je završen proces izbora brokera za investicije u ETF fondovima, u cilju pružanja instituciji većih mogućnosti za investicije. Takođe, po prvi put KPŠF nije realizovao investicije u inostranstvu, nego je privukao iste iz inostranstva

Na Kosovu je prva investicija u depozite kod komercijalnih banaka obavljena 2008, dok je prva investicija u hartije od vrednosti Vlade Kosova realizovana 2012 u kratkoročne obveznice. U 2014/2015 se započelo sa investicijama u vrednjoročne obveznice (do 2/5 godina) koje je emitovala Vlada Kosova. U 2017. KPŠF je po prvi put investirao u 7. godišnje državne obveznice. U 2018. godini je investiran rekordni iznos sredstava na Kosovo, oko 300 miliona evra, od kojih su 200 miliona evra bila u obveznicama Vlade Kosova, dok je ostatak bio u bankarskim depozitima.

UPRAVNI ODBOR

KPŠF-om upravlja Upravni odbor, čije članove kao poverenike penzijskih sredstava imenuje Skupština Kosova.

Zakon br. 04/L-101 Republike Kosovo o penzijskim fondovima na Kosovu, zajedno sa svojim izmenama i dopunama (Zakonom br. 04/L-168 i Zakonom br. 05/L-116), detaljno propisuje funkcionisanje i odgovornosti KPŠF-a i njegovog Odbora.

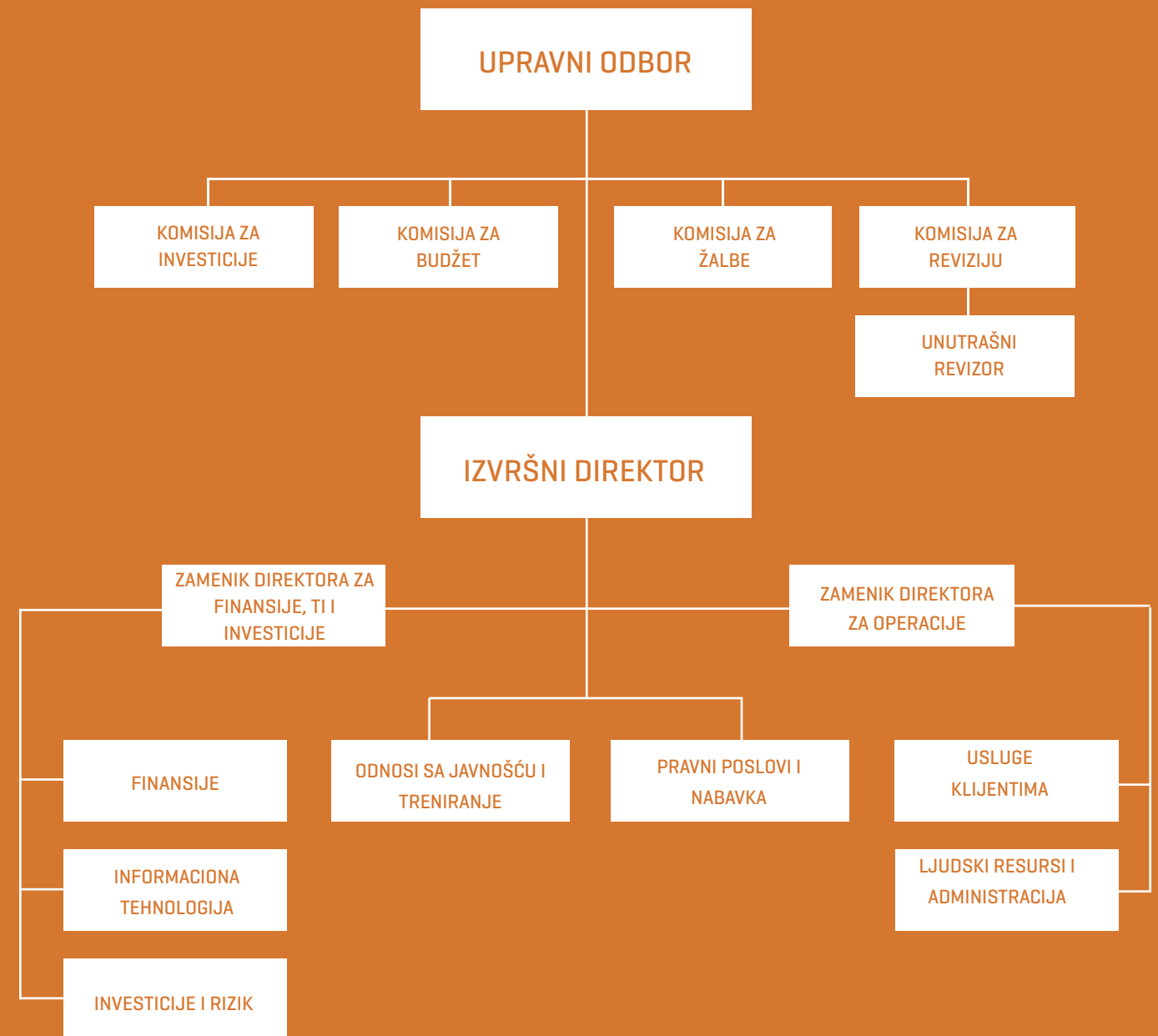
Uredbe CBK-a o penzijama donose sekundarno zakonodavstvo koje se odnosi na investiranje penzijskih sredstava, merenje učinka, podizanje penzijske štednje i zahteve za izveštavanje KPŠF-a.

Prava i odgovornosti Odbora obuhvataju, ali nisu ograničeni na: izbor, odnosno razrešenje upravljača sredstava, staratelja, otvorenih investicionih fondova te trećih lica; usvajanje principa i politika za investiranje penzijskih sredstava; zapošljavanje izvršnog osoblja KPŠF-a; usvajanje izveštaja KPŠF-a.

Odbor može imati sedam članova sa pravom glasa i jednog člana bez prva glasakoji predstavlja Vladu. Pozicija člana Vlade na Odboru je nastavljena i ove godine biti vakantna.

Najmanje petoro među članovima sa pravom glasa moraju biti profesionalni članovi, sa najmanje deset godina iskustvu oblasti investiranja ili upravljanja penzijskim fondovima; najmanje jedan član mora imati relevantno iskustvo za zastupanje interesa zaposlenih na Kosovu, i najmanje jednog člana sa relevantnim iskustvom za zastupanje interesa poslodavaca na Kosovu.

U decembru 2018. godine, Skupština Kosova je imenovala pet članova Odbora, od kojih su četiri bile stručne pozicije, dok je jedna pozicija bila predstavnik zaposlenih. Mandat imenovanih članova je četiri godine.

ČLANOVI ODBORA NA KRAJU GODINE

G. RUZHDI MORINA

Predsedavajući Upravnog odbora, predsedavajući Komisije za Budžet, i član Komisije za investicije

Magistar pravnih nauka, smer Međunarodno pravo. Dugogodišnje iskustvo u Uniji nezavisnih sindikata Kosova i veoma dobro poznavanje penzijskih šema.

G. FREDERICK ARTESANI

Predsedavajući Komisije za investicije i član Komisije za budžet.

Ekonomista i Nezavisni Finansijski Savetnik sa preko 35 godine iskustva u finansijskim tržištima.

G. BEHXHET HALITI

Predsedavajuć Komisije za reviziju i član Komisije za investicije.

Diplomirao ne Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Prištini. Od 2003. godine je uključen u postupku izrade i sprovođenja fiskalnih politika u Kosovu.

G. HAJDAR KORBI

. Član Komisije za investicije i Komisije za žalbe.

Magistar ekonomskih nauka za poslovnu analizu sa Univerziteta Staffordshire u Ujedinjenom Kraljevstvu i sa iskustvom preko 10 godina kao lektor i Fakulteta RIT na Kosovu.

G. VALDRIN KASUMAJ

Predsedavajući Komisije za Žalbe i član Komisije za reviziju.

Magistar ekonomskih nauka u Menadžment i informatiku, i magistar mašinskih inženjerskih nauka. Sa iskustvom angažovanja u Privrednoj Komari Kosova.

G. DRITON QEHAJA

Član Komisije za investicije i Komisije za budžet

Vanredni profesor na Univerzitetu u Prištini „Hasan Prishtina“. Ima zvanje doktora ekonomskih i društvenih nauka.

G. YMER YMERI

Član Komisije za reviziju i Komisije za žalbe.

Diplomiran na Prirodno-matematičkom fakultetu, ima zvanje magistra menadžmenta. 15 godina je radio kao profesor, dok od 2000. godine angažovan je u USONK.

VRSTA ČLANA:

Profesionalan

Profesionalan

Profesionalan

Profesionalan

Predstavnik
poslodavaca

Profesionalan

Predstavnik zaposlenih

IZABRAN:

Maj 2009

Oktobar 2008

Decembar 2015

Novembar 2017

Novembar 2017

August 2012*

Decembar 2018

SADAŠNJI MANDAT:

Četvrti

Četvrti

Drugi

Prvi

Prvi

Drugi

Prvi

NAPOMENA:

U novembru 2018. godine završili su službu u Upravnom odboru:

g. Ymer Havolli [nakon tri mandata] i g. Joly Dixon [nakon jednog mandata].

KPŠF se zahvaljuje njima za doprinos i službu!

*G. Driton Qehaja je služio još jedan trogodišnji mandat u Odboru [kao stručni član] od avgusta 2012. do oktobra 2015. godine. Drugi mandat je počeo 1. decembra 2018. godine.

PROCES ODLUČIVANJA UPRAVNOG ODBORA KPŠF-A ZA INVESTIRANJE SREDSTAVA

PRAVA I ODGOVORNOSTI

KPŠF-om upravlja Upravni Odbor, čije članove imenuje Skupština Kosova kao poverenike za penzijska sredstva. Prava i odgovornosti Odbora obuhvataju, ali se ne ograničavaju samo na: usvajanje principa i politika za investiranje penzionih sredstava; definisanje strateške alokacije sredstava za fondove KPŠF-a kao i određivanje prirode i iznosa bilo koje promene u alokaciji, strategiji i investicionoj politici; odabiru, nadgledanju ili razrešenju otvorenih instrumenata i menadžera sredstava koji sprovode investicionu strategiju i definisanu alokaciju sredstava; izbor staratelja sredstava i trećih strana; regrutovanje izvršnog osoblja KPŠF-a; i usvajanje finansijskih izveštaja KPŠF-a.

Glavni zadatak Upravnog odbora KPŠF-a je da obezbedi da su sredstava pod upravljanjem investiraju na prikladan način u skladu sa zahtevima Zakona i u njegovom okviru investicionih principa i politike. Upravni odbor priznaje da ima fiducijarnu odgovornost prema doprinosiocima i korisnicima KPŠF-a, i da će slediti samo politike koje ne ugrožavaju ovu odgovornost.

INFORMISANJE UPRAVNOG ODBORA

Menadžment i osoblje KPŠF-a na redovnoj osnovi informišu (dnevni ili nedeljnim – prema potrebi) članove Upravnog odbora o učinku investicija KPŠF-a, o stanju primljenih doprinosa i ne investiranim sredstvima, sa dospećem investicija u Kosovske obveznice i bankarske depozite, o podeli investicija po klasama i investicionim strategijama, a sve to u vezi sa očuvanjem investicionih ograničenja u skladu sa važećim zakonodavstvom.

INVESTIRANJE SREDSTAVA

Upravni odbor donosi svoje fiducijarne odluke realizovanjem investiranja svih prikupljenih sredstava (i narednih doprinosa): za privlačenje ili obuhvatanje novih investicija u izabranim fondovima prema Investicionim principima i usvojenoj politici, za detaljnu alokaciju sredstava kao što je izraženo u matrici investicija, za direktne investicije – uključujući ovde investicije u obveznicama Vlade Kosova i bankarske depozite. Upravni Odbor, u skladu sa ponuđenim analizama i investicijama (kroz osoblje i menadžment KPŠF-a, ali i kroz profesionalne članove u Odboru) donosi odluke radi dodavanja ili ukidanja investicija iz klase sredstava (akcije, multi-sredstva, tržište novca) čineći tako neophodna balansiranja u skladu sa analizama svakog fonda, da investicije investicionog fonda budu koherentne sa njegovom izveštavanom strategijom i prema kriterijumima da je izabran, radi analiziranja apsolutnog ponašanja i u relativnosti sa investicionim fondovima (kako u povraćaju tako i u riziku), radi analiziranja svih predviđanja makroekonomskih varijabli, geopolitičkih varijabli i svih ostalih faktora koji mogu uticati na oscilacije finansijskih tržišta ubuduće.

Ovo odlučivanje sledi Priručnik investicija, koji određuje skup principa i politika upućivanja. Obično, tokom svake godine, Upravni odbor donosi odluke o povećanju i smanjenju raznih linija investicija, zasnivajući se na kapacitete i najbolja znanja koje ima Odbor, uvek u okviru mandata i fiducijarnih odgovornosti, i radi osiguranja da su sredstva investirana pažljivo.

Pre angažovanja bilo kakvog investicionog fonda, odvija se jedan dug proces selekcije (od objavljivanja međunarodnog poziva kroz aukciju, do detaljne studije i intervjuisanja sličnih fondova) koji obuhvataju: detaljnu analizu mernih pokazatelja investicionog fonda i pokazatelja investiranja, kao što je detaljna studija investicionih principa i metodologije svakog fonda.

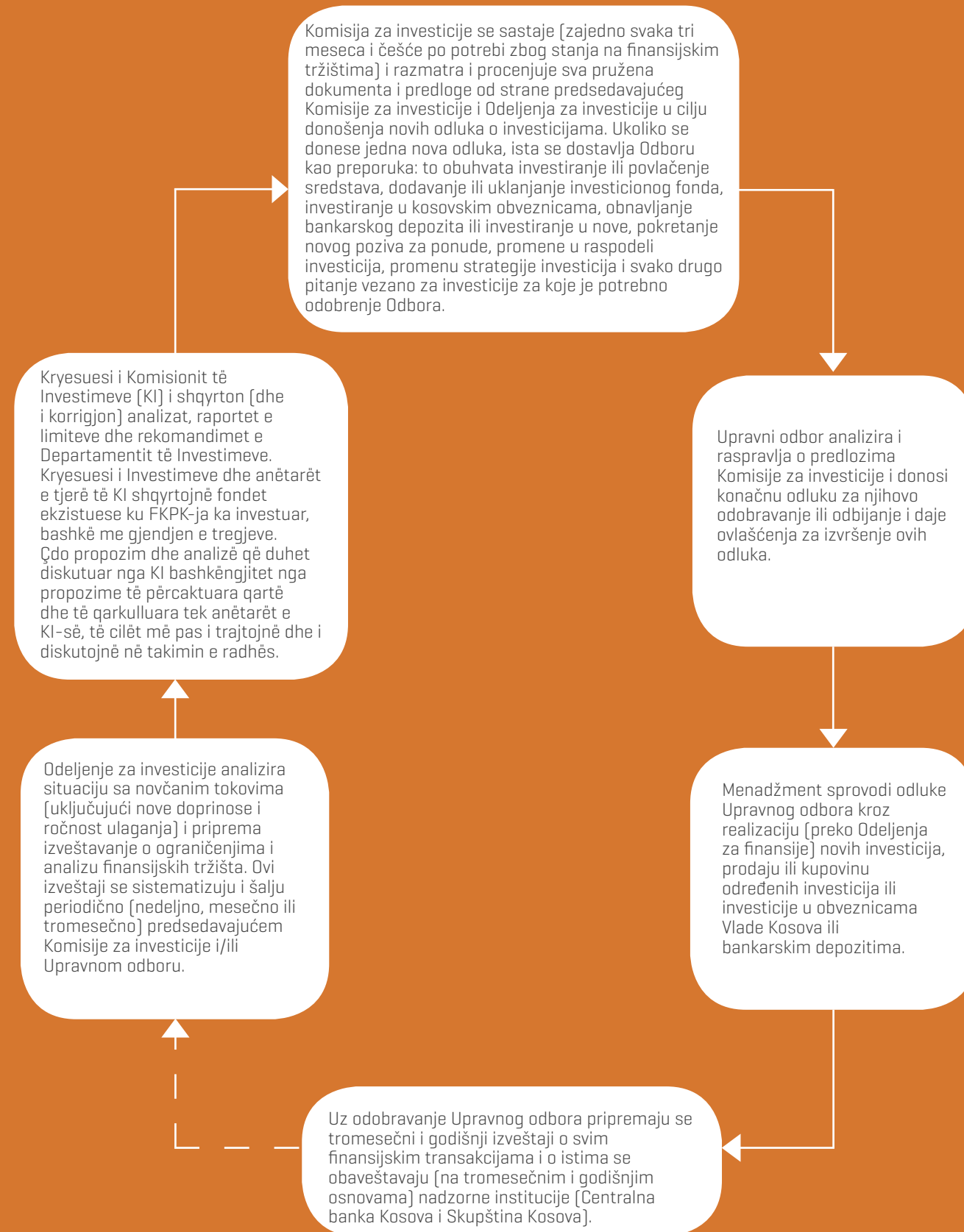
Takav proces obično zahteva angažovanje treće specijalizovane strane, sa neznatnim troškovima, ali u ovom slučaju KPŠF pridobija od kvalifikacija i profesionalnog iskustva članova odbora koji čine ovo. Sa druge strane, investicije na Kosovu (u obveznicama i bankarskim depozitima) se preduzimaju u okviru prevladavajućih uslova tržišta za suverene instrumente sa fiksnim prihodima kao i procenu relativnog rizika emitera.

IZVEŠTAVANJE I TRANSPARENTNOST

Upravni odbor objavljuje na veb sajtu sve važne odluke i one koje su vezane za investiciju sredstava, a svakodnevno se na veb sajtu objavljuje učinak investicija. Upravni odbor šalje detaljne izveštaje (tromesečne i godišnje) nadzornim institucijama.

Pored toga, članovi Odbora održavaju direktne sastanke sa članovima funkcionalnih komisija Skupštine Kosova, kako za predstavljanje učinka investicija tako i za potrebe institucije za naknade koje su potrebne za finansiranje. Ista procedura važi i za usvajanje godišnjeg izveštaja KPŠF-a. Očekivano je da KPŠF, preko Menadžmenta ili Odbora, pruži transparentan odgovor na sve zahteve za informacije relevantnim medijima, detaljno otkrivajući učinak i ostale detalje o investicijama KPŠF-a.

CIKLUS ODLUČIVANJA UPRAVNOG ODBORA

KOMISIJE UPRAVNOG ODBORA

Četiri stalne komisije koje podržavaju funkcionisanje i odlučivanje Odbora.

KOMISIJA ZA INVESTICIJE

pretežno razmatra politike, principe i strategiju za investiranje penzijskih sredstava, kao i učinak investicija i otvorenih investicionih fondova preko kojih KPŠF investira sredstva. Komisija takođe razmatra da li su investicije u skladu sa propisanim zakonskim i pravnim uslovima. Komisija preporučuje Odboru o investiranju penzijskih sredstava.

KOMISIJA ZA REVIZIJU

među mnogim drugim funkcijama, razmatra izveštaje regulatora i revizora i preporučuje akcionari plan potreban za rešavanje nalaza i otvorenih pitanja. Komisija takođe razmatra adekvatnost unutrašnjih procedura i ako je potrebno predlaže promene. Komisija razmatra plan revizije za funkcije unutrašnje revizije, razmatra kriterijume za spoljnog revizora i preporučuje njihovo usvajanje od strane Odbora.

PRESEDAVAJUĆI:

Frederick Artesani

OSTALI ČLANOVI:

Ruzhdi Morina
Behxhet Haliti
Hajdar Korbi
Driton Qehaja

ODRŽANIH SASTANAKA:

Šest

KOMISIJA ZA ŽALBE

pregleda zahteve oprimosioca, predstavlja i žalbe, koje se upućuju Odboru ili KPŠF-u. Komisija podnosi njene preporuke Odboru i osigurava da je pružen odgovor na sve slučajeve u zakonskom okviru i u skladu sa zakonskim odredbama koje su tada na snazi.

PRESEDAVAJUĆI:

Valdrin Kasumaj

OSTALI ČLANOVI:

Hajdar Korbi
Ymer Ymeri

ODRŽANIH SASTANAKA:

Četiri

KOMISIJA ZA BUDŽET

razmatra budžetske potrebe KPŠF-a i u skladu sa tim, daje preporuke za visinu naknada za upravljanje koje trebaju biti naplaćeni na penzijska sredstva. Komisija takođe preporučuje Odboru usvajanje budžeta KPŠF i promene budžeta kada je to potrebno. Komisija takođe razmatra troškove KPŠF naspram budžeta.

PRESEDAVAJUĆI:

Ruzhdi Morina

Frederick Artesani
Driton Qehaja

Četiri

ADMINISTRACIJA

Administracijom KPŠF-a upravlja viši menadžment, koji se sastoji od izvršnog direktora i dva zamenika direktora, jednog za finansije i IT i drugog za poslovanje i ljudski resursi.

Menadžment nastoji da u KPŠF-u angažuje efikasne, profesionalne i moralno zdrave pojedince, verujući da će samo ovi kvaliteti dovesti do većeg napretka, zdravog radnog okruženja, i konačno, do boljih usluga za doprinosioce, uz istovremeno očuvanje institucionalnog integriteta KPŠF-a.

Da bi se postigli gore navedeni ciljevi, Odbor i menadžment obezbeđuju da postojeća administracija nastavi da unapređuje svoje znanje i iskustvo, da nastavi da bude motivisana, i da nastavi da stavlja na raspolaganje sve svoje mentalne i kadrovske kapacitete u službu unapređenja internih procesa i usluga za klijente.

Administracija je podeljena na funkcionalna odeljenja kako bi se osigurala efikasnost i efektivnost u radu.

Unapređenje administrativnih procesa, pružanje pomoći Odboru za analizu investicija, kao i sprovođenje odluka Odbora, glavni su zadaci Administracije. Učinak ove poslednje kontinuirano prati Odbor, dok se dnevno vodi od strane Menadžmenta.

U 2018. godini je stalno zaposlenih bilo 24 dok je ugovorom o zapošljavanju sa nepunim radnim vremenom bio jedan (2017. godine: 24 stalno zaposlenih i jedan zaposleni sa nepunim radnim vremenom).

Tokom 2018. godine bile su angažovane dve osobe ugovorom o radu i ugovorom o posebnim uslugama (jedna za programiranje i jedna za dizajn) u skladu sa potrebama KPŠF-a.

Pored angažovanja studenata za pripravnički staž u instituciji, kao tokom zadnjih nekoliko godina, nije bilo drugih kretanja osoblja. Dok, na početku 2019. godine, raspisan je konkurs za još jednu poziciju za Analitičara za investicije i rizik.

Zaposleni koji su pripadnici manjina činili su 8% radne snage (9% onih koji su se izjasnili o etničkoj pripadnosti). Žene su činile 28% radne snage (2017: 25%); 84% osoblja bilo je starije od 35 godina (2017: 84%), i 4% osoblja je bilo sa stalnim fizičkim ograničenim sposobnostima (isto kao i 2017. godine). S obzirom da nismo imali promene kod osoblja, prosečna starost je povećana za jednu godinu, i sad iznosi 44.4 godine (2017: 43.4 godine).

UPRAVLJANJE

1 IZVRŠNI DIREKTOR

ODELJENJE

USLUGE KLIJENTIMA	INFORMACIONA TEHNOLOGIJA	FINANSIJE	INVESTICIJE I RIZIK
----------------------	-----------------------------	-----------	------------------------

STALNO ZAPOSLENIH

9	4	3	1
---	---	---	---

RADNA MESTA

1 menadžer 7 penzijskih savetnika 1 recepciona	1 menadžer 1 programer 1 administrator mreže 1 administrator databaze	1 sertifikovani računovođa 2 službenici za finansije	1 Službenik za investicije i rizik
--	--	---	------------------------------------

OPIS

<p>Pruža usluge klijentima. Vodi računa o informisanju o individualnim računima, i to o isplati penziona štednje, bilansima štednje, a takođe savetuje učesnike o penzijama i pruža im pomoć oko podizanja štednje.</p> <p>Održava odnose i sa poslodavcima radi poboljšanje informacija za poravnanje doprinosa na individualnim računima. Generalno, ovo osoblje je blizu klijenta u toku čitavog ciklusa štednje do penzionisanja.</p>	<p>Osiguravaju da čitava infrastruktura informacione tehnologije sve vreme funkcioniše bez problema: vode računa o hardverima, softverima, licencama, spoljnoj i unutrašnjoj mreži KPŠF-a i bezbednost podataka.</p> <p>Vode računa o tome da je plan za oporavak dostupan svakog dana i redovno testiraju isti.</p>	<p>Obavljaju sve finansijske transakcije, uključujući investicije i povlačenje sredstava na finansijskim tržištima; vode računovodstvo i knjigovodstvo o penzijskim sredstvima i poslovanju KPŠF-a.</p> <p>Izračunavaju dnevnu cenu akcija i pripremaju finansijske izveštaje, mesečne i kvartalne izveštaje i druge potrebne izveštaje za Odbor KPŠF-a, regulatora i Skupštinu, i komuniciraju sa upravljačima sredstava.</p>	<p>Priprema analize o: toku investicija; riziku i nestabilnosti investicionog portfolija; usklađenosti investicija sa zakonom; održavanju investicione strategije Odbora, ažuriranju internet stranice u sekciji za investicije.</p>
---	--	--	--

2 ZAMJENICI DIREKTORA

LJUDSKI RESURSI I ADMINISTRACIJA	PRAVNI POSLOVI I NABAVKA	UNUTRAŠNI REVIZOR	ODNOSI SA JAVNOŠĆU, TRENIRANJE, PREVODI
--	--------------------------------	----------------------	--

3	1	1	1
---	---	---	---

1 službenik za ljudske resurse 1 domaćin 1 službenik za obezbeđenje	1 pravni službenik	1 unutrašnji revizor	1službenik za odnose sa javnošću, koordinacije treniranje, koordinacije prevoda
---	--------------------	----------------------	---

<p>Vode računa o spisku prisustva zaposlenih na poslu, poštovanju radnog vremena, pripremi platnog spiska i drugih naknada; vode blagajnu i bave se opremanjem, održavanjem i sigurnošću kancelarije; pružaju podršku osoblju i Upravnom odboru na sastancima i putovanjima u zemlji i inostranstvu.</p>	<p>Pravna kancelarija razmatra sveobuhvatnu zakonitost u odnosu na važeće zakonodavstvo i pomaže u izradi ugovora, sporazuma; daje pravna mišljenja i zastupa KPŠF u pravosudnom sistemu. Pravna služba trenutno sprovodi nekoliko aktivnosti koje je ranije sprovodio Službenik za nabavke.</p> <p>Međutim, proces centralizacije procesa nabavki (u CAN) smanjio je obim unutrašnjih aktivnosti nabavki, i sada je samo u svojstvu koordinatora sa CAN-om.</p>	<p>Uverava Odbor da su sve aktivnosti Menadžmenta, administracije i procesa u KPŠF u skladu sa internim procedurama, pravilima CBK-a i važećim zakonima.</p> <p>Obezbeđuje efikasnost i adekvatnost sistema KPŠF-a i internih kontrola, kroz sprovođenje redovnih tromesečnih revizija i pružanje preporuka za rešavanje pokrenutih pitanja. Izveštaje revizora razmatraju Komisija za reviziju i Upravni odbor.</p>	<p>Podržava komunikaciju institucije sa medijima i javnošću, održavanje intervju a i konferencija, izradu godišnjih izveštaja i kvartalnih buletina za informisanje doprinosilaca; administrira sajt i preuzima ulogu portparola, kada mu je delegirana; koordinira i pomaže pri prevodu dokumenata.</p>
--	--	--	--

KPŠF nadzire i kontroliše se od ekzaminera CBK-ja, koja je regulator penzijskih fondova, a izveštava Skupštini koja ga je osnovala. Reviziju vrše i interni i spoljni revizor.

KPŠF, kao javna i nezavisna institucija, podleže nadzoru i reviziji od strane javnih i privatnih stručnih institucija. Svi ovi nadzori i finansijske kontrole, od kojih niti jedna nije imala ozbiljnih nalaza, od osnivanja KPŠF (u 2002. god.) ojačali su poverenja Odbora u Menedžment.

Ujedno, Odbor veruje da su ovi nadzori zajedno sa učincima investicija, učvrstili kredibilitet i ojačali poverenje šire javnosti u donošenju odluka Odbora i rad Menadžmenta. Broj inspeksijskih i revizorskih procesa, ali i njihov interval realizacije je ostao isti i u 2018. godini.

KPŠF svaka tri meseca izveštava CBK, Skupštinu i Vladu o plasmanu penzijskih fondova, novim investicijama, povratku investicija, ali i o usklađivanju penzijskih sredstava. Ova informacija se takođe objavljuje i na veb stranici KPŠF radi informisanja šire javnosti.

Do sada, istorijski gledano, svaki nezavisni revizor koji je izvršio reviziju finansijskih izveštaja KPŠF-a (operativnih i penzijskih sredstava), koji su izabrani putem javnih procedura nabavke na Kosovu i usvojeni su kao takvi od strane Centralne banke Kosova, nisu dali kvalifikovano mišljenje o tim izveštajima. Spoljni revizor, upućivanjem pisma upravi, može dati i preporuke o boljem funkcionisanju procesa unutar KPŠF-a.

Osim tromesečnog izveštaja, o usklađenosti investicija sa zakonskim odredbama i Pravilima CBK o penzijama, i u 2018. godini KPŠF svaki mesec izveštavao Odeljenje za penzijski nadzor u CBK, gde se objavljuju svi investicioni aspekti i celokupno stanje penzijskih sredstava.

U slučaju da se dogodi da investicije KPŠF, zbog kretanja finansijskih tržišta, ne budu u skladu sa zakonom, u tom slučaju KPŠF je dužan da o tome odmah obavesti CBK, i ima rok od 180 dana da popravi situaciju. Do kraja 2018. godine nikada nije bilo takvih slučajeva.

Do 31. maja svake godine, KPŠF sastavlja i šalje CBK, Skupštini i Vladi godišnji izveštaj za prethodnu godinu, zajedno sa finansijskim izveštajima koji su revidirani od strane nezavisnog revizora, koji se bira samo nakon saglasnosti CBK. Ova informacija se takođe objavljuje na veb stranici.

Tokom godine, CBK je završila inspekciju za 2017. godinu, tom prilikom je razmotren veliki broj dokumenata; od zapisnika sa sednica Odbora i Komisija, pa sve do svih administrativnih pitanja. CBK-a obično vrši dve inspekcije KPŠF unutar godine, jednu generalnu inspekciju i jednu fokusiranu, o nalazima se izveštava Odbor.

Tokom 2018., CBK je sprovela opštu i redovnu inspekciju. Dok je spoljni revizor samo ove godine sproveo reviziju internih procesa informacione tehnologije u KPŠF-u.

U slučaju ozbiljnih nalaza, CBK takođe mora da podnese izveštaj i Skupštini, do sada tako nešto nije bilo potrebno. Osim eventualnih nalaza, CBK daje predloge Upravnom odboru. KPŠF obaveštava CBK i o svim odlukama Odbora koje se odnose na davaoče doprinosa, upravljanje fondovima i o ostalim pitanjima.

KPŠF ima zaposlenog jednog internog revizora koji četiri puta godišnje podnosi izveštaj Komisiji za reviziju o svim aspektima aktivnosti institucije. Pored njega, u 2018. godini angažovan je spoljni član Komisije za reviziju, na zahtev CBK-a. Ova dopuna je izvršena u skladu sa Zakonom br. 05/L-116, koji izmenjuje Zakon br. 04/L-101 o penzijskim fondovima na Kosovu, gde najmanje jedan član Komisije za reviziju treba da bude spoljni stručnjak u oblasti računovodstva ili revizije, koji je nezavisan od Upravnog odbora i menadžmenta KPŠF-a.

KPŠF je tokom 2018. godine takođe angažovao i internog revizora, sa specifičnim dužnostima revizije informacione tehnologije.

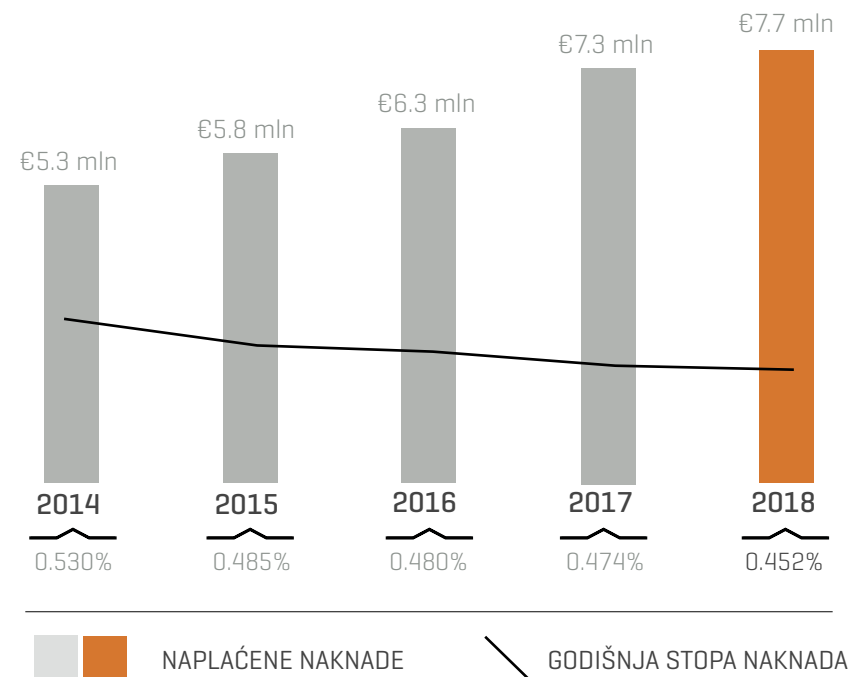
POKRENUTI PREDMETI OD STRANE SPOLJNOG I INTERNOG REVIZORA ZA 2018. GODINE I NJIHOV STATUS

	PREDMET	STANJE/KOMENTAR
SPOLJNI REVIZOR	Upravni odbor treba da uloži napore da se popuni slobodno mesto predstavnika Vlade Kosova u Upravnom odboru (kao člana bez prava glasa).	Upravni odbor će uložiti potrebne napore.
	Tokom procesa revizije primetili smo da KPŠF nije obnovio ugovor o održavanju glavnog računovodstvenog softvera za period od avgusta do decembra 2018. godine pa nadalje. U vreme našeg pregleda ugovor još nije bio potpisan.	Zbog kašnjenja CAN-a za procese nabavke, ovaj ugovor nije potpisan do marta 2019. godine, uprkos činjenici da su Menadžment i Odbor KPŠF-a zatražili nekoliko puta (i pismeno) da se ovo uradi.
INTERNI REVIZOR	Doprinosiocima kojima nedostaje lični broj da se opremaju od strane Ministarstva unutrašnjih poslova ili i sa identifikacionim brojem od strane Poreske administracije Kosova. Ako se to ne desi, istim da se ne raspodeljuju i/ili ne plaćaju sredstva penzijske štednje.	Menadžment je uzeo u obzir preporuku i zatražio od PAK-a njihovo opremanje sa identifikacionim brojevima.
	U Knjigovodstvenim knjigama da se priznaju potencijalne obaveze prema zahtevima Međunarodnog računovodstvenog standarda (MRS 37) za potraživanja koja mogu nastati kao posledica odluka Vrhovnog suda Republike Kosovo za odbijene poverioce KAP-a. Slučaj se odnosi na kupljenu parcelu za izgradnju poslovne zgrade KPŠF-a.	Preporuka je tretirana i sprovodiće se kao takva.
	Menadžment, pored faze mesečne provere plaćanja u fazama, da potvrđuju da su plaćanja, kamate i debitna kreditiranja računa tačni i u slučajevima kada izveštaji primljeni od banaka nisu tačni da kontaktiraju dotičnu banku i potvrde bilo i putem verifikacije bankovnih izveštaja doprinosa.	Pitanje je rešeno odmah nakon preporuke.

FINANSIRANJE

KPŠF je naplatio dopri-
nosiocima prosečno
€0.16 mesečno za
operativne troškove

Godišnje tarife zadužene na penziona sredstva za 2018. godinu su smanjene na ukupno 0.452% sredstava [2017: 0.474%]. Investiciona tarifa je smanjena od 0.393% na 0.381% dok je operativna tarifa od 0.081% na 0.071%.

Međutim, u nominalnoj vrednosti, zadužene tarife na penziona sredstva su porasle za 5.1%, ili za 371,664 €, zbog povećanja sredstava pod upravljanjem.

Međutim, i ove godine KPŠF nije potrošio generisane prihode iz ovih tarifa i suficit od 700 hiljada € vraćen je u fondu doprinosilaca.

Zadužene tarife su generisale prihode od 7,660,347 €, od kojih 6,447,812 € bila su namenjena za pokrivanje investicionih troškova i 1,212,535 € za operativne troškove.

Netarifni prihodi KPŠF-a za godinu bili su 97,667 €, šta je činilo da ukupni prihodi KPŠF-a za 2018. godinu budu 7,758,266 €, ili 5.1% viša nego prethodne godine [2017: 7,381,255 €].

Oko 84.0% netarifnih prihoda bili su iz prihoda od drugih investicija, i 16.0% su bili od drugih prihoda iz investicionih aktivnosti, za 2018. godinu zadužene tarife (u procentima), kao za investicione aktivnosti tako i za operativne aktivnosti.

KPŠF se finansira na sličan način kao i svi penzijski fondovi sa definisanim doprinosom, što znači nametanjem tarifa na sredstva pod upravljanjem [penzijska sredstva].

Kao jedna neprofitna institucija, nametnute tarife od strane KPŠF treba da pokriju samo troškove fonda. Visinu tarife na preporuku Odbora, odobrava Skupština; na taj način se Skupštini indirektno obezbeđuje kontrola nad troškovima KPŠF.

Prema izmenama Zakona br. 04/L168, KPŠF nameće investicione tarife kako bi pokrio troškove u vezi sa investicijama penzijskih sredstava; i operativnu tarifu za pokrivanje drugih troškova.

U poređenju sa 2017. godini KPŠF je smanjila nametnute tarife u 2018. godini [kao procenat] i za investicioni i za operativni aktivnosti.

Operativna tarifa KPŠF od 0.071% godišnje, nastavlja da bude najniža u poređenju sa svim sličnim operatorima u regionu ali je i među najnižim i u svetu.

Sa druge strane, način primene godišnje investicione tarife od 0.381% nije uporedivo sa nijednim sličnim regionalnim penzijskim fondom ali ni sa sličnim fondovima na svetu.

Standardna forma obrade investicionih troškova je da se pored operativne naknade koja se naplaćuje za rad upravljačke kuće, da se investicioni troškovi naplaćuju na sam penzijski fond; dakle, investicioni troškovi se tretiraju kao troškovi fonda, a ne onako kako je na Kosovu gde se tretiraju kao troškovi kuće koja upravlja fondom.

Ovakav tretman donosi do neslaganja između iznosa kojih KPŠF naplaćuje kao investicionu naknadu, koji se mora proceniti i budžetirati pre početka godine, i troškova koji se javljaju u stvarnosti.

Treba istaći da neke od aktivnosti Odbora, vezane za investicije, kao: intervjuisanje i izbor aset-menadžera, aktivnosti koji su vezane za investicije, pokrivaju se iz poslovne tarife.

Vredi pomenuti da je za 2018. godinu, vlasnike računa KPŠF-a prosečno koštalo 1.93 € [2017: 2.20 €] ukupnih operativnih troškova ove institucije.

1 direktnu uslugu u kancelariji [uslugu, savetovanje, informacije] svakog radnog dana od 08:00 do 16:00 časova;	7 obaveštenje putem pošte o penzionisanju;
2 slanje godišnjih izveštaja na kućnu adresu ili putem e-maila;	8 podnošenje prijave za podizanje štednje i bankarske usluge bez naplaćenih troškova;
3 neograničen štampanje izveštaja računom na KPŠF kancelariji;	9 besplatno održavanje računa za postepeno podizanje štednje od strane komercijalnih banaka;
4 kompletno održavanje računa za penzijske štednje;	10 natprosečnu kamatu za štednju u programu podizanja u fazama;
5 osiguranje računa na drugoj lokaciji i rezervnom serveru;	11 najsavremenije tehnološke usluge u penzijskom sektoru u regionu;
6 elektronska usluga online pristupa personalnom penzionom računom i usluga za komunikaciju na Facebook;	12 pokrivanje jednog dela investicionih troškova [izbor upravljača sredstava, troškove Upravnog odbora i slično].

TROŠKOVI

KPŠF, kao kuća koja upravlja fondom, ima troškove za investiranje penzijskih sredstava i za svoje poslovanje.

INVESTICIONI TROŠKOVI

Investicioni troškovi uključuju: Tarife koje imaju menadžeri fondova za investiciju sredstava i pristup finansijskim tržištima; tarife CBK za transfer sredstava; i ostale troškove, kao što su na primer brokeri i pazitelji sredstava.

Upravni odbor u postupku konkursa izbora investicionih fondova, uzima za osnov tarife koje menadžeri nameću za investiciju sredstava, tako da menadžeri koji ponude najniže tarife imaju prioritet u odabiru.

Takođe treba imati u vidu da menadžeri fondova nameću različite tarife upravljanja u zavisnosti od iznosa koji se investira kao i njihove strategije (aktivne ili pasivne). Na primer investicije u neki fond od €50 mln, mogu da opterećuju se drugačijom tarifom od investicija preko €50 mln, pošto i upravljački fonovi mogu dati popust na veće investicije u njima.

Investicioni troškovi su činili 83.2% troškova KPŠF-a za 2018. godinu (2017: 82.8%). Oni su nominalno dostigli vrednost 5,743,872 € (2017: 5,704,214 €) jer su sredstva investirana na globalnim tržištima nastavila da dostignu nove rekordne vrednosti. U 2018. godini je bilo prosečno 1,401 miliona € investicija na finansijskim tržištima tokom godine, ili 1.0% više od prošle godine (2017: 1,388 miliona €).

Treba napomenuti da obično investicioni fondovi zadužuju prosečno preko 1% za upravljanje fondovima, dok je KPŠF uspeo da putem pojedinačnih sporazuma i merljivih selekcija obezbedi da plaćene tarife prema investicionim fondovima, putem kojih investira penziona sredstva, smanji još više u 2018. godini, smanjujući ih na oko 0.381%.

Investicioni troškovi nisu bili daleko od projekcije, realizacijom 89.1% planiranih prihoda iz investicione tarife (2017: 94.4%), čineći da u 2018. godini suficit iz investicionih aktivnosti raste na 719.5 hiljada € (od 344.5 hiljada € u 2017. godini).

Povećanje suficita, ili smanjenje investicionih troškova, povezuje se nedostatkom realizacije dodatnih investicija na finansijskim tržištima tokom 2018. godine, uprkos povećanju sredstava pod upravljanjem, novim doprinosima.

Upravni Odbor je, tokom 2018. godine, odlučio da gotovo celokupni iznos suficita iz investicionih aktivnosti (700,000 €) vrati u fondu doprinosilaca. Na ovaj način, KPŠF funkcioniše optimalno sa tarifom upravljanja koju zadužuje.

U trenutku kada se odredi investiciona tarifa za narednu godinu, cilj KPŠF-a je da bude što bliže procene potreba za istom. Međutim, veoma je teško predvideti bilo učinak investicija ili stratešku raspodelu sredstava (zbog spoljnih faktora koji mogu uticati i na tržišta i na odlučivanje Odbora za investicije), šta čini neizbežnim suficit (ili deficit) od investicionih aktivnosti.

Uprkos svega toga, tačnost budžetskog planiranja u poslednje tri godine je bila između 89 i 95% za predviđene investicione troškove.

NAKNADE ZA UPRAVLJANJE OD STRANE INVESTICIONIH FONDOVA

Investicioni fondovi opterećuju menadžerske tarife za investiranje sredstava (uglavnom dve) u zavisnosti od pozicije koju imaju na tržištu.

Ovim tarifama KPŠF u nekim slučajevima ima pristup finansijskim tržištima sa nižim troškovima nego kroz direktne investicije.

Aktivni investicioni fondovi, koji ostvaruju investicije, istraživanja i dnevne transakcije, imaju veće troškove pošto i samim tim opterećuju veće tarife.

Dok pasivni investicioni fondovi, koji prate određeni indeks na berzama, imaju niže menadžerske tarife, u slučaju KPŠF to je samo fond Vanguard - GSIF.

2018

2017

OTVORENI FONDOVI	Godišnja neto stopa naknade	Naplaćene naknade	Godišnja neto stopa naknade	Naplaćene naknade
Vanguard - GSIF	0.13%	€476,025	0.13%	€455,954
BNY Mellon - RRF	0.60%	€ 488,895	0.60%	€798,961
AXA - GILB	0.35%	€345,106	0.35%	€336,504
Schroders - SISF	0.50%	€50,969	0.50%	€51,528
Schroders - GDG	0.65%	€813,018	0.65%	€520,466
Nordea 1 - GSEF	0.43%	€689,736	0.43%	€747,430
Nordea 1 - SRF	0.56%	€942,218	0.56%	€1,342,831
AXA - WFOI	0.55%	€716,717	0.55%	€428,939
Pictet - HDS	0.63%	€44,293	0.63%	€317,056
BNP Paribas - PDP	0.65%	€867,595	0.65%	€527,705
Amundi - RPI2	0.20%	€253,115	0.20%	€119,881
Amundi - 3M (I)	0.045%-0.057%	€16,719	0.045%-0.057%	€13,554
UKUPNO NAKNADA		€5,704,406		€5,660,809
Naknade CBK za transfere i ostalo		€30,550		€34,449
Brokeri, staratelji i garanti		€8,916		€8,956
UKUPNO INVESTICIONIH TROŠKOVA		€5,743,872		€5,704,214

83.2%

2018

82.8%

2017

OPERATIVNI TROŠKOVI

Operativni troškovi⁽¹⁾ uključuju sve ostale troškove koji ne predstavljaju direktno investicione troškove a koji se sastoje od nadoknada, štampanja izveštaja sa računa, zakupa za kancelariju i ostalih operativnih troškova.

Međutim operativni troškovi finansiraju i sve troškove Upravnog odbora, gde je glavna aktivnost Odbora donošenje odluka oko investicija.

Operativni troškovi su u 2018. godini iznosili 1,158,745 € (2017: 1,181,697 €) i činili su 16.8% ukupnih troškova KPŠF-a (2017: 17.2%). Kao što se može videti, operativni troškovi su ove godine bili manji (za 20,649 evra) nego prošle godine, uz smanjenje od 1.7%. Polovina budžetskih stavki su ove godine trošili manje budžeta, dve stavke su bile iste, dok su šest stavki bile veće.

Tako je 2018. godine, predviđeni operativni budžet za robu i usluge realizovan u stopi od 95.8% (2017: 94.9%). Ovaj nivo realizacije planiranih troškova za operativne aktivnosti je najviši u poslednjih pet godina.

Troškovi osoblja su zauzeli najznačajniji deo operativnih troškova i ove godine, sa 49.5% (2017: 50.7%). Međutim, troškovi za ovu stavku su bili smanjeni za 4.1% u odnosu na 2017. godinu.

S druge strane, troškovi Odbora su povećani na 17.9% operativnih troškova (2017: 13.7%), uglavnom jer je ove godine Odbor bio u punom sastavu tokom cele godine. Troškovi za štampanje i distribuciju izvoda smanjeni su ove godine za 18.6%, ali su bili na vrhu liste troškova sa 9.3% (2017: 11.2%).

Smanjenje ovih troškova se povezuje sa povećanjem broja korisnika eTrusti i izvoda koji su dostavljeni putem e-maila. Druge značajne promene ove godine smo imali u obezvređenju i amortizaciji (smanjenje za 24.8%) i u održavanju softvera (smanjenje za 33.2%).

Detalji za svaku budžetsku stavku su prikazani u tabeli na strani 38, dok se objašnjenja nalaze u priloženim finansijskim izveštajima.

2018 **16.8%**

2017 **17.2%**

OPERATIVNI TROŠKOVI

	2018		2017	
Troškovi osoblja	574,375	49.6%	598,973	50.7%
Troškovi Upravnog odbora	207,862	17.9%	161,879	13.7%
Stanja Računa i korespondencija	107,951	9.3%	132,598	11.2%
Troškovi kancelarijskog poslovanja	82,801	7.1%	79,845	6.8%
Obezvređenje i amortizacija	53,584	4.6%	71,279	6.0%
Održavanje softvera	38,289	3.3%	57,358	4.9%
Naknade nadzora CBK-a	18,188	1.6%	18,670	1.6%
Edukacija javnosti i oglasi	15,136	1.3%	7,530	0.6%
Obuke, putovanja i ostalog troškovi oosoblja	10,050	0.9%	13,600	1.2%
Stručne službe / ugovorači / konsultanti	10,380	0.9%	2,968	0.3%
Eksterna revizija	9,050	0.8%	9,050	0.8%
Komunikacije	8,298	0.7%	8,973	0.8%
Saniranje posledica nepogoda – kirija i ostali povezani troškovi	6,600	0.6%	6,600	0.6%
Bankovne naknade za izvršene usluge	2,300	0.2%	2,138	0.2%
Ostali troškovi	13,881	1.2%	10,236	0.9%
UKUPNO OPERATIVNIH TROŠKOVA	€1,158,745	100%	€1,181,697	100%

(1)

Za više informacija, molimo vas pogledajte revidirane finansijske izveštaje koji su, kao što se zahteva prema zakonom, pripremljeni u skladu sa MSFI.

02

AKTIVNOSTI

- 41 Aktivnosti
- 42 Upravljanje računima
- 45-46 Sravnjenje
- 47-48 Usluge za klijente

AKTIVNOSTI

UPRAVNI ODBOR

Dana 1. decembra, pet članova Upravnog odbora (četiri stručne pozicije i jedna pozicija predstavnika zaposlenih) dobili su četvorogodišnje mandate od strane Skupštine Kosova; dok su dva preostalih članova bili imenovani godinu dana ranije.

Ove godine, zbog povećanih turbulencija na međunarodnim tržištima, Odbor je održao intenzivne sastanke i komunikacije. Razmatrao je u kontinuitetu učinak svakog investicionog fonda i takođe je ostvario rekordna kretanja sredstava u okviru investicionih fondova.

Tokom 2018. godine Odbor je doneo odluke da pokrene više od milijardu evra na međunarodnim tržištima, što predstavlja najveći nivo takvog kretanja. U prvom tromesečju godine, zbog očekivanja u kretanjima na međunarodnim tržištima i tadašnjeg učinka fonda u akcijama Pictet HDS-a, Odbor je doneo odluku da povuče iz ovog fonda celokupne investicije.

Ovi postupci su bili deo periodičnog rebalansa kojeg vrši Odbor, u cilju što boljeg usklađivanja investicione politike sa projekcijama kretanja tržišta.

U 2018. godini Odbor je plasirao na Kosovu najveći nivo sredstava ikada. Na kraju godine u obveznicama Vlade Kosova bilo je investirano oko 209 miliona €. Godinu dana ranije ovaj iznos je bio 95 miliona €. Dok, prošle godine dospela sredstva su bile u iznosu 76 miliona €, dok su plasirana 177 miliona € novih investicija.

Takođe su i deponirana sredstva na Kosovu bila značajno veća, i iznosila su 119 miliona €, od 50 miliona € koliko su iznosile godinu dana ranije. Glavni razlog za ovaj rast bio je povećanje zainteresovanosti banaka za ponude KPŠF-a. Stoga, uprkos svim ovim promenama, rezultiralo je da je oko 20% investiranih sredstava u 2018. godini bile na Kosovu. Isto tako, po prvi put u toku godine, Odbor nije investirao u inostranstvo.

Odbor je držao redovne sastanke u Skupštini Kosova i Centralnoj Banci Kosova. Takođe je realizovao sastanke, posete i konsultacije sa menadžerima sredstava kako bi se osigurao da su investicije i odlučivanje ispravne. U međuvremenu, sve komisije Odbora redovno su razmatrale sve aspekte investicija, budžeta, revizije i žalbi.

MENADŽMENT

Pored pružanja pomoći Upravnom odboru i izvršenja njegovih odluka, Menadžment obezbeđuje da svi dnevni procesi (operacije) KPŠF-a funkcionišu neprekidno. To znači da su: Podaci i informacije za davaoce doprinosa sigurni, da se davaoci doprinosa uslužuju u skladu sa visokim profesionalnim standardima, da korisnici penzija blagovremeno dobijaju penzijsku štednju.

Takođe Menadžment mora da osigura da se periodični izveštaji, uključujući i godišnji izveštaj izrađuju i šalju nadzornim institucijama i regulatoru redovno ili kad god je potrebno, da se transferi penzijskih sredstava ka investicionim fondovima i na račun KPŠF-a realizuju tačno, da se komunikacija sa menadžerima sredstvima obavlja u skladu sa najvišim profesionalnim standardima.

Istovremeno online usluga eTrusti, koja sada ima oko 102 hiljada korisnika, i internet stranica KPŠF-a treba da budu 24 sata u funkciji, u cilju informisanja doprinosioca o stanju izvoda računa kada god imaju potrebu, da komunikacija sa javnošću i trećim stranama bude dostupno svakog radnog dana.

Pre svega, treba garantovati da su sve finansijske transakcije u potpunosti u skladu sa važećim (i međunarodnim) pravilima, zakonima i standardima, i da nijedna odluka ili aktivnost ne bude u suprotnosti sa zakonodavstvom i/ili interesom doprinosilaca.

Tokom godine menadžment je bio fokusiran na: a) stručnu podršku Odboru u odlučivanju u vezi sa investicijama (u zemlji i u inostranstvo); b) proces izbora brokera za investicije u ETF fondovima; c) funkcionalizaciji odeljenja za investicije i rizik; d) pripremanju kampanja o podizanju svesti i informativnih kampanja u društvenim mrežama; e) povećanju broja računa u eTrusti, smanjujući tako troškove i olakšavajući komunikaciju sa doprinosiocima; f) podršku procesima za povećanje investicija u bankama koje posluju na Kosovu; e) kontinuirano unapređenje interne informacione tehnologije i digitalizaciji procesa; i g) ispunjavanje svih zahteva CBK-a i spoljašnjeg revizora za ceo lanac poslovanja institucije

UPRAVLJANJE RAČUNIMA

Okolo 178 hiljada izvoda stanja računa je dostavljeno putem e-maila

Tokom 2018. godine dostavljeno je 382,291 izvoda, od kojih su poštom dostavljeni 204,691 izvoda, i 177,600 putem e-maila (2017: 280,198 poštom i 146,884 putem e-maila). Ove godine broj novih računa je povećan za oko 35 hiljada, međutim KPŠF je amortizovao ovo povećanje povećajući broj računa u eTrusti i broj dostavljenih izvoda putem e-maila (obe zajedno preko 50 hiljada).

Takođe iz spiska dostave izuzeti su izvodi vlasnika računa koji nisu imali nijednu transakciju u poslednje tri godine. Broj doprinosilaca za koje KPŠF nije imao ni fizičku ni elektronsku adresu bio je 17,204 (2017: 10,417) i njima nije dostavljen izvod.

Zbog penzionisanja (ili smrti) doprinosilaca 5,468 računa su nedavno „povučena“ tokom 2018. godine (2017: 5,173). Ukupan broj povučenih računa je dostigao cifru od 38,512. Izvodi računa se ne dostavljaju ni za ovu kategoriju vlasnika računa.

KPŠF je otvorio 35,121 novih individualnih računa (2017: 49,688), dostigavši ukupan broj otvorenih računa od osnivanja na 626,648. Od novootvorenih računa tokom godine (dakle od 35,121), od njih su 31,506 bili za početne doprinosioce, znači koji su počeli plaćanje doprinosa u 2018. godini, dok je preostali deo bili slučajevi plaćanja doprinosa za prethodne godine, za koje je KPŠF dobio isplate ili informacije u 2018. godini.

Tokom godine bilo je 30,487 poslodavaca i 29,055 samozaposlenih koji su platili doprinose za izveštajnu godinu (2017: 28,685 odnosno 29,787).

Pored njih, bilo je 3,979 poslodavaca i 4,230 samozaposlenih koji su platili doprinose samo za prethodne godine (2017: 3,798 odnosno 4,472).

U totalu, za 2018. godinu bilo je 3.54 miliona izvršenih transakcija na računima doprinosilaca i preko 542 hiljada na računima poslodavaca (2017: 3.62 miliona, odnosno 741 hiljada).

U transakcijama na računima poslodavaca obuhvaćeno je 37,679 slučajeva (2017: 37,898) refundiranja: a) pogrešno isplaćenih doprinosa ili više isplaćenih doprinosa; i b) novčanih kazni PAK-a.

Radi informisanja, novčane kazne predstavljaju novčane kazne i kamate kojima PAK zadužuje poslodavce (i samozaposlene) zbog kašnjenja u isplati ili netačnog prijavljivanja penzijskih doprinosa – i koje su poslodavci platili zajedno sa penzijskim doprinosom.

Ove refundirane transakcije u 98% slučajeva su bile više isplaćeni iznosi (transakcije), vršene od strane poslodavaca tokom iste godine, dakle tokom 2018. godine. Tokom 2017. godine iste su činile 95% slučajeva, dok su 2016. godine činile 56%.

Poslodavci su za 2018. godinu prosečno prijavili i uplatili za 9.6 (ili 80%) meseci, kao i prethodne godine; i samozaposleni za 3.4 (ili 85%) tromesečje u 2017. godini, isto kao i prethodne godine.

2018 **9.6**

PROSEČNI BROJ MESECA ZA KOJE SU POSLODAVCI UPLATILI DOPRINOSE

2017: 9.6

2018 **3.4**

PROSEČNI BROJ TROMESEČJA ZA KOJE SU SAMOZAPOSLENI UPLATILI DOPRINOSE

2017: 3.4

SRAVNJENJE SREDSTVA

Nesravneni doprinosi su pali na 0.08% ukupnih prikupljenih doprinosa.

Već drugu godinu KPŠF je nastavio sa likvidacijom doprinosa koji nisu sravnjeni u poslednjih 6 godina, vraćajući ih PAK-u. Za ova sredstva KPŠF je dokazao da je iscrpio mogućnosti pronalaženja informacija, iz nekoliko razloga: poslodavci nisu sačuvali individualne informacije o uplatama ili su uplatili pogrešnim podacima, preduzeća su zatvorila ili menjale aktivnosti, i/ili su uplatili pogrešno poreze i novčane kazne kao penzijske doprinose.

Ipak, u cilju tačnog informisanja, podsećamo da i nakon transfera ovih sredstava od strane KPŠF-a u PAK, važeći zakon je zadržao doprinosiocima pravo da kada god obezbeđuju informacije za ove doprinose biće im refundirani iznosom doprinosa, dodajući im i prosečnu vrednost povraćaja od investicija KPŠF-a za period od trenutka njihovog transfera u PAK-u.

KPŠF je izvršio likvidaciju drugog iznosa neraspodeljenih doprinosa i kraj septembra je uzet kao krajnji datum za doprinose preko 6 godina. Iz ovog procesa PAK-u su vraćeni doprinosi u iznosu od 1.22 miliona €, koje zajedno sa povraćajem iz investicija, vraćeni iznos je dostigao cifru od 1.62 miliona €.

Nakon transfera ovih sredstava, u KPŠF-u ostala su nesravnjena samo 0.08% sredstava za periode ispod 6 godina (ili doprinosi u iznosu od 1.29 miliona €).

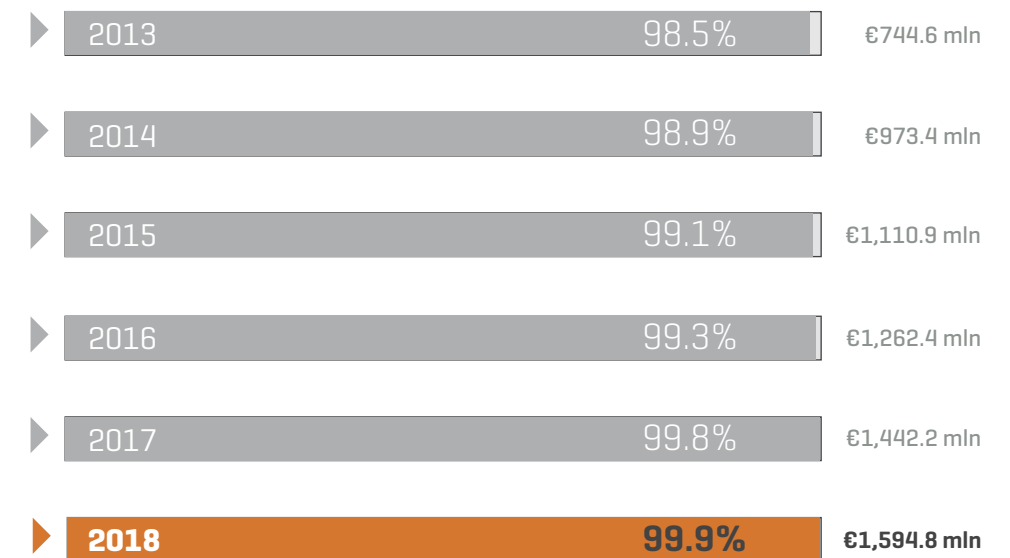
Upravni odbor i Menadžment KPŠF-a nastavili su da na listi angažovanja imaju sravnjanje sredstava za novije periode od 6 godina, naročito u pronalaženju informacija o godišnjim uplatama. I za 2018. godinu Odbor je postavio cilj (da najviše 0.15% kumulativnih prikupljenih doprinosa ostaju neraspodeljeni), cilj koji je ostvaren i premašen.

Razlozi i iznosi za nesravnenje bili su: a) 0.39 miliona € za nedostavljanje izveštaja o doprinosima od strane poslodavaca; b) 0.72 miliona € za izveštaje koji su neusklađeni sa uplatama; c) 0.03 miliona € za uplate za koje nije identifikovan poslodavac; i d) 0.16 miliona € za nevažeće detalje (lični broj/ime) prijavljenih doprinosilaca (2017: 1.36 miliona €; odnosno 0.068 miliona €; 0.02 miliona €; i 0.23 miliona €).

Kao što se može uočiti, ove godine generalno imamo smanjenja u svim kategorijama nesravnenja, što je i očekivano s obzirom da imamo povećanje zainteresovanosti i podizanje svesti poslodavaca za tačno i potpuno izveštavanje. Isto tako, doprinosioci se sve više brinu o stanju penzijske štednje.

Uprkos svim ovim pozitivnim promenama, KPŠF će nastaviti da se angažuje da informacije i uplate budu kompletne, kako bi se izbegavalo u maksimumu mogućnost ugrožavanja interesa doprinosilaca.

KUMULATIVNI RASPODELJENI I UPLAĆENI DOPRINOSI

USLUGE ZA KLIJENTE

556 pruženih usluga dnevno

Ukupan broj usluga pruženih od strane kancelarija KPŠF-a tokom 2018. godine za pojedince i poslodavce bio je 161,467. Ovo beleži povećanje od 13% u odnosu na 143,218 usluga pruženih tokom 2017. godine.

U proseku, pruženo je 556 usluga i konsultacija za svaki radni dan (2017: 549 usluga). Broj (besplatno) odštampanih izvoda stanja računa za doprinosioce posetioce iznosio je 91,041. Sa 56% (2017: 54%) ova usluga je povećala dominaciju ove godine bivajući najpoželjnija. Razlozi koji stoje iza toga su dva: zahtevi za izdavanje viza u ambasadama praćeni su uslovom da izvodi računa KPŠF-a budu dokaz o zapošljavanju; ali i podizanje svesti doprinosilaca o važnosti penzijske štednje.

Ograničen broj usluga KPŠF-a takođe se pruža u regionalnim kancelarijama PAK-a putem Službenika za penzije PAK-a. Usluge koje im oni pružaju, a koje se uglavnom sastojale od štampanja izvoda računa, bilo ih je ukupno 45,323 (2017: 8,617 njih). KPŠF kontinuirano održava kontakte i konsultacije sa ovim kancelarijama radi pružanja najboljih usluga doprinosiocima.

Ostale glavne usluge pružane od strane osoblje KPŠF-a bile su: a) 22,684 odobrenja zahteva za pristup portalu eTrusti b) 9,361 izmenjenih adresa doprinosilaca; c) 5,492 odobrenih prijava za penziju; d) 4,438 štampanih obaveštenja o penzionisanju i e) više od 5 hiljada provera ostvarenih računa.

KPŠF nastavlja da daje prioritet masovnosti usluge eTrusti. Broj računa u eTrusti tokom 2018. godine porastao je za 29%, na 102,727 (2017: 79,867), čineći 16% vlasnika računa KPŠF-a (2017: 14%). Promovisanje ove usluge u društvenim mrežama nastavlja da bude glavni podstrekač povećanja broja korisnika.

Portal eTrusti omogućava doprinosiocima jednostavan i besplatan pristup računu penzijske štednje, i takođe omogućava kontinuirano poboljšanje usluga; smanjenje troškove i povećanje transparentnosti. Usluge koje se pružaju na ovom portalu su brojne. Korisnici eTrusti mogu da proveravaju stanje svog računa i transakcije, za razliku od uobičajenih online usluga. Doprinosioci tu mogu proveriti ukupno stanje penzijske štednje, dnevnu jediničnu cenu, broj akcija, sve uplate doprinosa od svakog poslodavaca od trenutka otvaranja računa; a takođe mogu i postaviti pitanja osoblju KPŠF-a.

Pored svih usluga, koja su pružana u kancelariji, KPŠF je pripremio i dostavio svim aktivnim doprinosiocima godišnje izvode doprinosilaca. Isto tako, putem društvenih mreža odgovorili smo na oko tri hiljada pitanja i komentara doprinosilaca.

Od ukupnog broja usluga koje su doprinosioci dobili, 63% je pruženo od strane centralne kancelarije, 30% od kancelarija PAK-a i 7% realizovali su sami doprinosioci na portalu eTrusti.

ODŠTAMPANIH
IZVODA STANJA U
KANCELARIJIMA
KPŠF-A

91,041

UKUPAN BROJ
USLUGA KOJE
JE KANCELARIJA
PRUŽILA
POJEDINCIMA I
POSLODAVCIMA

2018
161,467

2017
143,218

BROJ RAČUNA U
eTRUSTI

 29%

03

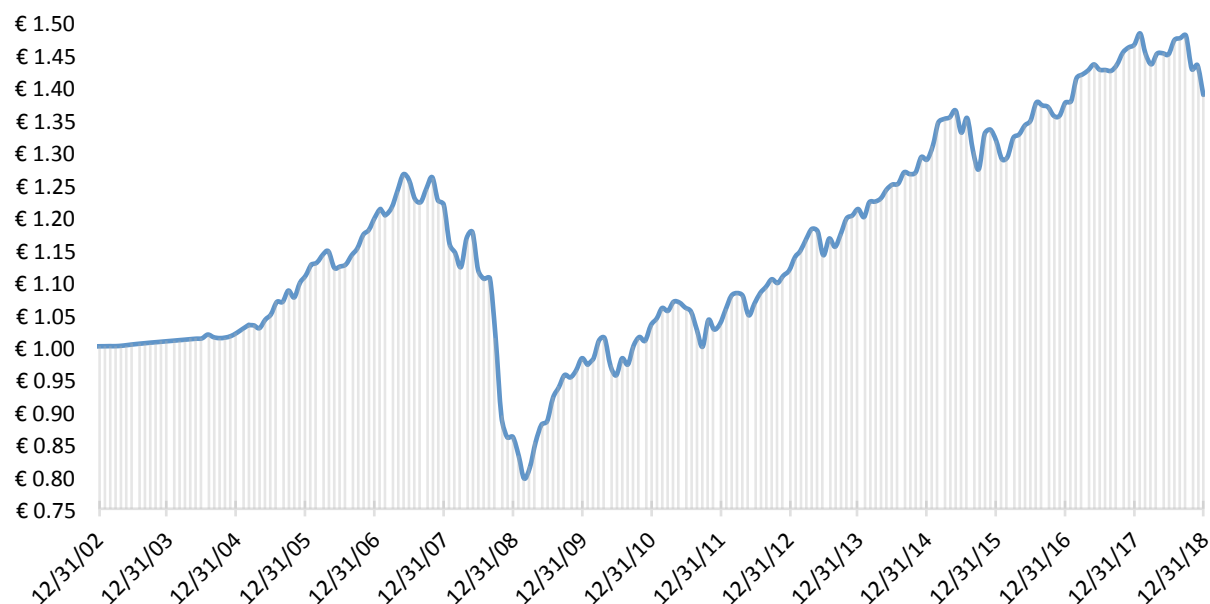
INVESTIRANJE PENZIJSKE ŠTEDNJE

- 51-52 Investicioni principi i politika
- 54 Raspodela sredstava
- 55-56 Geografska raspodela
- 57 Glavni emitenti
- 58 Klase i valute
- 59-60 Učinak investicija

Sigurnost penzijske štednje, raznovrsnost investicija, maksimiziranje povraćaja za preuzeti nivo rizika i održavanje odgovarajuće likvidnosti predstavljaju srž principa obazrivog investiranja KPŠF-a.

CENA AKCIJE OD OSNIVANJA

INVESTICIONI PRINCIPI I POLITIKA

KPŠF u nastavio da pridržava izjave o ulaganju principima i investicione politike smjernicama postavljenim u 2014. godini. Ova deklaracija investicionih principa se zasniva na glavne dugoročne investicione ciljeve KPŠF koji su: Kao prvo da očuva a kao drugo da se uveća kapital davaoca doprinosa, u nominalnim i realnim terminima. Ova deklaracija je postavila indeks potrošačkih cena na Kosovu kao benčmark [odrednicu] na osnovu kojeg će se meriti učinak investicija KPŠF-a.

Uputstvo za investicione politike (UIP), uz priznanje da mora postojati ravnoteža između davaoca doprinosa koji su blizu penzionisanja i onih koji to nisu, poziva na jednu politiku koja sadrži umeren odnos ali ne preteran u dugoročnoj alokaciji sredstava od kojih se očekuje veći povraćaj i kolebljivost, kao što su akcije; kombinovane sa većom alokacijom u investicije od kojih se očekuju manja kolebljivost i stabilniji povraćaj nego što je kod akcija.

Sa ovim povećanim naglaskom na rizik, cilj UPI-a je da pruža veću zaštitu kada su tržišta u padu, ali ipak da osvoji nagrade kada tržišta rastu. Snažan pad finansijskih tržišta, posebno u poslednjem tromesečju 2018. godine, stavio je ovaj cilj na test. Pad cene akcija KPŠF-a za 5,3%, dok je većina glavnih finansijskih indeksa pala za dvocifrene cifre, posvedočio je da trenutna investiciona politika veoma zadovoljavajuće ispunjava cilj zaštite u ovom slučaju.

Upravni odbor je svakog tromesečja kontrolisao okvir limita dodeljenih sredstava, i obavestavao je o tome da li postoji prekoračenje granica klasa sredstava ili u investicionoj strategiji koju primenjuju menadžeri fondova. Istovremeno, putem pažljivih analiza, verifikovano je da li investicije KPŠF-a, tačno ispunjavaju sve odredbe Zakona za Fond Penzione Štednje Kosova.

Investiciona politika se zasniva na kombinaciji: a) klase sredstava – dakle finansijskih instrumenata kod direktnih investicija i onih u okviru investicionih fondova; i b) investicionih strategija koji je usvojio investicioni fond. U svim ovim presecima klasa sredstava i strategija, postoje dozvoljene granice za investiranje.

Treba istaknuti da KPŠF maksimalno koristi sve zakonske mogućnosti i finansijski potencijal za investiranje sredstava u Kosovu, a za sada postoje samo dve mogućnosti: investiranje u Vladinim obveznicama i bankarskim depozitima.

U narednoj tabeli su prikazane klase sredstava povezane sa odgovarajućom strategijom, stvarna alokacija sredstava na dan 31. decembar 2018. godine i odgovarajuće granice koje su utvrđene u strategiji Upravnog odbora koje su tog dana na snazi.

KLASA SREDSTAVA	STRATEGIJA	KRAJNJA ALOKACIJA	GRANICE
Gotovina/zapisi KS/depoziti	Pružanje kamate	20.6%	1%-20%
Obveznice KS	Pružanje kamate	10.0%	10%-20%
Dužnički instrumenti	Sa ciljem prinos	6.4%	4%-25%
Multi-sredstva	Upravljanje/ciljani rizik; apsolutni prinos	31.7%	25%-55%
Akcije	Upravljanje/ciljani rizik; apsolutni prinos	9.7%	7%-13%
Akcije	Sa ciljem prinos	21.6%	20%-35%

Fondovi multi-sredstava podrazumevaju fondove koji u sastavu imaju i akcije i dužničke instrumente (npr. obveznice) država i svetskih korporacija.

Kada je u pitanju investiciona strategija, fondovi sa upravljanim rizikom postavljaju plasmane kroz derivate (kao npr. futures – ugovori o kupoprodaji finansijskih instrumenta u budućnosti sa unapred utvrđenim datumom i cenom), kako bi se zaštitili od neželjenih ispada na tržištu.

Fondovi sa ciljanim rizikom utvrđuju nivo [cilj] za kolebljivost investicionog portfolija i na redovnoj osnovi vrše preusmeravanje sredstava radi vraćanja nestabilnosti na taj nivo.

Fondovi sa apsolutnim prinosom nastoje da izaberu akcije i obveznice za koje se smatra da imaju najveći potencijal za pozitivne prinose, pod opštim uverenjem da će manja kolebljivost obveznica amortizovati nestabilnost akcija i na taj način smanjiti ukupan rizik.

Fondovi sa strategijom dividende u investicionom portfoliju biraju samo akcije stabilnih korporacija koje redovno isplaćuju dividende. "Pružanje kamate" podrazumeva direktne plasmane u instrumente koji plaćaju kamatu, kao npr. bankarski depoziti i kosovske obveznice. Na narednoj stranici su pružene informacije o tome gde pripada svaki od plasmana KPŠF-a.

RASPODELA SREDSTAVA

Investicije u kosovske obveznice i oročene u bankama su iznosile €328.4 mln

Na kraju godine, sredstva pod upravljanjem KPŠF-a, 1,682.3 miliona €, raspodeljena su na sledeći način: 1,227.3 miliona € investirano je na globalnim finansijskim tržištima kroz investicione fondove (2017: 1,478.1 miliona €); 209.0 miliona € investirano je u državne obveznice Kosova (2017: 95.0 miliona €); 119.4 miliona € oročeno je u bankama BKT, NLB, TEB, ISB, PCB, RBK, BPB i BEK (2017: 50.6 miliona € BKT, BpB i TEB); dok je 126.6 miliona € bilo u CBK neinvestirano (2017: 13.7 miliona €).

Tokom godine, Upravni odbor je doneo 17 odluka o povlačenju ili povećanju sredstava iz angažovanih investicionih fondova. Osim jedne odluke, koja je bila za potpuno povlačenje, ostale su bile u cilju rebalansa, sa ukupno 972.6 miliona €. Odbor ove godine nije angažovao nove investicione fondove, a povukao je celokupnu investiciju (od 31.5 miliona €) iz Pictet HDS-a.

Upravni Odbor je ove godine izvršio uravnoteženu raspodelu između četiri finansijska instrumenta u kojima su investirana sredstva. Tako je 20.6% sredstava na kraju godine bilo na tržištu gotovine, bankarskih depozita i hartija od vrednosti; 16.4% sredstava je bilo u dužničkim instrumentima (obveznice); 31.7% sredstava u fondovima multi-sredstava i 31.3% u akcijama. Pre godinu dana većina investiranih sredstava bila je u fondovima multi-sredstava. Ove odluke se shvataju kao odgovor Odbora na povećanje oscilacija na finansijskom tržištu i povećanje rizika za investicione fondove akcija i multi-sredstava.

Tokom godine od investicija u Trezoru Kosova dospelo je 65.7 miliona €, dok je Odbor dodao 177.4 miliona € novih investicija. Na kraju godine, investicije u ovaj instrument su iznosile 209.0 miliona €, što predstavlja 13.4% ukupnih investicija, što je više nego dvostruko više nego pre godinu dana (2017: 5.8%).

Iako sa prosekom izdvojenih investicija od 9.6% za celu godinu, investicije u Trezoru Kosova doprinele su u proseku za 2.4% (2017: 2.9%) ukupnog učinka investicija. Učinak investicija u Trezoru Kosova zavisi od dugovečnosti investicije kao i perioda dospeća investicija. Tokom 2017. i 2018. godine, KPŠF je povećao investicije u duže robove dospeća.

Dok su oročeni depoziti u domaćim bankama, koji su bili u iznosu od 50.8 miliona € na kraju 2017. godine, od kojih je 38.0 miliona € dospelo u toku ove godine, zamenjeni su od strane Odbora novim jednogodišnjim depozitima u iznosu od 106.0 miliona € u osam banaka: BEK (12.9 miliona €); BKT (10.0 miliona €); BPB (11.5 miliona €); ISB (4.5 miliona €); NLB (26.1 miliona €); PCB (8.0 miliona €); RBK (10.0 miliona €) i TEB (23.0 miliona €). U proseku za ovu godinu, ova izdvajanja za bankarske depozite na Kosovu su iznosila 3.4% ukupnih investicija i u proseku doprinela sa 2.8% ukupnom učinku investicija.

INVESTICIJA	KLASA/STRATEGIJA	SREDSTVA (mln)	ALOKACIJA
Vanguard - Global Stock Index Fund	Akcije/Sa ciljem prinosa	€363,676,626	23.4%
Nordea 1 - Stable Return Fund	Multi-sredstva/Upravljanje rizikom	€124,005,629	8.0%
Nordea 1 - Global Stable Equity Fund Unhedged	Akcije/Upravljanje rizikom	€162,607,446	10.4%
BNY Mellon - Real Return Fund	Multi-sredstva/Apsolutni prinos	€145,256,365	9.3%
AXA - Global Inflation Linked Bonds Fund	Dužnički instrumenti/Sa ciljem prinosa	€97,593,865	6.3%
AXA - World Fund Optimal Income	Multi-sredstva/Apsolutni prinos	€53,906,903	3.5%
Schroders - Global Diversified Growth Fund	Akcije/Dividenda	€55,893,343	3.6%
Amundi - Amundi Rendement Plus I2	Multi-sredstva/Upravljanje rizikom	€102,509,778	6.6%
Amundi - 3 M I	Tržište novca	€59,847,864	3.8%
BNP Paribas IP - Parvest Diversified Dynamic	Multi-sredstva/Upravljanje rizikom	€52,220,239	3.4%
Schroders - International Strategic Bond Fund	Dužnički instrumenti/Sa ciljem prinosa	€9,812,299	0.6%
Trezor Kosova	Obveznice KS/Pružanje kamate	€168,156,013	10.8%
Trezor Kosova	Zapisi KS/Pružanje kamate	€40,888,274	2.6%
BKT, NLB, TEB, ISB, PCB, RBK, BPB, BEK	Depoziti/Pružanje kamate	€119,403,795	7.7%
UKUPNA SREDSTVA INVESTIRANA		€1,555,778,439	100.0%
Neinvestirana sredstva (imovina u CBK i gotovina u tranziciji)		€126,571,391	

Napomena: Detalji o svakom investicionom fondu su prikazani u finansijskim izveštajima na aneks ovog izveštaja.

EVROPA
€885,647,926
52.64%

AMERIKA
€596,537,650
35.46%

AZIJA
€121,955,474
7.25%

OKEANIJA
€38,876,951
2.31%

AFRIKA
€1,028,260
0.06%

BR.	DRŽAVA	%	SREDSTVA
1.	SAD	32.04%	€539,060,308
2.	Kosovo	14.90%	€250,670,125
3.	Francuska	9.73%	€163,644,024
4.	Ujedinjeno Kraljevstvo	7.68%	€129,141,847
5.	Japan	4.59%	€77,139,184
6.	Nemačka	4.16%	€69,905,461
7.	Italija	2.95%	€49,621,931
8.	Kanada	2.78%	€46,755,867
9.	Holandija	2.42%	€40,693,326
10.	Irska	1.98%	€33,230,240
11.	Australija	1.95%	€32,754,453
12.	Španija	1.52%	€25,546,992
13.	Danska	1.49%	€25,146,435
14.	Švajcarska	1.37%	€23,004,347
15.	Kinë	1.17%	€19,671,509
16.	Luksemburg	1.12%	€18,771,167
17.	Belgija	0.82%	€13,797,200
18.	Švedska	0.60%	€10,141,075
19.	Hong-Kong	0.51%	€8,614,705
20.	Portugalija	0.46%	€7,703,204
21.	Singapor	0.40%	€6,783,170
22.	Indija	0.37%	€6,244,875
23.	Novi Zeland	0.36%	€6,122,498
24.	Grčka	0.33%	€5,571,027
25.	Meksiko	0.31%	€5,286,106
26.	Brazil	0.26%	€4,391,291
27.	Norveška	0.25%	€4,279,211
28.	Jersei	0.22%	€3,701,774
29.	Finska	0.18%	€3,106,471
30.	Austrija	0.15%	€2,533,989
31.	Izrael	0.13%	€2,180,332
32.	Guernsi	0.10%	€1,695,896
33.	Tajvan	0.09%	€1,449,230
34.	Bermuda	0.06%	€1,044,079
35.	Južna Afrika	0.06%	€1,028,260
36.	Poljska	0.05%	€812,427
37.	Indonezija	0.05%	€803,261
38.	Turska	0.04%	€749,425
39.	Malezija	0.04%	€659,542
40.	Tajland	0.04%	€589,998
41.	Ostalo	2.28%	

Novac koji je investiran preko otvorenih fondova, upravljači ovih fondova investiraju u akcije, dužničke instrumente, gotovinu i druge finansijske instrumente svetskih korporacija i suverenih država. Na kraju godine, KPŠF je imao direktne i indirektno investicije u finansijske instrumente 2,531 svetskih emitenata [2017: 2,134].

NAPOMENA: U ovom obračunu nisu uključeni gotov novac i sredstva u CBK.

GLAVNI EMITENTI

TREZOR KOSOVA JE UDVOSTRUČIO TEŽINU RASPODELE

Spisak 25 glavnih emitenta (od ukupno 2,531) je prikazan u nastavku. KPŠF je izložen ovim emitentima na indirektan način, putem investicionih fondova, dok su plasmani u Trezoru Kosova i oročeni depoziti (u domaćim bankama) direktni.

Trezor Kosova je nastavio da bude na vrhu spiska pojedinačnih investicija sa 12.43% izdvojenih sredstava, udvostručivši ih sa 5.78% koliko su iznosila prošle godine. Trezor SAD-a je na drugom mestu (sa 5,58%), uz blagi pad od 5.68% u odnosu na prošlu godinu.

Pravna ograničenja zahtevaju da KPŠF ne prelazi sledeće plasmane: a) ne više od 30% u Trezoru Kosova; b) ne više od 20% sredstava u dužničkim državnim obveznicama jednog emitenta koje su ocenjene sa AA ili više; c) 10% u državnim obveznicama koje su ocenjene sa A ili više; d) 5% u državnim obveznicama koje su ocenjene sa BBB ili niže; e) ne više od 5% sredstava u jedinom emitentu za akcije; i f) do 1% u državnim obveznicama koje su ocenjene sa BB+ ili niže. KPŠF nije premašio nijednu od ovih granica za investicije u jednom emitentu na dan 31. decembra 2018. godine.

EMITENT	SREDSTVA (MLN)	RASPODELA SREDSTAVA
1. Trezor Kosova	€209.04	12.43%
2. Trezor SAD	€93.78	5.58%
3. Trezor Francuske	€29.15	1.73%
4. BpB Bank Kosovo	€26.65	1.58%
5. NLB Bank Kosovo	€26.51	1.58%
6. BKT Bank Kosovo	€26.09	1.55%
7. Trezor Italije	€25.82	1.53%
8. Trezor Ujedinjenog Kraljevstva	€22.56	1.34%
9. Trezor Nemačke	€14.18	0.84%
10. Alphabet Inc	€10.95	0.65%
11. Apple Inc	€10.76	0.64%
12. Cisco Systems Inc	€10.39	0.62%
13. Thesari i Australisē	€10.35	0.62%
14. Microsoft	€9.29	0.60%
15. Johnson & Johnson	€9.09	0.55%
16. BNP Paribas	€8.87	0.54%
17. Roche Hldg Ag	€8.08	0.53%
18. At&T	€7.95	0.48%
19. Trezor Španije	€7.39	0.47%
20. Nykredit	€7.04	0.44%
21. Oracle Corp Com Stk	€6.92	0.42%
22. Trezor Holandije	€6.88	0.41%
23. Cvs Caremark Corp	€6.86	0.41%
24. Pfizer Inc	€6.72	0.41%
25. Amazon.com	€6.38	0.40%

AKCIJE SU ČINILE 45.5% INVESTIRANIH SREDSTAVA

Direktna i indirektna investirana sredstva KPŠF-a na kraju godine su činila 45.5% akcija, 47.4% od dužničkih instrumenata (zapisa), 9.1% od gotovine, i -2.0% neto od derivata (2017. odnosno: 66.6%, 28.7%, 7.7% i -1.8%).

Od 37.5% ukupnih investicija koliko su obuhvatali dužnički instrumenti, i ove godine 99.9% njih je bilo u instrumentima koji nisu bili klasifikovani sa visokim nivoom rizika.

Investicije na Kosovu, uprkos nedostatku rejtinga, procenjuju se de-facto zakonom uz visoku sigurnost povraćaja od investicija i iznosile su ukupno 19.5% svih investicija KPŠF-a.

Investicije na Kosovu sastojale su se od investicija u Trezoru Kosova (sa 12.4% svih investicija) i bankarskih depozita (sa 7.1% svih investicija). S druge strane, u obveznicama van Kosova, koje su trenutno bez rejtinga, imali smo 1.4% svih investicija u dužničke instrumente (2017: 0.5%).

Direktni i indirektni plasmani, na kraju godine bili su u instrumentima glavnih svetskih valuta, i to: EUR 51.8% USD 31.3%; GBP 5.2%; JPY 3.3%; CAD 2.2%; CHF 1.5%; AUD 1.5%; DKK 1.3%; i druge 1.9%.

REJTING PLASMANA U DUŽNIČKE INSTRUMENTE

RIZIK	REJTING	KVALITET PLASMANA	DEO DUŽNIČKIH INSTRUMENTATA
	--	Investicije na Kosovu	33.2%
	--	Investicije van Kosova	1.4%
	AAA	Prvoklasni	18.7%
	AA	Visok	19.3%
	A	Srednji viši	8.7%
	BBB	Srednji niži	13.6%
	BB	Nizak	3.3%
	B	Sa umerenim rizikom	1.7%
	C ili niži	Sa visokim rizikom	0.1%
	UKUPNO		100.0%

UČINAK INVESTICIJA

Bruto povraćaj za godinu iznosio je -84.7 miliona € ili bruto pad od -5.1% jedinične cene.

Učinak investicija KPŠF-a za 2018. godinu bio je sa bruto negativnim povraćajem od 84.7 miliona € - što je ekvivalentno bruto učinkom od -5.1%. Snižavanjem zaduženih tarifa [za investicije i operacije] proizilazi da je neto učinak KPŠF-a na nivou jedinične cene iznosio -5.3% za godinu.

2018. godina je bila sa mnogo oscilacija na finansijskim tržištima, a nakon rasta u prvom tromesečju, tržišta su bila sa oscilacijama, ali do kraja trećeg tromesečja učinak investicija KPŠF-a je i dalje bio pozitivan. Bilo je četvrto tromesečje godine, posebno decembar, koji je preokrenuo stanje. Glavni faktor pada na tržištima u četvrtom tromesečju bio je trgovinski rat između glavnih svetskih ekonomija: SAD i Kine.

Uvođenje tarifa, čime se ometa kretanje roba i samim tim usporava ekonomski rast, bilo je uzrok obeshrabrenja i straha investitora. Pored ovog faktora, odluka FED-a da nastavi sa rastom osnovne kamatne stope u SAD uticala je veoma negativno jer je povećala troškove zaduživanja, kao važan instrument za investiranje u poslovne projekte.

U međuvremenu, kriza BREXIT, loši ekonomski pokazatelji u Evropi, ali i budžetske poteškoće nekih evropskih zemalja, samo su povećali pritisak na finansijska tržišta.

U ovim uslovima finansijskih tržišta, svi investicioni fondovi, pa tako i svi njihovi instrumenti, završili su godinu na negativnoj teritoriji. Promena u negativnom učinku zavisila je od nivoa rizika, geografske rasprostranjenosti kao i sektorskog sastava investicija. Najviše pogođeni, kao i obično, bili su investicioni fondovi koji su u svom sastavu imali veći nivo akcija.

Najniži učinak za godinu imao je čisti fond u akcijama Picteta (sa -23.5%), ali je celokupna investicija iz njega povučena u prvom tromesečju ove godine. Dok je najbolji učinak [iako blago negativan od -0.3%] imao fond tržišta gotovine, Amundi 3M, koji se isključivo angažuje za zaštitu u slučaju pada tržišta. Investicije na Kosovu [u trezoru i bankarskim depozitima] su po unapred utvrđenoj [pozitivnoj] stopi povraćaja od investicija. One su imale prosečnu godišnju raspodelu od 12.4% i doprineli su bruto povraćajem od oko 3.2 miliona € za godinu.

Posebnost ove godine bila je da je Upravni Odbor po prvi put investirao rekordan nivo sredstava na Kosovu i nije realizovao nove investicije na finansijskim tržištima, naprotiv povukao je sredstva iz njih. To se desilo upravo da bi se smanjio investicioni rizik u skladu sa projekcijama oscilacija na finansijskim tržištima i da bi se održala investiciona vrednost penzijskih sredstava.

PERFORMANSA U ODNOSU NA BENČMARK

Upravni Odbor KPŠF-a, je odredio Indeksi Potrošačkih Cena (IPC) na Kosovu, objavljenog od strane Agencije za Statistiku Kosova, kao cilj [benčmark] za njegovu investivnu performansu.

Upravni Odbor veruje da je prevazilaženje ovog cilja ključno kako bi se držala pažnja na očuvanje realne vrednosti dugoročnih doprinosa.

Povraćaj od investicija KPŠF-a od -5.3% bio je značajno nadmašen za ovogodišnju stopu inflacije od 2.2%.

Međutim, KPŠF je nastavio da bude bolji od svoje referentne tačke od svog osnivanja, 2002. godine. U ovom periodu, KPŠF je imao povećanje jedinične cene od 38.8% u odnosu na povećanje od 37.4% IPC-a na Kosovu.

POREĐENJE CENA JEDINICE KPŠF-a i IPC-A OD OSNIVANJA DO KRAJA 2018. GODINE

INVESTICIJA	PROSEČNA ALOKACIJA	BRUTO DOPRINOS	BRUTO POVRATAK (mln €)	PERFORMANSA
Vanguard	24.1%	-2.29%	-36.0	-9.5%
Schroders SB	0.6%	-0.03%	-0.5	-4.8%
Schroders GDG	8.0%	-0.67%	-10.4	-8.5%
AXA - GILB	6.0%	-0.19%	-2.6	-3.1%
AXA - OI	8.0%	-0.50%	-8.4	-6.2%
BNY Mellon	4.7%	-0.13%	-1.7	-2.7%
Nordea GSE	6.1%	-0.13%	-5.4	-2.2%
Nordea SRF	10.0%	-0.42%	-7.6	-4.1%
Amundi 3M	1.8%	-0.00%	-0.1	-0.3%
Pictet	0.4%	-0.10%	-1.7	-23.5%
BNP Parvest	8.2%	-0.53%	-8.8	-6.5%
Amundi RPI	7.7%	-0.34%	-5.5	-4.5%
Obveznice vlade Kosova ⁽¹⁾	3.4%	+0.09%	2.1	2.8%
Zapisi vlade Kosova ⁽¹⁾	2.9%	+0.01%	0.3	0.3%
Oročeni depoziti ⁽¹⁾	6.6%	+0.13%	0.8	2.0%
Gotovina u CBK - i povraćen višak	1.4%	-0.00%	0.6	-0.3%
UKUPNO	100.0%	-5.1%	-84.7	

⁽¹⁾ Ponderisani proseki.

04

DOPRINOSI I PENZIONISANJE

- 63 Početak i pasivizacija uplate doprinosa
- 64 Doprinosi
- 65 Kada i kako se penzije štednje mogu povući?
- 66 Pensionisanje i isplata beneficija

POČETAK I PASIVIZACIJA UPLATE DOPRINOSA

Naplaćeni godišnji doprinosi povećani su za 8.1%. Korist plaćanja je povećan za 13.0%. Novi davaoci doprinosa: 10.8% aktivnih doprinosioca.

Prikupljeni godišnji doprinosi su povećani za 8.1%. Isplata beneficija porasla je za 13.0%. Broj početnih doprinosilaca iznosio je 10,8% aktivnih doprinosilaca.

KPŠF naziva aktivnim doprinosiocima lica koja plaćaju doprinose za izveštajnu godinu, u ovom slučaju za 2018. godinu. S druge strane, početnim doprinosiocima, KPŠF naziva aktivne doprinosioce, njih 10.8%, koji su prvi put plaćali doprinose u i za 2018. godinu (2017: 13.1%).

Broj početnih doprinosioca iznosio je ukupno 35,121, dok je ostalih bilo 59,974, ili 17.4% aktivnih doprinosilaca koji su pauzirali (plaćali su doprinose 2017. ali ne 2018. godine); i u tom broju nije obuhvaćeno 5,492 doprinosilaca sa čijih računa su povučene njihove uštedevine tokom 2018. godine. U međuvremenu, 11.9% početnih doprinosilaca se zaposlilo po prvi (1) put u 40+ godina starosti (2017: 13.9%).

Prosečna starost početnih doprinosilaca bila je 27 godina, dok je 57% njih bilo sa 25 godina ili mlađih (2017: 28% odnosno 54% njih su bili sa 25 godina ili mlađi).

Samozaposleni, koji su činili oko 2.1% početnih doprinosilaca (2017: 1.5%) bili su u proseku najstariji. Njihova prosečna starost bila je 35 godina, a 52% njih bilo je sa 33 godine ili mlađi. Broj žena početnih doprinosilaca bio je 43.6% za zaposlene (2017: 40.6); i 35,2% (2017: 29.1%) za samozaposlene.

S druge strane, podaci pokazuju da su se žene doprinosioci pasivizirale u nižim stopama nego što počinju da doprinose, čineći tako 34.2% zaposlenih i 21.0% samozaposlenih žena koje su se pasivizirale (2017: 34.7% odnosno 17.2%).

Pasivizacija doprinosioca ove godine uglavnom se dogodila u starosnim grupama od 20-25 godina (2017: 22-25 godina). Dalje, 50% doprinosioca u 2017. godini koji su bili pasivni tokom godine bili su 28 godine ili mlađi kod zaposlenih i 41 godine ili mlađi kod samozaposlenih (2017: 50% doprinosioca 31 odnosno 40 godine). Ovi podaci (koji su stabilni godinama) stvaraju osnovu za procenu da postoji niži stepen stabilnosti rada za mlađe i/ili njihovo sezonsko angažovanje.

Procenat doprinosilaca (ne uključujući ovde samozaposlene) koji su bili pasivni u 2017. godini, ali se vratili u šemi plaćanja doprinosa 2018. godine bio je 16.9% (2017: 20.3%).

Analiziranje podataka u poslednjih pet godina pokazuje da su 181,539 zaposlenih doprinosilaca i 19,479 samozaposlenih doprinosilaca, plaćali doprinose najmanje mesec dana u svakoj od ovih pet godina (2017: 174,122 i 19,430).

PLAĆANJE DOPRINOSA

Od €1,594.8 miliona oprinosa prikupljenih od osnivanja, €1,443.9 miliona i dalje su pod upravljanjem.

Doprinosi koji nisu pod upravljanjem, ili 150.9 miliona € (2017: 124.0 miliona €), su doprinosi isplaćeni prilikom isplata beneficija ili refundiranja i više nisu deo fonda.

S druge strane, broj poslodavaca koji su postali pasivni iznosio je 4.025, što beleži rast za 4.8% (2017: 1.7%) u odnosu na prethodnu godinu (2017: 3,840).

Ukupan iznos prikupljenih doprinosa tokom 2018. godine bio je 172.7 miliona € (2017: 159.8 miliona €), od kojih su poslodavci i samozaposleni isplatili 157.2 miliona € za 2018. godinu, 13.5 miliona € za 2017. godinu, 0,8 miliona € za 2016. godinu, i 1.2 miliona € za period 2002-2015.

Poslodavce koji postaju pasivni, KPŠF ih smatra poslovanjima, institucijama ili organizacijama koje su plaćale doprinose zaposlenima tokom prethodne godine, ali ne i u izveštajnoj godini.

Doprinosi prikupljeni tokom 2018. godine povećani su za 8.1% u odnosu na prethodnu godinu. U 2017. godini oni su povećani za 5.4%, a 2016. godine za 10.2%. Broj novih poslodavaca, koji je bio 4,313, povećan je za 3.5% u odnosu na prethodnu godinu (2017: 4,166). Novim poslodavcima KPŠF smatra preduzeća, institucije itd. koji po prvi put plaćaju doprinose za svoje zaposlene.

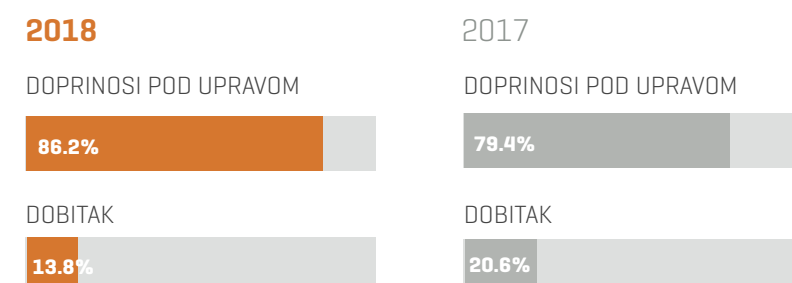
Iako smo imali više poslodavaca koji su ove godine prešli u pasivne, broj aktivnih poslodavaca, onih koji su plaćali doprinose za ovu godinu, povećao se malo više ove godine za 6,3%, u odnosu na 2017. godinu za 6,0%, i dostigao je broj 30,487 (2017: 28,685).

Na kraju godine, prosečan bilans za sve račune penzijske štednje doprinosilaca bio je 2,947 € (2017: 3,003 €).

DOPRINOSI

GODINE	PRIMLJENI (mln)	POD UPRAVOM (mln)
2002-2014	€973.4	€913.0
2015	€137.5	€121.4
2016	€151.5	€133.7
2017	€159.8	€130.0
2018	€172.7	€145.8
UKUPNO	€1,594.8	€1,443.9

STRUKTURA NETO SREDSTAVA POD UPRAVOM

1

Izraz "Zaposlenje" se koristio u najširem mogućem kontekstu. KPŠF nije u stanju da zna da li su doprinosi novih davaoca doprinosa zaista rezultat njihovog prvog zaposlenja. Osim toga, KPŠF ne može znati da li je to zaposlenje stalno, na određeno vreme, ili za neki određeni posao (ugovor o radu).

KADA I KAKO SE PENZIONE ŠTEDNJE MOGU POVUĆI

Kada i kako se penziona štednje mogu povući od strane doprinosioca:

- a) kada se dostigne penzionerska starost (aktuelno prema zakonu određeno je 65. godište);
- b) kada se dobija pomoć invaliditeta od MPMS; ili
- c) kada neko premine pre povlačenja penzijske štednje, u tom slučaju njegovi/njeni zakonski nasljednici će povući celokupni iznos štednje.

Program Faznog Povlačenja (PFP)

PFP je takav da korisnici u toj šemi povlače od svoje štednje svaki mesec po €200¹⁾ (2016 god.: €200¹⁾) ili 1% bilansa u momentu penzionisanja (koji god da je niži), dok se celi iznos ne istroši.

Počevši od septembra 2016. godine, korisnici mogu izabrati jednu od četiri banke koje nude uslugu PFP: TEB, NLB Priština, Banka za Biznis ili Ekonomska Banka. Do tada samo jedna banka je nudila ovu uslugu.

Kako se može povući penziona štednja?

Doprinosioci koji povlače štednju nakon dostizanja starosti penzionera mogu izabrati da dobiju 0% ili 20% štednje u jednoj isplati, a drugi iznos se šalje u PFP. Ipak, ako jedan doprinosioc ima bilans na računu sa manje od €3,000¹⁾ onda se celokupni iznos povlači u jednoj isplati.

Doprinosioci koji povlače štednju zbog invaliditeta dobiće svoju štednju preko PFP-a, u iznosu od €200¹⁾ do: i) perioda kada im ističe invaliditet; ili ii) dok se iscrpi penzijska štednja – koja god se prvo desi. Sa druge strane, korisnici preminulih doprinosioca mogu izabrati da odjednom povuku svu penzijsku štednju ili da taj iznos prenesu na njihov račun penziona štednje u KPŠF-u.

¹⁾ Minimalno mesečno povlačenje i prag povlačenja se određuje Pravidnicima CBK-a.

PENZIONISANANJE I PLAĆANJE BENEFICIJA

U toku 2018. godine penzioneri i nasljednici su u ostvarili profit od 20.8%. U 2017. godini ova cifra je iznosila 20.4%.

Tokom 2018. godine, Uprava je odobrila 5,492 novih prijava za podizanje penzijske štednje (2017: 5,173). Ukupan iznos sredstva koji je isplaćen za podizanje penzijske štednje tokom 2018. godine iznosio je 31,3 miliona €, koji se sastojao od nominalnih doprinosa od 24,8 miliona € i ostvarenog profita od 6,5 miliona € (2017: 27,7 miliona €, odnosno 22,1 miliona € i 5,6 miliona €).

Ukupan broj računa za podizanje od osnivanja dostigao je 43,980, a isplaćeni iznos za ove račune dostigao je 150,8 miliona €. Broj osoba kojima su isplaćena sredstva tokom 2018. godine dostigle starost za penzionisanje (65 godina) iznosio je 4,408 ili 80,3% odobrenih prijava (2017: 4,036, ili 78,0%).

Zbog invalidnosti, sredstva su isplaćena za 174 lica, ili 3,2% odobrenih prijava (2017: 174 ili 3,4%). Dok je broj stranih državljana doprinosilaca kojima su isplaćena sredstva iznosio 41 (što je činilo 0,7% penzionisanih), dok iznos koji isplaćen njima bio je oko 199 hiljada €.

Pored toga, bilo je 868 slučajeva koji isplate penzijske štednje nasljednicima doprinosilaca koji su umrli pre nego što su im isplaćena njihova sredstva od strane KPŠF-a (2017: 938), što predstavlja 15,8% odobrenih prijava (2017: 18,1%). U 33,1% slučajeva smrti, doprinosioci su bili mlađi od 55 godina kada su umrli, 23,9% bili su 55-59 godine, 30,7% bili su 60-64 godine i 12,3% stariji od 65 godina.

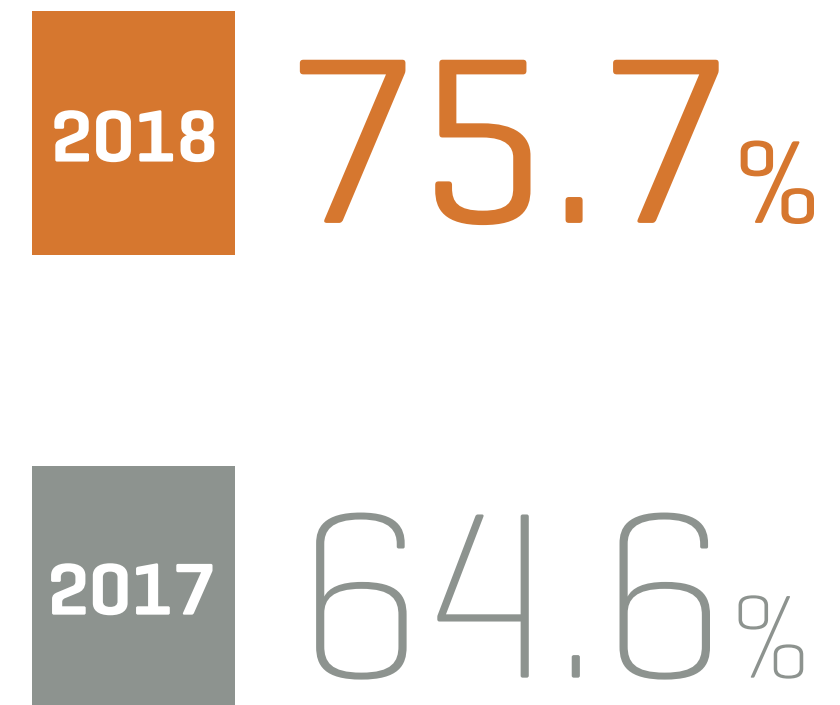
Usmereni iznosi u PTF-u bili su u vrednosti 24,9 miliona €, dok 6,4 miliona € isplaćeno od korisnika uz jednu uplatom (2017: 18,0 miliona evra, odnosno 9,7 miliona evra). Od 2,475 osoba koja su bila u PTF-u tokom godine, 91,5% njih je iskoristilo mogućnost da odmah povuku 20% bilansa odjednom.

Prosečno stanje računa penzionisanih za ovu godinu iznosilo je 5,654 €, u odnosu na 5,279, koliko je iznosilo prethodne godine. Povećanje odražava (uobičajeno) dugovečnost penzionera u šemi, ali i povećanje stanja od investicija, koji je do kraja TM3 bio pozitivan za 2018. godinu.

ISPLATE

GODINE	DOPRINOSI (mln)	SREDSTVA (mln)
2004-2013	€37.9	€39.0
2014	€12.3	€14.3
2015	€15.8	€19.3
2016	€16.0	€19.2
2017	€22.1	€27.7
2018	€24.8	€31.3
TOTALI	€128.9	€150.8

PODIGNUTA SREDSTVA PREBAČENA SU PPF

05

DEMOGRAFSKI PODACI DOPRINOSIOCA

- 69 - 70 Davaoci doprinosa
- 71 - 72 Geografska raspoređenost doprinosioca
- 73 Starost doprinosioca
- 74 Davaoci doprinosa prema vrsti preduzeća
- 77 - 78 Prosečna uplata doprinosa
- 79 Nivo uplate doprinosa
- 80 "Koliko treba da štedite?"

DOPRINOSIOCI

Ovo poglavlje sadrži ključne demografske podatke o doprinosiocima KPŠF-a u 2018. godini, uz poređenja kretanja sa prethodnom godinom.

Ovo poglavlje rezimira glavne demografske podatke za doprinosioce KPŠF-a u 2018. godini i vrši upoređivanje sa prethodnom godinom. Važno je napomenuti da ovo poglavlje predstavlja rezultate analiza samo za aktivne doprinosioce, a ne za sve vlasnike računa KPŠF-a, čiji je broj na kraju 2018. godine bio 628.648. Ove godine bilo je 344.451 aktivnih doprinosilaca (2017: 352.849). Sa najmanje jednim doprinosom kao zaposleni tokom godine pojavljuju se 316.147, a kao samozaposleni 23.987; u ovim brojevima dva puta je izbrojano 4.317 doprinosioca, koji se pojavljuju tokom 2018. godine i kao zaposleni i kao samozaposleni.

KPŠF i dalje apeluje da je ključ za adekvatnu penzijsku štednju dovoljan i kontinuirano plaćanje doprinosa. Pored (još uvek) niskog broja aktivnih doprinosilaca, u poređenju sa brojem radno sposobne populacije, zabrinjavajuće ostaje niska vrednost akumuliranih ušteda po računima. Prosečno stanje svih računa u KPŠF-u na kraju 2018. godine iznosilo je 2,947 € (smanjeno za 1.5% od kraja 2017. godine kada je iznosilo 3,003). Smanjenje prosečnog stanja računa odnosi se na negativan učinak investicija.

S druge strane, ako bi se obo prosečno stanje (2.947 €), isplatilo po 200 evra mesečno, bilo dovoljno za manje od 15 meseci penzije.

Razumljivo je da razlog za ovu situaciju, osim perioda boravka u šemi, vrednost mesečnog doprinosa koji je (posebno za starosnu grupu ispod 35 godina) i dalje na veoma niskom nivou.

Takođe, prema podacima Agencije za statistiku Kosova, u izveštaju za TM4 2018. godine o tržištu rada u zemlji, broj radno sposobnog stanovništva (od 15 do 64 godine) iznosi 1,202.489. ASK dalje procenjuje da se aktivna radna snaga računa na 508,689, dok se preostali deo računa kao pasivna.

Pod ovim uslovima, proizilazi da 344,451 zaposlenih i samozaposlenih koji su plaćali doprinose u KPŠF-u u 2018. godini čine 67.7% aktivne radne snage. Međutim, ovaj procenat je čak i manji ako uporedimo prosečan broj aktivnih doprinosilaca u KPŠF-u za 2018. godinu (265,469) sa aktivnom radnom snagom (508,689). Prema tome, ispada da je samo 52.2% aktivne radne snage ove godine bili formalno angažovani na jednom poslu.

Stoga, iz ovih uporednih podataka, najrazumniji zaključak može biti još uvek visok stepen neformalnosti u zemlji. Ovo se posebno čini da je važno za sektor poljoprivrede i građevinarstva, u sektorima u kojima postoji velika razlika između statistike o zaposlenosti i broja doprinosilaca u KPŠF-u.

KPŠF naglašava ove stvari verujući da na ovaj način ispunjava deo društvene odgovornosti koje ima: da svaki građanin Kosova uštedi dovoljno za sopstvenu penziju.

BROJ AKTIVNIH DOPRINOSILACA ZA SVAKI MESEC U POSLEDNJIH PET GODINA

	2018	2017	2016	2015	2014
JANUAR	249,428	233,144	223,240	213,584	207,253
FEBRUAR	251,291	237,040	224,354	213,361	207,822
MART	276,991	264,573	251,045	238,066	233,441
APRIL	257,976	243,872	232,024	217,922	213,007
MAJ	259,962	245,694	234,600	220,157	214,528
JUN	284,804	273,306	258,103	257,153	241,296
JUL	263,527	266,564	236,259	222,381	217,332
AUGUST	263,255	249,513	236,899	222,434	216,641
SEPTEMBAR	285,900	274,065	261,168	245,847	240,660
OKTOBAR	262,775	268,030	235,655	223,038	216,269
NOVEMBAR	259,977	257,866	232,732	219,408	213,892
DECEMBAR	269,739	256,425	245,464	242,841	186,047

GEOGRAFSKA RASPODELA DOPRINOSIOCA

S obzirom da veliki deo doprinosilaca (oko 1/3) isplaćuju od strane Ministarstva javne uprave, čija je kancelarija registrovana u Prištini, nije moguće uraditi analizu o tome gde su doprinosioci radili tokom godine. To je razlog zbog kojeg KPŠF predstavlja samo analize zasnovane prema opštinama, adresama doprinosilaca koje KPŠF ima u svojim registrima.

Kao što se vidi u tabeli, broj doprinosilaca po opštinama u 2018. godini rezultira da je smanjen na 33 od 37 opština u poređenju sa 2017. Godinom. Međutim, to se desilo u najvećoj meri, zbog činjenice da su 2017. godine održana dva izborna procesa (opšti i lokalni izbori), gde je angažovano privremeno osoblje iz CIK-a, ali i NVO-i i političke stranke, da organizuju i posmatraju izborni proces. Razumljivo je da nakon završetka izbora, ljudi koji su angažovani izlaze iz šeme zapošljavanja.

Pod navedenim uslovima, razlozi koji su uzrokovali pad broja doprinosilaca u 2018. godini, teško je uspostaviti bilo kojom analizom koja je izuzetno teška biti utemeljena i stabilna.

Vredi napomenuti da su, uprkos tome, zbog koncentrisanja ekonomske aktivnosti, Priština i Lipljan bile jedine, od prvih 10 opština, sa povećanjem broja doprinosilaca ove godine. Ove dve opštine zajedno su činile 22.2% ukupnog broja doprinosilaca u zemlji. Među četiri opština koje su beležile rast su Kosovo Polje i Elez Han, koje su imale skromne pozitivne pomake.

Najvažniji pokazatelj za ovu godinu bio je da koncentracija broja doprinosilaca u Prištini nastavila sa rastom (sa 18.3% na 18.9%), i susedna područja, signalizirajući nastavak koncentracije ekonomske aktivnosti.

‡ Ovo je broj doprinosilaca koji žive van Kosova ili za koje KPŠF nije imao informacije kojih opštini pripadaju.

BR.	OPŠTINA	BROJ DOPRINOSIOCA	UČEŠĆE	RAZLIKA SA 2017	
				U BR.	U %
1.	PRIŠTINA	65,250	18.9%	650	1.0%
2.	PRIZREN	27,679	8.0%	-818	-2.9%
3.	UROŠEVAC	21,603	6.3%	-34	-0.2%
4.	GNJILANE	19,634	5.7%	-1,030	-5.0%
5.	PEĆ	19,036	5.5%	-241	-1.3%
6.	ĐAKOVICA	18,023	5.2%	-402	-2.2%
7.	PODUJEVO	15,877	4.6%	-321	-2.0%
8.	MITROVICA	14,479	4.2%	-594	-3.9%
9.	VUČITRN	13,710	4.0%	-332	-2.4%
10.	LIPJANE	11,254	3.3%	177	1.6%
11.	GLOGOVAC	11,120	3.2%	-333	-2.9%
12.	SUVA REKA	9,599	2.8%	-536	-5.3%
13.	SKENDERAJ	8,909	2.6%	-404	-4.3%
14.	KOSOVO POLJE	8,887	2.6%	173	2.0%
15.	ORAHOVAC	7,686	2.2%	-546	-6.6%
16.	ISTOK	6,958	2.0%	-113	-1.6%
17.	MALIŠEVO	6,857	2.0%	-465	-6.4%
18.	VITINA	6,572	1.9%	-323	-4.7%
19.	KAMENICA	5,852	1.7%	-553	-8.6%
20.	KLINA	5,831	1.7%	-135	-2.3%
21.	KAČANIK	5,382	1.6%	-91	-1.7%
22.	OBILIĆ	5,334	1.5%	-25	-0.5%
23.	SEVERNA MITROVICA	1,436	0.4%	-65	-4.3%
24.	DEČANE	4,820	1.4%	-303	-5.9%
25.	SHTIMLJE	4,587	1.3%	-61	-1.3%
26.	DRAGAŠ	3,725	1.1%	-618	-14.2%
27.	GRAČANICA	1,994	0.6%	-201	-9.2%
28.	LEPOSAVIĆ	1,912	0.6%	-300	-13.6%
29.	ŠTRPCE	1,439	0.4%	-90	-5.9%
30.	ELEZ HAN	1,404	0.4%	39	2.9%
31.	ZVEČAN	1,086	0.3%	-64	-5.6%
32.	ZUBIN POTOK	984	0.3%	-140	-12.5%
33.	JUNIK	567	0.2%	-67	-10.6%
34.	MAMUŠA	553	0.2%	-30	-5.1%
35.	NOVOBERDO	504	0.1%	-123	-19.6%
36.	KLLOKOT	469	0.1%	-76	-13.9%
37.	RANILUG	445	0.1%	-125	-21.9%
38.	PARTEŠ	340	0.1%	-80	-19.0%
	OSTALO	2,656	0.8%	202	8.2%

STAROST DOPRINOSIOCA

Prosečna starost doprinosilaca u 2018. godini neznatno se povećala na 40,7 godina sa 40,5 koliko je bila u prethodnoj godini. U međuvremenu, srednja vrednost se smanjila za godinu dana, na 38 godina (od 39 koliko je bilo pre godinu dana).

ROSEK
MUŠKARACA:
42.0

PROSEK
ŽENA:
37.8

MEDIJANA
MUŠKARACA:
40.0

MEDIJANA
ŽENA:
35.0

Generalno, nije bilo velikih promena u učešću starosnih grupa kao procenat aktivnih doprinosilaca. Oko 2/3 aktivnih doprinosilaca ili 67.7% (2017: 68.3%), i ove godine su bili mlađi od 45 godine.

Najveća promena (smanjena za 1.1%) bila je kod starosne grupe od 15-24 godine. Dok je blagi rast beležen u starosnoj grupi 35 do 64 godine, kao u sledećoj tabeli.

STAROSNA GRUPA	2018	2017
15-24	14.5%	15.6%
25-34	29.4%	29.4%
35-44	23.8%	23.3%
45-54	18.6%	18.5%
55-64	12.8%	12.4%
65+	0.8%	0.8%

Male promene smo imali kod proseka po polu, gde se srednja vrednost nije promenila u odnosu na prošlu godinu

DOPRINOSIOCI PREMA VRSTI PREDUZEĆA

Vrsta preduzeća utvrđuje se prema njihovoj registraciji u Kosovskoj agenciji za registracije biznisa ili u okviru Ministarstva javne uprave.

Treba napomenuti da su javna i društvena preduzeća (kao što su regionalne kompanije za vodovod ili otpad, Pošta Kosova, gradske toplane, itd.) većina njih su registrovana kao akcionarska društva; stoga su predstavljena zajedno sa drugim javnim preduzećima u okviru grupe akcionarskih društava.

U poređenju sa 2017. godinom, ove godine sa značajnim smanjenjem broja angažovanih doprinosilaca bile su budžetske organizacije i NVO-i, koje se shvata da je glavni razlog za to bio održavanje dvostrukih izbora u 2017. godini, kada su ti sektori angažovali dodatno osoblje za organizovanje i praćenje izbora.

Značajan rast ove godine po broju imale su i DOO-i, sa procentom od 18.9% u odnosu na 2017. Takođe i u 2017. godini ovaj sektor je imao dvocifreni rast angažovanih doprinosilaca.

Da bi se ilustrovalo „angažovanje“ koristiće se sledeći primer: ako su dva zaposlena lica u toku godine plaćala doprinos prvih 8 meseci, a preostalih 4 meseca nisu, tada oni po broju čine dva doprinosilaca, ali po angažovanju predstavljaju ekvivalent jednog doprinosioca koji je plaćao doprinose tokom cele godine.

Ostali sektori su uglavnom beležili manje pomake u odnosu na 2017. godinu, i evidentno je da su budžetske organizacije, samozaposleni i akcionarska društva imale najveći koeficijent angažovanja.

VRSTA PREDUZEĆA	BROJ DOPRINOSIOCA	ANGAŽOVANJE		PROMENE SA 2017	
		KOEFICIJENT	EKVIVALENTNI DOPRINOSIOC	BROJ DOPRINOSIOCA	EKVIVALENTNI DOPRINOSIOC
Budžetska organizacija	95,476	0.858	81,918	-27.6%	-5.9%
DOO	145,128	0.598	86,787	18.9%	17.9%
Individualni biznis	69,840	0.665	46,444	-1.4%	-0.9%
Samozaposleni	29,055	0.845	24,551	-2.5%	-2.7%
Akcionarsko društvo	29,588	0.793	23,463	0.1%	1.7%
NVO	17,724	0.422	7,480	-11.1%	-2.1%
Partnerstvo	5,567	0.651	3,624	3.7%	-20.3%
Ostalo	11,557	0.620	7,165	2.7%	5.1%

PROSEČAN DOPRINOS

Prosečni (mesečni) doprinos za kategoriju zaposlenih povećao se na 44.84 € od 39.97 € koliko je iznosio godinu dana ranije. Kratkoročno angažovanje jednog broja zaposlenih tokom 2017. godine (zbog izbora) čini da imamo značajne razlike u odnosu na 2018. godinu.

S druge strane, za samozaposlene, prosečan doprinos beleži blagi rast na 33.84 € mesečno, od 33.49 € koliko je iznosio prošle godine.

Prosečni mesečni doprinos je beležio rast kod svih starosnih grupa, kao kod zaposlenih, tako i kod samozaposlenih u odnosu na 2017. godinu.

Rast je beležen i kod mesečnog plaćanja doprinosa po polu, i to kao za zaposlene, tako i za samozaposlene.

PROSEČNI MESEČNI DOPRINOS

GODINA	ZAPOSLENI	SAMOZAPOSLENI
2016	€44.42	€32.25
2017	€39.97	€33.49
2018	€44.84	€33.84

PROSEČNI MESEČNI DOPRINOS PO STAROSNIM GRUPAMA

STAROST	2018		2017		2016	
	ZAPOSLENI	SAMOZAPOSLENI	ZAPOSLENI	SAMOZAPOSLENI	ZAPOSLENI	SAMOZAPOSLENI
15-24	€28.54	€21.18	€26.58	€20.45	€25.77	€20.23
25-34	€40.63	€26.04	€38.57	€26.52	€38.68	€25.97
35-44	€50.83	€35.45	€48.15	€34.97	€49.05	€33.64
45-54	€50.80	€37.15	€48.02	€37.32	€49.13	€35.76
55-64	€56.42	€38.52	€53.45	€37.77	€58.91	€36.68
65+	€60.35	€41.83	€58.03	€37.85	€59.12	€32.61

PROSEČNI MESEČNI DOPRINOS PREMA POLU

GODINA	ŽENE		MUŠKARCI	
	ZAPOSLENE	SAMOZAPOSLENE	ZAPOSLENI	SAMOZAPOSLENI
2016	€40.70	€25.61	€46.26	€33.57
2017	€37.35	€26.17	€41.29	€35.02
2018	€41.39	€26.22	€46.65	€35.50

NIVO UPLATE DOPRINOSA

Zakon propisuje da se minimalni doprinos za samozaposlene, kao i za zaposlene sa punim radnim vremenom, zasniva na minimalne mesečne zarade na Kosovu, koje iznose: 130 € za osobe do 35 godina starosti; i 170 € za osobe preko 35 godina.

U kategoriji zaposlenih, generalno je bolji nivo plaćanja doprinosa, gde je nivo plaćanja doprinosa preko 93% slučajeva iznad minimuma. Dok kategorija samozaposlenih u većini slučajeva plaćaju doprinose 47% samo na minimum i gotovo 6% slučajeva ispod zakonskog minimuma.

“KOLIKO TREBA DA ŠTEDITE?”

KPŠF smatra svojom i socijalnom obavezom da savetuje obveznike doprinosa o tome koliko treba da štede kako bi ostvarili iznos koji bi im mogao obezbediti veću sigurnost nakon penzionisanja.

Stoga u nastavku predstavljamo nekoliko važnih saveta i predloga. Primer: ako se pretpostavi da će se cena akcije KPŠF-a svakog meseca povećavati po konstantnoj stopi od 4% godišnje, osoba koja se zaposli na svoj 25. rođendan i uplaćuje doprinose jednake sa zakonskim minimumom za 40 godina sve do penzionisanja, imaće na svom računu u KPŠF-u akumulirani bilans od €18,142. Međutim, s obzirom da inflacija umanjuje vrednost novca, ako inflacija iznosi npr. 2% godišnje, današnja vrednost tog bilansa bi bila €8,216.

Ova vrednost, uštedena kroz minimalni doprinos bila bi nedovoljna za upovinu ekonomski povoljnog doživotnog anuiteta. U trenutnim okolnostima takva osoba će se penzionisati u programu podizanja u fazama, uz mogućnost podizanja početnog iznosa od 20% od ukupnog bilansa i podizanja preostalog iznosa od €150 mesečno, što ne bi bilo dovoljno ni za 4 godine [tačnije: 41 meseci].

Proizvod doživotnog anuiteta se i dalje ne pruža na Kosovu a bez njega na tržištu je teško izračunati bilans štednje koja bi bila potrebna za kupovinu minimalnog doživotnog anuiteta.

S druge strane, teško je poverovati da bi štednja manja od €25,000 (u današnjoj vrednosti) bila dovoljna za kupovinu minimalne penzije.

Sa ovom vrednošću kao cilj, osoba koja se zaposli u dobi od 25 godina i radi do penzionisanja bez bilo kakvog povećanja plate, treba da uplaćuje €41,50 svakog meseca [zaposleni i poslodavac zajedno].

Ali ako bi ista osoba svake godine imala povećanje plate od 1% trebalo bi da počne sa mesečnim doprinosima od €34.30 i da završi sa €74.23 uoči svog 65. rođendana. U poslednjem slučaju, prosečni mesečni doprinosi bi iznosili €51.74 ili za oko €10 više nego u prvom slučaju, čime se objašnjava značaj što ranije uplate doprinosa i u što je moguće većim iznosima.

Naravno, danas postoji mnogo ljudi na Kosovu koji stalno počinju i prestaju da rade, ili su se kasnije uključili u šemu i imaju manji broj godina za štednju; za njih će biti veoma teško da ostvare dovoljnu penziju samo kroz obaveznu penzijsku štednju.

Osoblje KPŠF-a je tu da pomogne i može da pruži savet svakome ko želi da zna kako i koliko treba da štedi za bolju penziju; a KPŠF i njegov Odbor će učiniti sve da povećaju vrednost štednje doprinosilaca kako bi im osigurali što srećniju penziju.

NIVO UPLATE DOPRINOSA ZAPOSLENIH

	UPLATA		
	ISPOD MINIMUMA	JEDNAKO SA MINIMUMOM	IZNAD MINIMUMA
DO 35 GODINA	1.81%	0.34%	46.08%
IZNAD 35 GODINA	1.54%	2.96%	47.27%

NIVO UPLATE DOPRINOSA SAMOZAPOSLENIH

	UPLATA		
	ISPOD MINIMUMA	JEDNAKO SA MINIMUMOM	IZNAD MINIMUMA
DO 35 GODINA	0.45%	10.46%	14.98%
IZNAD 35 GODINA	5.19%	36.73%	32.19%

06

ZAKONODAVSTVO

83 Pravni okvir

84 Predlozi za izmene zakona

PРАВНИ ОКВИР I IZMENE

Organizacija, funkcionisanje i donošenje odluka KPŠF-a zasnovana je na Zakonu br. 04/L-101, zajedno sa izmenama i dopunama: Zakonom br. 04/L-115, Zakonom br. 04/L-168 i Zakonom br. 05/L-116, i upravlja se od strane Upravnog Odbora.

Pravna organizacija KPŠF-a je dalje definisana sekundarnim zakonodavstvom: putem uredbi o penzijama CBK-a, i uputstvima i obaveštenjima o objašnjenju PAK-a o načinu objavljivanja, plaćanju doprinosa, ispravkama i oporez

Ove godine nije bilo inicijativa za izmene i dopune važećih zakona, ali nije bilo ni novih uredbi i propisa.

Na sledećoj stranici predstavili smo dva pitanja koja su sve više zabrinjavajuće (pa čak i razumna) za doprinosioca, za koje KPŠF nema pravnu osnovu i/ili pravnu jasnoću za razmatranje. Stoga, bi bilo neophodno razmatranje i diskusija o izmenama i dopunama pravnog osnova u okviru kojeg deluje KPŠF.

PREDLOZI ZA IZMENE I DOPUNE ZAKONA

1. PODIZANJE PENZIJSKE ŠTEDNJE U SLUČAJU OTPUSTA IZ DRŽAVLJANSTVA

Osoblje KPŠF-a je primilo brojne zahteve i zabrinutosti kosovskih državljana koji su spremni da dobiju ili su dobili otpust iz državljanstva Kosova, koji su emigrirali ili su u procesu emigracije, ali koji trenutno nemaju zakonska prava da podignu penzijsku štednju iz KPŠF-a. Ovo pitanje zahteva detaljno razmatranje na osnovu i iskustava drugih zemalja, s obzirom da KPŠF nema potpuno pravnu jasnoću za razmatranje ovog pitanja, dok zahtevi doprinosilaca kao takvi izgledaju opravdani.

2. PRIVREMENO PENZIONISANJE

Broj doprinosilaca koji su se privremeno penzionisali, dakle pre nego što su navršili 65 godina (bilo kao pripadnici KZK-a, pripadnici KSB-a ili policijski službenici), je u porastu, a KPŠF je u kontinuitetu primio zahteve od strane takvih doprinosilaca koji traže od KPŠF-a podizanje penzijske štednje. Međutim, KPŠF nema pravnu osnovu za donošenje takvih odluka, s obzirom da ove kategorije nisu predviđene ni razmatrane u važećem zakonodavstvu, u okviru kojeg deluje KPŠF. Stoga, kako bi KPŠF imao pravnu osnovu da odgovori treba izvršiti izmene i dopune važećeg zakonodavstva, koje razjasnjuju prava ovih kategorija koje se penzionišu pre nego što navrše 65 godine života.

3. INVESTICIJE NA KOSOVU

KPŠF investira na Kosovu u granicama zakonskih mogućnosti. Upravni odbor je u obavezi da primenjuje važeće zakonodavstvo, koja predviđa određene granice i investicione instrumente.

Stoga, kako bi se moglo investirati više sredstava na Kosovu, neophodno je izvršiti izmene i dopune niza zakona i uredbi. Ovo bi takođe značilo uključivanje svih zainteresovanih strana u takvom procesu izmena.

ANEKS

7

KOSOVSKI PENZIJSKI ŠTEDNI FOND OPERACIJE

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

Na dan i za godinu koja je završena 31 decembra 2018

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
IZVEŠTAJ O FINANSIJSKOM STANJU	3
IZVEŠTAJ O SVEOBUHVAATNOM DOBITKU	4
IZVEŠTAJ O PROMENAMA U NETO SREDSTVA KOJA PRIPADAJU OPERACIJAMA KPŠF	5
IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE	6
NAPOMENE FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	7-24

Izveštaj Nezavisnog Revizora

Grant Thornton L.L.C.
Rexhep Mala 18
10000 Prishtine
Kosovo

T +381 38 247 771
T +381 38 247 801
F +381 38 247 802

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda

Mišljenje

Revidirali smo prateće finansijske izveštaje Kosovskog penzionog štednje - Operacije ("KPŠF"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31 decembra 2018 godine i izveštaj o sveobuhvatnom prihodu, izveštaj o promenama u neto aktivni poslovanja KPŠF i izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se tada završava, kao i sažetak značajnih računovodstvenih politika i drugih objašnjenja.

Po našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinitu i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsko stanje Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda – Operacije u dan 31 Decembra 2018, i rezultati njegovog poslovanja i novcanog toka za godinu koja se završila na taj dan u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja (MSFI).

Osnova za mišljenje

Reviziju smo sprovedi u skladu sa Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti prema tim standardima dalje su opisane u Odgovarajućim Odgovornostima za odeljak Revizije finansijskih izveštaja našeg izveštaja. Mi smo nezavisni u odnosu na Društvo u skladu sa Kodeksom etičkog ponašanja za profesionalne računovođe izdatim od strane Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeks), kao i etičkim zahtevima koji su relevantni za reviziju finansijskih izveštaja Društva i smo ispunili i druge zahteve profesionalne etike u skladu sa pomenutim zahtevima i IESBA Kodeksom. Verujemo da su revizorski dokazi koje smo dobili dovoljno i prikladni da daju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje finansijskim izveštajima

Menadžment je odgovoran za pripremu i nepristrasnu prezentaciju ovih finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja, za takve unutrašnje kontrole menadžment određuje da je neophodno da se omogući priprema finansijskih izveštaja koji ne sadrže netačne materijalne prikaze, bilo iz razloga prevare ili grešaka.

U pripremi finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti KPŠF da nastavi da radi kao radni subjekt, otkrivajući, kako je primjenjivo, pitanja koja se odnose na trajnu zabrinutost i korištenje kontinuirane računovodstvene osnove računovodstva, osim ako rukovodstvo ili namjerava likvidirati KPŠF ili prestati operacije, ili nema realnu alternativu nego da to uradi.

Izveštaj Nezavisnog Revizora (nastavak)

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda (nastavak)

Oni zaduženi za upravljanje su odgovorni za nadgledanje procesa finansijskog izveštavanja KPŠF.

Odgovornosti revizora u reviziji finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su da dobijemo razumno uverenje o tome da li finansijski izveštaji kao cjelina budu oslobođeni materijalno značajnih pogrešnih iskaza, bilo zbog prevare ili greške, i da izdaju revizorski izvještaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno osiguranje je visok nivo sigurnosti, ali nije garancija da će revizija sprovedena u skladu sa MSR uvek otkriti materijalno pogrešno prikazivanje kada postoji. Izjave o nepravilnostima mogu nastati iz prevare ili greške i smatraju se materijalnim ako se, pojedinačno ili u celini, mogu razumno očekivati da utiču na ekonomske odluke korisnika uzetih na osnovu ovih finansijskih izvještaja.

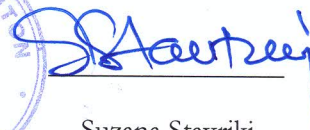
Kao deo revizije u skladu sa MSR, mi smo praktikovali profesionalno sudjenje i neprekidni profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i cenimo rizik od materijalnih značajnih grešaka u finansijskim izveštajima, kao posledica prevare ili kao posledica grešaka, dizajniramo i obavljamo revizorske procedure, koje smatramo dovoljne i odgovarajuće za osnovno pružanje i izražavanje našeg mišljenja. Rizik od ne-otkrivanja materijalnih gresaka što toci od prevare je veća od one koja tece greškom, jer prevara može uključivati sve tajne sporazume, falsifikate, namerano iskrivljavanje činjenica ili kršenja internih kontrola.
- Uzmimao jedno misljenje od unutrašnje kontrole što je od ključnog značaja za reviziju na takav način da se dizajnira revizorske procedure koji su odgovarajući za datim okolnostima, a ne za izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola institucija.
- Ceniti kompatibilnost sve odgovarajuće i računovodstvenih politika i procena računovodstvenih opravdanja, i otkrivanja sva obelodanjivanja od strane uprave.
- Na osnovu prikupljenih dokaza, odlučuje o prolagodljivosti principa neprekidnosti poslovanja, kao i da li materijalna nesigurnost postoji u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu postaviti sumnju na mogućnost neprekidnosti poslovanja. Ako možemo zaključiti da postoji materijalna neizvesnost, mi imamo obavezu da naglasimo u našem izveštaju u vezi sa ovom pronalasku u finansijskim izveštajima, ili ako takva otkrića nisu pravi, da modifikujemo nase mišljenje. Naša otkrića su na osnovu njihovog revizorskih dokaza sve prikupljene do datuma finansijskog izveštaja. Ipak, uslovi ili događaji u budućnosti, verovatno će biti da je ta institucija vijueshmerine prekinuti posao.
- Procenite ukupne prezentacije, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i obelodanjivanja, i da li su finansijski izveštaji predstavljaju osnovne transakcije i događaje na način koji postiže fer prezentaciju.

Mi komuniciramo sa onima koji su odgovorni za upravljanje, između ostalog, planiranje u obima revizije i značajnih nalaza revizije, uključujući značajnih mana u unutrašnje kontrole koje može biti identifikovane tokom revizije.

Grant Thornton LLC

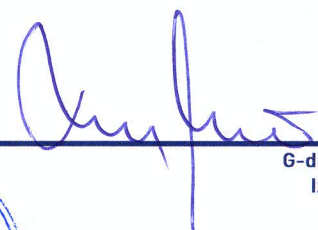
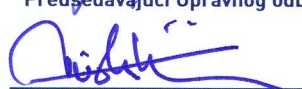
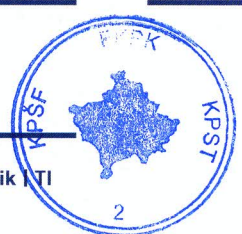
Prishtina,
03 April 2019

Suzana Stavrikj
Pravni revizor

	Napomene	Na dan 31 decembar 2018 EUR	Na dan 31 decembar 2017 EUR
Imovina			
<i>Obrtna sredstva</i>			
Gotovina u rukama i bankama	4	688,467	789,206
Depoziti	5	4,602,762	5,109,673
Dospeli računi	6	483,036	474,657
Pretplaćeni troškovi		13,173	42,645
		5,787,438	6,416,181
<i>Neobrtna sredstva</i>			
Nekretnina, postrojenja i opreme	7	636,264	58,400
Nematerijalna sredstva	8	61,497	46,981
		697,761	105,381
Ukupna imovina		6,485,199	6,521,562
Obaveze			
<i>Tekuće obaveze</i>			
Plativu računi i akruali	9	868,207	1,057,664
		868,207	1,057,664
Neto sredstva koja pripadaju KPŠF-Operacijama		5,616,992	5,463,898

Odobreno za objavljivanje od Upravnog odbora i rukovodstva KPŠF i potpisano u njihovo ime dana 30. marta 2019.

 G-din. Ruzhdi Morina Predsedavajući Upravnog odbora	 G-din. Adrian Zalli Izvršni director
 G-din. Vërshim Hatipi Zamenik direktora - Finansije I Investicije i Rizik	

Prateće napomene od 1 do 17 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Prihodi			
Naknada taksi na teret penzijskih sredstava	11	7,660,347	7,288,684
Ostali prihodi	12	97,919	92,571
Ukupni prihodi		7,758,266	7,381,255
Rashodi			
<i>Troškovi investicija</i>			
Neto naknade otvorenih instrumenata	13	(5,704,406)	(5,660,809)
Naknada CBK-a za transfere i održavanje		(30,550)	(34,449)
Posredništvo, starateljstvo i troškovi zaloga		(8,916)	(8,956)
		(5,743,872)	(5,704,214)
<i>Administrativni troškovi</i>			
Troškovi osoblja	14	(574,375)	(598,973)
Troškovi Upravnog odbora	15	(207,862)	(161,879)
Stanja Računa i korespondencija		(107,951)	(132,598)
Troškovi kancelarijskog poslovanja		(82,801)	(79,845)
Obezvredenje i amortizacija	7-8	(53,584)	(71,279)
Održavanje softvera		(38,289)	(57,358)
Naknade nadzora CBK-a		(18,188)	(18,670)
Edukacija javnosti i oglasi		(15,136)	(7,530)
Obuke, putovanja i ostalog troškovi osoblja		(10,050)	(13,600)
Stručne službe / ugovorači / konsultanti	16	(10,380)	(2,968)
Eksterna revizija		(9,050)	(9,050)
Komunikacije		(8,298)	(8,973)
Saniranje posledica nepogoda – kirija i ostali povezani troškovi		(6,600)	(6,600)
Bankovne naknade za izvršene usluge		(2,300)	(2,138)
Ostali troškovi		(13,881)	(10,236)
		(1,158,745)	(1,181,697)
Ukupni rashodi		(6,902,617)	(6,885,911)
Neto višak za godinu		855,649	495,344

Prateće napomene od 1 do 17 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Višak EUR	Rezerve EUR	Ukupno EUR
Na dan 1 januar 2017		353,554	5,000,000	5,353,554
Neto višak za godinu		495,344	-	495,344
Refundacija viška u KPŠF-PS	10	(385,000)	-	(385,000)
Na dan 31 decembar 2017		463,898	5,000,000	5,463,898
Promene u početnoj primeni MSFI 9	2.3	(2,555)	-	(2,555)
Korigovano na dan 1 januar 2018		461,343	5,000,000	5,461,343
Neto višak za godinu		855,649	-	855,649
Refundacija viška u KPŠF-PS	10	(700,000)	-	(700,000)
Na dan 31 decembar 2018		616,992	5,000,000	5,616,992

Prateće napomene od 1 do 17 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Tok gotovog novca od operacija			
Neto višak za godinu		855,649	495,344
Prilagodavanja za:			
Obevređenje i amortizacija	7-8	53,584	71,279
Kamatni prihodi	12	(82,072)	(71,876)
Neto kretanje provizija za umanjeње vrednosti	5	(252)	-
		826,909	494,747
Uplaćene kamate		86,253	65,242
		913,162	559,989
Promene na poslovnim sredstvima i obavezama			
(Smanjenje) u plativim računima / akrujalima		(189,457)	(30,504)
Smanjenje / (Povećanje) u dospelim računima / pretplatama <i>(isključujući dospelu kamatu iz tekućeg računa)</i>		21,520	(48,302)
Neto tok gotovog novca od operacija		745,225	481,183
Novčani tok iz investicionih aktivnosti			
Nabavka nekretnina, postrojenja i opreme	7	(606,986)	(46,690)
Nabavke softvera i licenca	8	(38,978)	(19,631)
(Povećanje) u kredite i potraživanja		(4,600,000)	(5,100,000)
Smanjenje u kredite i potraživanja		5,100,000	4,500,000
Neto tok novca iz (korišten u) investicionih aktivnosti		(145,964)	(666,321)
Novčani tok iz finansijskih aktivnosti			
Refundacija viška u KPŠF-PS		(700,000)	(385,000)
Neto tok novca (korišten u) finansijske aktivnosti		(700,000)	(385,000)
Povećanje / (Smanjenje) gotovine i njenih ekvivalenata		(100,739)	(570,138)
Gotovina i njeni ekvivalenti početkom godine		789,206	1,359,344
Gotovina i njeni ekvivalenti na kraju godine	4	688,467	789,206

Prateće napomene od 1 do 17 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

1 UVOD

Kosovski Penzijski Štedni Fond (u daljem tekstu: "KPŠF") registrovan u adresi: Ul. Agim Ramadani br. 182-184, 10000 Priština, Republika Kosovo, brojom registracije 90000225; osnovan je Uredbom UNMIK-a br. 2001/35 od 22. decembra 2001. godine, koja je kasnije izmenjena i dopunjena Uredbom br. 2005/20, a zatim ponovo izmenjena Zakonom br. 03/L-084 Republike Kosova, i dalje dopunjen zakonima br. 04/L-101 i br. 05/L-116 Republike Kosovo, a zadnja dopunjena sa dodacima i promenama Zakonom Br. 04/L-168 i Br.05/L-116; kao ne-za-profit finansijska institucija, čija je jedina i isključiva svrha upravljanje individualnim računima za penzionu štednju kroz obezbeživanje smotrenih investicija i staranje o penzionoj aktivni i uplaćivanje prinosa na pojedinačne račune radi plaćanja anuiteta za penzionu štednju, kao poverenik koji postupa u ime učesnika i korisnika.

Zakon br. 04/L-101 obezbeđuje program penzione štednje koji se finansira iz uplaćenih doprinosa zaposlenih i njihovih poslodavaca, a kojim upravlja i investira KPŠF. U okviru ovako definisanog sistema doprinosa, svi zaposleni stalni stanovnici Kosova i njihovi poslodavci su obavezni da uplaćuju penzijske doprinose. KPŠF vodi individualne račune za svakog učesnika na koje se uplaćuju doprinosi i povratak od investicija.

KPŠF nadgleda Upravni Odbor koji se sastoji od eksperata za investicije i penzije kao i predstavnika zaposlenih i poslodavaca Kosova. Jedan član bez prava glasa zastupa interese Vlade.

Ovi finansijski izveštaji su za Kosovski Penzijski Štedni Fond - Operacije (ili "KPŠF-O"), entiteta za upravljanje i vođenje penzijske štednje doprinosilaca (penzionih sredstava). Finansijski izveštaji za Kosovski Penzijski Štedni Fond - Penzijska Sredstva (ili "KPŠF-PS") se pripremaju odvojeno od finansijskih izveštaja entiteta.

Direktor i 26. stalno zaposlenih radnika upravljali su svakodnevnim operacijama KPŠF-a tokom 2018. godine (2017: Direktor i 26. stalno zaposlenih).

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

2.1 Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji KPŠF-O su pripremljene u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

2.2 Osnova za pripremu

KPŠF-O vodi knjigovodstvenu dokumentaciju i priprema finansijske izveštaje prema pravilima istorijskog troška prilagođenih za revalorizaciju finansijskih sredstava i obaveza. Aktualni i uporedni podaci objavljeni u ovim finansijskim izveštajima su prikazani u evrima koja je valuta i funkcionisanja i prezentiranja KPŠF-O. Gde je bilo neophodno, uporedni podaci su reklasifikovani u cilju usaglašavanja sa prezentacijom tekuće godine

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja

i) Početno usvajanje novog standarda i revidiranja postojećih standarda na snazi u tekućem period

Sledeći novi standard i revidiranja postojećih standarda izdatih od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde su na snazi u tekućem periodu:

- **MSFI 9 "Finansijski instrumenti"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **MSFI 15 "Prihodi od ugovora s kupcima"** i dalje revidacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 2 "Isplate na Osnovu Akcija"** - Klasifikacija i merenje isplata transakcija osnovane u akcije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju"** - Primena MSFI 9 "Finansijski instrumenti" sa MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju" (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine ili kada MSFI 9 "Finansijski instrumenti" se primenjuje po prvi put);
- **Revidiranje MRS 40 "Investicione Nekretnine"** - Transferi Investicionih Nekretnina (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje različitih standarda "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2014-2017)"** rezultat projekta godišnjeg poboljšanja MSFI-a (MSFI1, MSFI12 i MRS 28) prvenstveno sa namerom otklanjanja neusaglašenosti i pojašnjenja formulacija u tekstu (izmene MSFI 12 su za primenu za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. i izmene MSFI 1 i MRS 28 za primenu u godišnjim periodima koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **IFRIC 22 "Transakcije Deviznih Valuta i Unapredno Razmatranje"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.).

Usvajanje ovog novog standarda i ovih revidiranja postojećih standarda nije dovelo do materijalnih promena računovodstvenih politika KPŠF-O-a, s izuzetkom od MSFI 9 detaji čega su prikazani dolje.

Primena MSFI 9 „Finansijski instrumenti“

KPŠF-O je usvojio MSFI 9 (koji je izdao MURS u julu 2014. godine) sa datumom tranzicije od 1. januara 2018. godine. To je rezultiralo promenama u računovodstvenim politikama za priznavanje, klasifikaciji i merenju finansijske aktive i pasive i rezervama za umanjenje vrednosti finansijskih sredstava i prilagodavanjem iznosa prethodno priznatih u finansijskim izveštajima.

KPŠF-O nije ranije usvojio MSFI 9. Kao što je dozvoljeno prelaznim odredbama standarda, KPŠF-O je izabrao da ne ponavlja uporedne brojeke. Sva prilagodavanja knjigovodstvenih iznosa finansijske aktive i pasive na dan tranzicije su priznata u početnoj zadržanoj dobiti za tekući period.

Shodno tome, za napomene i objave, posledične izmene MSFI 7 objavljivanja su takođe primenjena na tekući period. Objavljivanja u komparativnom periodu ponavljaju objavljivanja data u uporednoj godini.

U nastavku se navode objavljivanja koja se odnose na uticaj usvajanja MSFI 9 na KPST-O. Dalji detalji o specifičnim MSFI 9 računovodstvenim politikama primenjenim u tekućem periodu, kao i prethodne računovodstvene politike MRS 39 primenjene u uporednom periodu, detaljnije su opisane u napomeni 3 ovih finansijskih izveštaja.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(a) Klasifikacija i merenje finansijskih instrumenata

Merna kategorija i knjigovodstvena vrednost finansijske aktive i pasive u skladu sa MRS 39 na dan 31. decembra 2017. i MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine upoređeni su kako sledi:

	MRS 39		MSFI 9	
	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo
		EUR	EUR	
Finansijska sredstva				
Gotovina u rukama i bankama	Amortizovani trošak ¹	789,206	Amortizovani trošak	789,206
Dospeli računi	Amortizovani trošak ¹	474,657	Amortizovani trošak	474,657
Depoziti (Napomena 5)	Amortizovani trošak ¹	5,109,673	Amortizovani trošak	5,107,118
		6,373,536	6,370,981	
Finansijska obaveze				
Plativi računi	Amortizovani trošak	1,057,664	Amortizovani trošak	1,057,664
		1,057,664	1,057,664	

¹⁾ Krediti i potraživanja (KiP).

Nije bilo promena u klasifikaciji finansijskih obaveza.

(b) Usklađivanje bilanca u izveštaju finansijskog stanja

KPŠF-O je izvršio detaljnu analizu svojih poslovnih modela za upravljanje finansijskom aktivom i analizu karakteristika tokova gotovine. Napomena 3.2 ovih finansijskih izveštaja pruža detaljnije informacije u vezi sa novim zahtevima za klasifikaciju prema MSFI 9.

Sledeća tabela usklađuje knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, iz prethodne kategorije merenja u skladu sa MRS 39, sa novim kategorijama merenja u skladu sa MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine:

	MRS 39 Knjigovodstvena vrednost 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Ponovno merenje	MSFI 9 Knjigovodstvena vrednost 1. januar 2018
		EUR	EUR	EUR
Amortizovani trošak				
Gotovina u rukama i bankama	789,206	-	-	789,206
Dospeli računi	474,657	-	-	474,657
Depoziti (Napomena 5)	5,109,673	-	(2,555)	5,107,118
		6,373,536	-	(2,555)
				6,370,981

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(c) Poravnanje provizije za umanjenje vrednosti iz MRS 39 na MSFI 9

U sledećoj tabeli se usklađuju rezerve za umanjenje vrednosti iz prethodnog perioda, merene prema modelu nastalog gubitka u skladu sa MRS 39, sa novim provizijama za umanjenje vrednosti, koja su merene u skladu sa modelom očekivanog gubitka MSFI 9, 1. januara 2018:

	MRS 39 Provizija za umanjenje 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Korigovano	MSFI 9 Provizija za umanjenje 1. januar 2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
Kredit i potraživanja (MRS 39) / Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti (MSFI 9)				
Gotovina u rukama i bankama	-	-	-	-
Dospeli računi	-	-	-	-
Depoziti (Napomena 5)	-	-	2,555	2,555
Ukupno	-	-	2,555	2,555

ii) Objavljeni novi standardi i revidiranja postojećih standarda koji još nisu usvojeni

Na dan izdavanja ovih finansijskih izveštaja, donjenavedeni novi standardi, revidiranja i tumačenja postojećih standarda su objavljeni od strane MSFI a još nisu na snazi:

- **MSFI 16 "Najmovi"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.);
- **Revidiranje MSFI 10 "Konsolidirani finansijski izveštaji" i MRS 28 "Ulaganja u pridružena društva i zajednička ulaganja"** - Prodaja ili prilog imovine između investitora i njegovih saradnik ili Joint Venture i dalje izmene (datum stupanja na snagu je na neodređeno vreme na odloženo do istraživačkog projekta metoda kapitala je zaključen);

KPŠF-0 je izabralo da ne usvoji ove nove standarde i revidiranja i tumačenja postojećih standarda pre njihovih stupanja na snagu. KPŠF-0 predviđa da usvajanje ovih standarda i revidiranja i tumačenja postojećih standarda neće imati materijalan utecaj na finansijske izveštaje KPŠF-0 u periodu prve primene.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Finansijski instrumenti

Finansijska sredstva i obaveze koje se vode u izveštaj finansijskog stanja uključuju investicije, gotovinu, ekvivalente novca, dospеле račune i obaveze. Računovodstvene politike za priznavanje i merenje ovih stavki su objavljene u odgovarajućim računovodstvenim politikama uključenih u ovoj napomeni. Finansijski instrumenti su klasifikovani kao sredstva ili obaveze u skladu sa suštinom ugovornog aranžmana. Kamata, dobit ili gubici koji se odnose na finansijske instrumente klasifikovane kao sredstva ili obaveze iskazuju se kao prihod ili trošak. Finansijski instrumenti su prebijani kada KPŠF-O ima punovažno pravo da vrši prebijanje i namerava da izvrši poravnanje bilo uzimajući kao osnov neto iznos ili da istovremeno realizuje aktivu i izvrši poravnanje duga.

3.2 Financijska sredstva i obaveze

Metode merenja

Fer vrednosti

Fer vrednost predstavlja cenu koja bi bila primljena za prodaju aktive ili plaćena za prenos obaveze u urednoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Amortizovani trošak i efektivna kamatna stopa

Amortizovani trošak je iznos po kojem se finansijska aktiva ili pasiva meri prilikom početnog priznavanja, minus otplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija koristeći metodu efektivne kamatne stope bilo koje razlike između tog početnog iznosa i iznosa dospeća, a za finansijsku aktivu, prilagođeno za bilo koji gubitak.

Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće tokove gotovine kroz očekivani životni vek finansijske aktive ili pasive na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive (amortizovani trošak pre umanjenja vrednosti) ili amortizovani trošak finansijske pasive. Izračun ne uzima u obzir očekivane kreditne gubitke i uključuje transakcijske troškove, premije ili popuste i naknade i bodove plaćene ili primljene koji su sastavni deo efektivne kamatne stope, kao što su naknade za izdavanje.

Kada KPŠF-O revidira procenjene buduće tokove gotovine, knjigovodstveni iznos finansijske aktive ili pasive se prilagođava kako bi se odrazila nova procena diskontovana koristeći originalnu efektivnu kamatnu stopu. Svaka promena se evidentira u dobiti ili gubitku.

Prihod od kamata

Prihodi od kamata se obračunavaju primenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, osim:

- Kupljene ili stvorene finansijske aktive umanjene za kreditne gubitke (POCI);
- Finansijska aktiva koja nije bila POCL, ali je kasnije postala umanjena za kreditne gubitke („Faza 3“), za koju se prihod od kamata obračunava primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu cenu (tj. neto od rezervi za očekivane kreditne gubitke (ECL)).

Početno prepoznavanje i merenje

Finansijska aktiva i pasiva se priznaju kada KPŠF-O postane strana ugovornih odredbi instrumenta. Redovne kupovine i prodaje finansijske aktive se priznaju na datum trgovanja, datum kada se KPŠF-O obaveže da će kupiti ili prodati aktivu.

Na početno priznavanje, KPŠF-O meri finansijsku aktivu ili pasivu po njenoj fer vrednosti plus ili minus, u slučaju finansijske aktive, ili pasive po ne-fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcione troškove koji su inkrementalni i direktno pripisani sticanju ili izdavanju finansijske aktive ili pasive, kao što su naknade i provizije.

Transakcioni troškovi finansijske aktive i pasive iskazani po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka priznaju se u računu dobiti i gubitka. Odmah nakon početnog priznavanja, priznaje se očekivani gubitak po kreditnom gubitku (ECL) za finansijsku aktivu merenu po amortizovanoj vrednosti i investicijama u dužničke instrumente merene na nivou FVOCI-a, što rezultira priznavanjem računovodstvenog gubitka u računu dobiti i gubitka u slučaju novonastale aktive.

Kada se fer vrednost finansijske aktive i pasive razlikuje od cene transakcije po početnom priznavanju, KPŠF-O priznaje razlike na sledeći način:

- Kada je fer vrednost dokazana kotiranom cenom na aktivnom tržištu za identičnu imovinu ili obavezu (tj. input prvog nivoa) ili na osnovu tehnike procene koja koristi samo podatke sa vidljivih tržišta, razlika se priznaje kao dobit ili gubitak;
- U svim drugim slučajevima, razlika se odlaže, a vreme priznavanja dobiti ili gubitka na dan odlaganja određuje se pojedinačno. On se ili amortizuje tokom veka trajanja instrumenta, odlaže sve dok se fer vrednost instrumenta ne može utvrditi korišćenjem tržišnih inputa, ili realizovati putem poravnanja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Financijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Financijska sredstva

i) Klasifikacija i naknadno merenje

Od 1. januara 2018. godine, KPŠF-0 je primenio IFRS 9 i klasifikuje svoja finansijska sredstva u sledeće kategorije merenja:

- *Amortizovani trošak*: Aktiva koja se drži za naplatu ugovornih tokova gotovine gde ti tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate (SPPI), a koji nisu određeni u FVPL, mere se po amortizovanoj vrednosti. Knjigovodstvena vrednost ove aktive usklađuje se po svim priznatim i izmerenim očekivanim rezervama za kreditni gubitak. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit* (FVOCI): Finansijska aktiva koja se drži radi naplate ugovornih tokova gotovine i za prodaju aktive, gde tokovi gotovine aktive predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate, a koji nisu određeni u FVPL, se mere po fer vrednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Kretanja knjigovodstvene vrednosti se uzimaju preko OGI, osim priznavanja dobitaka ili gubitaka od umanjenja vrednosti, prihoda od kamata i tečajnih dobitaka i gubitaka od amortizovanog troška instrumenta koji se priznaju u računu dobiti i gubitka. Kada se finansijska aktiva prestaje priznavati, kumulativna dobit ili gubitak prethodno priznat u OGI se reklasifikuje iz kapitala u dobit ili gubitak i priznaje se u „Neto prihodu od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz dobit ili gubitak* (FVPL): Aktiva koja ne ispunjava kriterijume za amortizaciju ili FVOCI se meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka. Dobitak ili gubitak po dužničkoj investiciji, koja se naknadno meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka i nije deo odnosa zaštite od rizika, priznaje se u računu dobiti i gubitka i iskazuje u računu dobiti i gubitka u okviru „Neto prihoda od trgovanja“ u periodu u kome nastaje, osim ako proizlazi iz dužničkih instrumenata koji su određeni po fer vrednosti ili koji se ne drže radi trgovanja, u kom slučaju su prikazani odvojeno u okviru „Neto prihodi od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope.

Dužnički instrumenti

Dužnički instrumenti su instrumenti koji ispunjavaju definiciju finansijske pasive iz perspektive izdavaoca, kao što su zajmovi, državne i korporativne obveznice i potraživanja kupaca kupljena od klijenata u faktoring aranžmanima bez regresa.

Klasifikacija i naknadno merenje dužničkih instrumenata zavisi od:

- Poslovnog modela KPŠF-0 za upravljanje aktivom; i
- Karakteristika tokova gotovine aktive.

Na osnovu ovih faktora, KPŠF-0 klasifikuje svoje dužničke instrumente u jednu od kategorija merenja: (a) Amortizovani trošak; (b) FVOCI; ili (c) FVPL. KPŠF-0 je klasifikovao svoje dužničke instrumente koji se sastoje od investicija u oročene depozite položene kod komercijalnih banaka na Kosovu, mereno po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-0 nema dužničke instrumente klasifikovane kao FVOCI.

Poslovni model: poslovni model odražava kako KPŠF-0 upravlja sredstvima kako bi generisao tokove gotovine, a instrumenti su klasifikovani u jednu od tri gore navedene kategorije merenja. Kao takve, investicije u oročene depozite klasifikuju se kao amortizovani trošak.

SPPI: kada poslovni model treba da drži aktivu za naplatu ugovornih tokova gotovine ili za naplatu ugovornih tokova gotovine i prodaje, KPŠF-0 procenjuje da li tokovi gotovine finansijskog instrumenta predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (SPPI test). Prilikom procene, KPŠF-0 razmatra da li su ugovorni novčani tokovi u skladu sa osnovnim ugovorom o pozajmljivanju, tj. kamata uključuje samo naknadu za vremensku vrednost novca, kreditni rizik, druge osnovne kreditne rizike i profitnu maržu koja je u skladu sa osnovnim aranžmanom kreditiranja. Kada ugovorni uslovi uvode izloženost riziku ili volatilnosti koji nije u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom, povezani finansijski instrument se klasifikuje i meri po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak.

KPŠF-0 reklasifikuje dužničke investicije kada i samo kada se promeni poslovni model upravljanja tim sredstvima. Reklasifikacija se vrši od početka prvog izveštajnog perioda nakon promene. Očekuje se da će takve promene biti vrlo retke i nijedna se nije dogodila u datom periodu.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Financijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Financijska sredstva (nastavak)

i) Klasifikacija i naknadno merenje (nastavak)

Instrumenti kapitala

Instrumenti kapitala su instrumenti koji zadovoljavaju definiciju kapitala iz perspektive izdavaoca; to jest, instrumenti koji ne sadrže ugovornu obavezu plaćanja i koji dokazuju preostali udeo u neto aktivima izdavaoca. Primeri instrumenata kapitala uključuju redovne deonice koje KPŠF-O ne poseduje.

KPŠF -O naknadno meri sve takve investicije po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka, osim u slučajevima kada je rukovodstvo KPŠF-O, pri početnom priznavanju, neopozivo označilo investicije u instrument kapitala po fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod kada se te investicije drže u druge svrhe osim za generisanje povraćaja investicija. U takvim slučajevima, kojih nije bilo u toku izveštajnog perioda, dobiti ili gubici od fer vrednosti se priznaju u OGI i kasnije se ne reklasifikuju u dobit ili gubitak, uključujući otuđenje. Gubici od umanjenja vrednosti, kao i ukidanje gubitaka od umanjenja vrednosti, ne iskazuju se odvojeno od ostalih promena fer vrednosti. Dividende, kada predstavljaju prinos na takve investicije i dalje bi se priznavale u dobitku ili gubitku kao i drugi prihodi kada se utvrdi pravo KPŠF-O na primanje plaćanja.

Dobici ili gubici po osnovu instrumenata kapitala mereni po FVPL-u se uključuju kao dobit ili gubitak u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

ii) Umanjenje

KPŠF-O procenjuje na osnovu budućih očekivanja očekivane kreditne gubitke (ECL) povezane sa aktivom dužničkih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-O priznaje ispravku gubitka za takve gubitke na svaki datum izveštavanja. Merenje ECL reflektuje:

- Npristrasan i ponderisani iznos na osnovu verovatnoće koji se određuje procenom raspona mogućih ishoda;
- Vremensku vrednost novca; i
- Razumne i podržane informacije koje su dostupne bez nepotrebnih troškova ili napora na datum izveštavanja o prošlim događajima, trenutnim uslovima i prognozama budućih ekonomskih uslova.

ii) Prestanak priznavanja osim putem modifikacije

Financijska sredstva, ili njen deo, prestaju se priznavati kada su ugovorna prava na primanje tokova gotovine iz aktive istekla, ili kada su prenesena i (a) KPŠF-O prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva, ili (b) KPŠF-O ne prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i KPŠF-O nije zadržao kontrolu. U izveštajnom periodu nije bilo takvih slučajeva.

3.2.2. Finansijske obaveze

i) Klasifikacija i naknadno merenje

I u tekućem i u prethodnom izveštajnom periodu, finansijska pasiva se klasifikuje kao naknadno merena po amortizovanoj vrednosti.

ii) Prestanak priznavanja

Finansijske obaveze prestaju da se priznaju kada se gase (tj. kada je obaveza navedena u ugovoru isplaćena, otkazana ili istekla).

3.2.3. Finansijski instrumenti mereni po fer vrednosti

Financijska imovina merena po fer vrednosti u izveštaju finansijskog stanja iskazuje se u skladu s hijerarhijom fer vrednosti. Ova hijerarhija skuplja finansijske imovine i obveze u tri razine koje se temelje na značaju ulaznih podataka koji se koriste tekom merenja fer vrednosti finansijske imovine:

- Razina 1: Navedene cene (ne prilagođene) na aktivnim tržištima za identične imovine ili obveze;
- Razina 2: Drugi ulazni podaci, osim navedenih cena, uključeni u razinu 1, koji su dostupni za promatranje imovine ili obveze direktno (tj. cene) ili indirektno (tj. izrađeni od cene); i
- Razina 3: Ulazni podaci o imovinu ili obvezu koje se ne temelju na dostupnim podacima za promatranje tržišta.

Na izveštajnim datumima, KPŠF-O nije imao finansijske instrumente procenjene po fer vrijednosti.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.3 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe tokova gotovog novca, gotovinu i gotovinske ekvivalente čine gotov novac u ruci i u bankama i kratkoročni depoziti sa originalnim rokom dospeća od tri meseca ili manje.

3.4 Nekretnina, postrojenja i opreme

Nekretnina, postrojenja i opreme operacija KPŠF-O se osnove od: Kompjutera i prateće opreme; Nameštaja, uređaja i oprema; Ostalih kancelarijskih oprema; i Motornih vozila; koje su prenete kao cene smanjene za akumulirano obezvređenje i gubitke akumuliranih od umanjenja ako ih ima.

Zemlja se ne obezvređuje. Obezvređenje se računa linearno na procenjeni veka upotrebljivosti sredstava korišćenjem sledećih stopa:

Kompjuteri i prateće opreme	33%
Nameštaji, uređaji i oprema	20%
Ostala kancelarijska oprema	20%
Motorna vozila	20%

Dobici i gubici na raspolaganju nekretnina, postrojenja i opreme priznaju se u izveštaju sveobuhvatnog prihoda u periodu u kojem su se dogodili.

Korisni vek trajanja nekretnina, postrojenja i opreme se pregleda i prilagođava najmanje godišnje, ako je potrebno.

3.5 Nematerijalna sredstva

Nematerijalna sredstva sastoje se od licenciranih kompjuterskih softvera. U početku su predstavljene prema trošku, dok kasnije prema ceni koštanja umanjenoj za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke usled umanjenja vrednosti, ako ih je bilo. Amortizacija se knjiži ako su sredstva raspoloživa za korišćenje primenom linearne metode, gde se trošak nematerijalnih sredstava otpisuje tokom procenjenog veka upotrebljivosti sredstava korišćenjem sledećih stopa:

Sofveri - 20%

Licence se amortizuju za tok trajanja licence do najduže 5 godina.

3.6 Umanjenje ne-finansijskih sredstava

Prenošena vrednost ne-finansijskih sredstava je razmatrana za umanjanje kada ima promene u slučajevima ili kada promene u okolnostima ukazuju da knjigovodstvena vrednost se ne može ostvariti. Ako bilo kakva takva indikacija postoji i kada je knjigovodstvena vrednost veća od procenjenog iznosa koji može da se nadoknadi za nju, vrednost aktive se smanjuje na vrednost koja se za nju može nadoknaditi. Iznos koji se može nadoknaditi za ta sredstva je veća do neto prodajne cene ili upotrebne vrednosti.

Pri proceni upotrebne vrednosti, predviđeni budući tokovi gotovog novca smanjuju se na sadašnju vrednost primenom pre-porezne stope smanjenja koja odražava vremensku vrednost novca i rizika specifičnih za ta sredstva.

Gubici zbog umanjanja vrednosti priznaju se u izveštaju sveobuhvatnog dobitka.

3.7 Oporezivanje

KPŠF kao poverenički fond je izuzet od plaćanja poreza na dobit korporacija.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Penzioni troškovi

KPŠF-0 ne drži provizije niti ima bilo kakvu obavezu u pogledu penzija zaposlenih koje su veće od doprinosa koji su uplaćeni u gorepomenutu penzionu šemu.

3.9 Značajne procene i presude

Sastavljanje finansijskih izveštaja zahteva od rukovodstva procene i presude koje utiču na primenu računovodstvenih politika i prezentirane vrednosti sredstava, obaveza, prihoda i rashoda. Faktični rezultati mogu odstupati od ovih procena. Rukovodstvo isto treba presuditi i aplikaciju knjigovodstvenih politika KPŠF-0. Procene i presude se revidiraju na tekućoj osnovi.

Ova napomena daje pregled oblasti koje uključuju viši stepen prosuđivanja i složenosti, kao i glavne izvore neizvesnosti procena koje imaju značajan rizik da dovedu do materijalnog prilagođavanja u narednoj finansijskoj godini. Detaljne informacije o svakoj od ovih procena i prognoza uključene su u odgovarajuće napomene zajedno sa informacijama o osnovama za obračun za svaku pogodenu stavku u finansijskim izveštajima.

Korisni vek trajanja obezvređljivih sredstava

Uprava je pregledala korisne živote obezvređljivih sredstava na dan 31 decembra 2018. Rukovodstvo procenjuje određen korisni vek sredstava predstavlja očekivanu korist te imovine. Knjigovodstvene vrednosti tih sredstava su analizirani u Napomenama 7 i 8. Međutim, faktični rezultati mogu odstupati od ovih procena zbog tehnološke zastarelosti.

Merenje očekivanog kreditnog gubitka

Merenje očekivanog ispravka vrednosti kreditnog gubitka za finansijsku aktivu merenu po amortizovanom trošku je područje koje zahteva korišćenje složenih modela i značajnih pretpostavki o budućim ekonomskim uslovima i kreditnom ponašanju (npr. verovatnoća neispunjavanja obaveza banaka po oročenim depozitima i rezultirajući gubici). Objašnjenje ovih ulaznih podataka, pretpostavki i tehnika procene korišćenih u merenju ECL-a detaljnije je opisano u napomeni 3.11.3, koja takođe navodi ključne osetljivosti ECL-a na promene u ovim elementima.

Nekoliko značajnih procena takođe je potrebno za primenu računovodstvenih zahteva za merenje ECL-a, kao što su:

- Određivanje kriterijuma za značajno povećanje kreditnog rizika;
- Izbor odgovarajućih modela i pretpostavki za merenje ECL-a;
- Utvrđivanje broja relativnih pondera predviđenih scenarija za svaku vrstu proizvoda/tržišta i pripadajući ECL; i
- Osnivanje grupa slične finansijske aktive u svrhu merenja ECL-a.

3.10 Rezerva

Operativna rezerva deo je neto sredstva koja pripadaju KPŠF-0 i može dostići maksimalni iznos od 5.000.000 evra, i sredstva se mogu koristiti samo uz odluku Upravnog odbora u slučaju vanrednih događaja, nepredviđenih okolnosti, ili za potrebu za kupovinu nekretnina u svrhu operacija KPŠF (kao što su kancelarije). Rezerva se prvobitno finansirala u 2013. godini od akumuliranog viška i mogu se dopuniti samo iz viška iz operativnih aktivnosti odlukom Upravnog odbora. U slučaju da se sredstva iz rezerve koriste za pokriće troškova izveštajnog perioda, oni će biti priznati u dobitak ili gubitak za period.

3.11 Upravljanje finansijskim rizikom

3.11.1 Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promena u tržišnim cenama, kao što su deviznih kurseva i kamatnih stopa, uticati na dobit KPŠF-0 ili na vrednost njenih finansijskih instrumenata. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnim rizicima u okviru prihvatljivih parametara, uz optimizaciju povratka.

Devizni rizik

Sredstva i obaveze KPŠF-0 nisu izložena deviznim kretanjama kursa pošto se sve transakcije i bilansi obavljaju u lokalnoj valuti.

Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik da će fer vrednost ili buduću tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati usled promena tržišnih kamatnih stopa. Menadžment KPŠF-0-a je prvenstveno odgovoran za svakodnevno praćenje neto kamatne stope rizika pozicije i postavlja granice da se smanji potencijal nesklada kamatnih stopa. Na dan finansijskog stanja KPŠF-0 sva kamatonosna sredstva KPŠF-0-a (oročeni depoziti) su sa fiksnim kamatama.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.11 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.11.2 Rizik likvidnosti

Oprezno upravljanje rizikom likvidnosti podrazumeva održavanje dovoljnog iznosa gotovine, raspoloživost sredstava putem adekvatnih kreditnih linija i sposobnost prikupljanja na vreme, u utvrđenom roku, potraživanja od trećih lica.

Sljedeća tabela prikazuje preostala ugovorna dospeća finansijskih sredstava i obaveza KPŠF-O. Dospeća su pripremljena na osnovu nediskontovanih novčanih tokova.

	Na dan 31 decembar 2018			Na dan 31 decembar 2017		
	1-3 meseca	3-6 meseca	6-12 meseca	1-3 meseca	3-6 meseca	6-12 meseca
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Financijska sredstva						
Gotovina u rukama i bankama	688,467	-	-	789,206	-	-
Depoziti	-	-	4,602,762	-	606,181	4,503,492
Dospeli računi	483,036	-	-	474,657	-	-
	1,171,503	-	4,602,762	1,263,863	606,181	4,503,492
Financijske obaveze						
Plativi računi	868,207	-	-	1,057,664	-	-
	868,207	-	-	1,057,664	-	-
Ročna neusklađenost	303,296	-	4,602,762	206,199	606,181	4,503,492

3.11.3 Finansijski instrumenti koji nisu predstavljeni po fer vrednosti

Sljedeća tabela sumira knjigovodstvene vrednosti i fer vrednosti tih finansijskih sredstava i obaveza koje nisu prikazane u izveštaju o finansijskom stanju po fer vrednosti na dan 31 decembar 2018 i 2017.

	Na dan 31 decembar 2018		Na dan 31 decembar 2017	
	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost
	EUR	EUR	EUR	EUR
Financijska sredstva				
Gotovina u rukama i bankama	688,467	688,467	789,206	789,206
Depoziti	4,602,762	4,605,065	5,109,673	5,109,673
Dospeli računi	483,036	483,036	474,657	474,657
	5,774,265	5,776,568	6,373,536	6,373,536
Financijske obaveze				
Plativi računi	868,207	868,207	1,057,664	1,057,664
	868,207	868,207	1,057,664	1,057,664

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.11 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.11.4 Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka KPŠF-0 ukoliko kupac ili ugovorna stranka finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze, a nastaje uglavnom i direktno od depozita KPŠF-0 u bankama i predstavlja najveći vrstu rizika za sredstva KPŠF-0.

Merenje kreditnog rizika

Procena kreditne izloženosti za potrebe upravljanja rizicima je složena i zahteva primenu modela, budući da izloženost varira sa promenama tržišnih uslova, osim novčanih tokova i protoka vremena. Procena kreditnog rizika podrazumeva dalju procenu verovatnoće nastanka kašnjenja,

KPŠF-0 meri kreditni rizik koristeći verovatnoću neplaćanja (PD), izloženost po defaultu (EAD) i gubitak po defaultu (LGD). Ovo je pristup koji se koristi u svrhu merenja očekivanog kreditnog gubitka (ECL) prema MSFI-u 9.

Kreditne izloženosti razvrstavaju se u jednu od tri faze, u zavisnosti od povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja relevantnih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti, i to: oročeni depoziti kod komercijalnih banaka.

Kada je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, instrument je pomeren sa 12-mesečnog očekivanog gubitka na očekivani životni gubitak. Prilikom procene, početni kreditni rizik finansijskog instrumenta meri se prema tekućem kreditnom riziku, uzimajući u obzir njegov preostali vek trajanja instrumenta.

U prvom i drugom koraku, prihod od kamata je efektivna kamata na bruto knjigovodstvenu vrednost; u trećoj fazi to je efektivna kamata na amortizovani trošak.

Kako bi se izračunali 12-mesečni i doživotni očekivani gubici, za relevantne instrumente primenjuje se model kreditnog rizika (PD, LGD), predviđanje bilansa (avansi, povlačenje sredstava) i kamatne stope (faktori popusta).

Na strani kreditnog rizika, PD i LGD modeli moraju zadovoljiti model rezervi za umanjenje vrednosti.

PD model procenjuje verovatnoću neplaćanja (PD) u skladu sa sledećim načelima:

- Sve relevantne informacije su razmotrene;
- Trenutne ekonomske okolnosti odražavaju se primenom najbolje, a ne konzervativne procene;
- Obezbeđuje verovatnoću da će doći do kašnjenja u narednih 12 meseci ili tokom životnog veka instrumenta;
- Uključuje ekonomske prognoze u budućnosti.

LGD model procenjuje procenat gubitka u skladu sa sledećim načelima:

- razmatra sve relevantne informacije i uključuje element orijentisan na budućnost;
- odražava trenutne ekonomske okolnosti (tj. predstavlja najbolju procenu, a ne procenu ekonomske krize);
- razmatra samo troškove koji se mogu direktno pripisati naplati povraćaja.

Model umanjenja za oročene depozite

Model umanjenja za oročene depozite kod lokalnih banaka uzima u obzir istoriju neizvršenja obaveza od strane upotrebljenih banaka (kojih nije bilo), osnovne finansijske pokazatelje i metriku, kao i preostali vek trajanja instrumenta. Svakom scenariju se daje odgovarajuća verovatnoća koja se koristi za procenu očekivanih kreditnih gubitaka.

Da li je instrument premešten sa prve faze na fazu dva ili tri zavisi od objektivnih dokaza o umanjenju vrednosti ili osnovnih metrika kao što je:

- neispunjavanje obaveza ili kršenje odredbi u plaćanju kamata ili glavnice depozita; ili
- postaje verovatno da će banka ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju; ili
- Centralna banka Republike Kosovo nastavlja sa oduzimanjem dozvole za rad banci; ili
- tekući koeficijent opada ispod 0.9; ili
- koeficijent kredita i depozita prelazi 1.1 ili opada ispod 0.4; ili
- koeficijent adekvatnosti kapitala opada ispod 8.5%; ili
- procenat loših kredita prelazi 13%.

S obzirom na gore navedene inpute, svi oročeni depoziti su evaluirani korišćenjem 12-mesečnog modela umanjenja vrednosti u fazi 1, sa ponovnim merenjem 1. januara 2018. godine u iznosu od 2,555 EUR. Tokom godine koja se završila 31. decembra 2018. godine nije bilo kretanja u fazama, a neto oduzimanje rezervacija za umanjenje vrednosti tokom godine iznosilo je 252 EUR, što predstavlja krajnji bilans na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od 2,303 EUR.

4 GOTOVINA U RUKAMA I BANKAMA

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Banka për Biznes – Tekući račun	544,426	3
Raiffeisen Bank Kosovo – Tekući račun	84,662	220,811
ProCredit Bank - Tekući račun	58,733	567,710
NLB Prishtina - Tekući račun	244	252
Banka Kombëtare Tregtare - Dega Prishtinë – Tekući račun	187	16
Banka Ekonomike – Tekući račun	92	-
ISh Bankasi – Tekući račun	44	-
Gotov novac u rukama	79	414
Ukupna gotovina u rukama i bankama	688,467	789,206

Tekući računi KPŠF-O ne nude interes, osim računa sa Banka për Biznes, koji od 1. avgusta 2018. godine obezbeđuje progresivnu kamatu na osnovu dnevnog stanja na računu. Kamata zarađena za godinu završenu 31. decembra 2018. na ovom računu iznosila je 2,022 EUR, od čega je primljeno 1,595 EUR, a 427 EUR je bilo dospelo na datum izveštavanja.

5 DEPOZITI

	2018	2017
	EUR	EUR
Na dan 1 januar	5,109,673	4,503,039
Promene u početnoj primeni MSFI 9	(2,555)	-
Korigovano na dan 1 januar	5,107,118	4,503,039
Novi plasmani	4,600,000	5,100,000
Zarađena kamata	80,050	71,876
Kamata – primljena	(84,658)	(65,242)
Glavnica – dospela	(5,100,000)	(4,500,000)
Neto kretanje provizije za umanjenje vrednosti	252	-
Na dan 31 decembar	4,602,762	5,109,673

Na dan 31. decembra 2018. godine, investicije KPŠF-O u oročene depozite merene po amortizovanoj vrednosti sastojale su se od 3 depozita koji su imali originalne rokove dospeća od jedne godine, fiksne kamatne stope, prosečno trajanje (ponderisano) od 0.96 godina i prosečnu kamatnu stopu od 2.38%. Svi depoziti su položeni kod komercijalnih banaka koje imaju dozvolu i posluju u Republici Kosovo. Na dan 31. decembra 2017. godine investicije u oročene depozite merene po amortizovanoj vrednosti sastojale su se od 3 depozita koji su imali originalno dospeće od 6 meseci do 1 godine, fiksnu kamatnu stopu, prosečno trajanje (ponderisano) 0.89 godina i prosečnu stopu/kupon od 1.66%. Rezerve za umanjenje vrednosti za dužničke instrumente za godinu koja se završila 31. decembra 2018. godine izvedene su u skladu sa očekivanim modelom kreditnog gubitka kako je detaljno opisano u značajnim računovodstvenim politikama. Kretanje rezervi za umanjenje vrednosti je bilo:

	2018	2017
	EUR	EUR
Korigovano na dan 1 januar	2,555	-
Izdavanje provizije za umanjenje vrednosti	(2,555)	-
Troškovi izdavanja provizije za umanjenje vrednosti	2,303	-
Na dan 31 decembar	2,303	-

6 DOSPELI RAČUNI

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Neto potraživanja od KPŠF-PS	410,601	398,541
Dospeli rabati iz otvorenih instrumenata	71,961	76,116
Ostali dospeli računi	474	-
Ukupno dospeli računi	483,036	474,657

Na dan 31. decembra 2018, bilans potraživanja od KPŠF-PS u iznosu od 410,601 EUR odnosi se na naknadu za upravljanje naplaćen na računima doprinosilaca u iznosu od 415,160 EUR, kao i negativnu razliku od refundacija pogrešnih doprinosa u iznosu od 4,559 EUR (2017: 396,359 EUR odnosno pozitivnu razliku od 2,182 EUR); koji su primljeni posle datuma izveštavanja.

7 NEKRETNINA, POSTROJENJA I OPREME

	Kompjuteri i prateće opreme	Nameštaji uređaji i oprema	Ostala kancelarijska oprema	Motorna vozila	Izgradnja u toku i avansi	Ukupno
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR

Cene

Na dan 1 januar 2017	281,116	22,414	69,159	53,365	-	426,054
Dodato u toku godine	46,690	-	-	-	-	46,690
Otpisano u toku godine	(7,858)	-	(10,209)	-	-	(18,067)
Na dan 31 decembar 2017	319,948	22,414	58,950	53,365	-	454,677
Dodato u toku godine	14,344	1,489	-	-	591,153	606,986
Otpisano u toku godine	(16,820)	(403)	(6,304)	-	-	(23,527)
Na dan 31 decembar 2018	317,472	23,500	52,646	53,365	591,153	1,038,136

Akumulirano obezvređenje

Na dan 1 januar 2017	(263,067)	(19,396)	(47,935)	(53,365)	-	(383,763)
Teret u toku godine	(21,608)	(905)	(8,068)	-	-	(30,581)
Eliminisano iz otpisa	7,858	-	10,209	-	-	18,067
Na dan 31 decembar 2017	(276,817)	(20,301)	(45,794)	(53,365)	-	(396,277)
Teret u toku godine	(21,124)	(878)	(7,120)	-	-	(29,122)
Eliminisano iz otpisa	16,820	403	6,304	-	-	23,527
Na dan 31 decembar 2018	(281,121)	(20,776)	(46,610)	(53,365)	-	(401,872)

**Neto knjigovodstvena
vrednost**

Na dan 31 decembar 2018	36,351	2,724	6,036	-	591,153	636,264
Na dan 31 decembar 2017	43,131	2,113	13,156	-	-	58,400

Izgradnja u toku i avansi

Dana 23. novembra 2016. godine, Vlada Republike Kosovo je donela odluku br. 06/117 o eksproprijaciji u ime javnog interesa imovine društvenog preduzeća „P.SH. Udruženje SH.A.M. Vllaznim Union“, koja se nalazi na katastarskoj parceli, P-7207-0, u Lakërishtë, prištinska katastarska zona, opština Priština, za potrebe KPŠF-a.

Prema važećim zakonima o privatizaciji - imajući u vidu da je eksproprijacija izvršena u javnom interesu - KPŠF je morao da plati samo 20% od vrednosti imovine u iznosu od 249,012 EUR (procenjeno od strane nezavisnog ovlašćenog inspektora na 1,245,060 EUR), legitimnih potraživanja poverioca, o čijim potraživanjima je Organ za likvidaciju doneo odluku u iznosu od 340,142 EUR, dok su administrativne takse iznosile 2,000 EUR. Kao takav, u junu 2018. godine, KPŠF je platio Kosovskoj agenciji za privatizaciju potreban iznos od 591,153 EUR.

Organ za likvidaciju je odbio potraživanja u iznosu od 133,618 EUR, a na njegove odluke može se uložiti žalba Posebnoj komori Vrhovnog suda Republike Kosovo. Prema sporazumu o eksproprijaciji, KPŠF je obećao i obavezan je da plati bilo koja i sva potraživanja koje je Posebna komora usvojila u korist žalioca, a takvi iznosi će povećati troškove za nabavku eksproprisane parcele.

Do datuma izdavanja ovog izveštaja, vlasništvo nad imovinom još nije preneseno u katastarski registar na KPŠF. Kada se to desi, KPŠF planira da nastavi sa projektom izgradnje svojih kancelarija.

Tokom 2018. godine, KPŠF je u potpunosti otpisao amortizovanu imovinu.

Na dan 31. decembra 2018. i 2017. ne postoje tereti nad sredstvima KPŠF-O.

8 NEMATERIJALNA SREDSTVA

	Softveri i Licence
	EUR
Cene	
Na dan 1 januar 2017	393,257
Dodato u toku godine	19,631
Otpisano u toku godine	-
Na dan 31 decembar 2017	412,888
Dodato u toku godine	38,978
Otpisano u toku godine	-
Na dan 31 decembar 2018	451,866
Akumulirana amortizacija	
Na dan 1 januar 2017	(325,209)
Teret u toku godine	(40,698)
Eliminisano iz otpisa	-
Na dan 31 decembar 2017	(365,907)
Teret u toku godine	(24,462)
Eliminisano iz otpisa	-
Na dan 31 decembar 2018	(390,369)
Neto knjigovodstvena vrednost	
Na dan 31 decembar 2018	61,497
Na dan 31 decembar 2017	46,981

9 PLATIVI RAČUNI I AKRUALI

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Plativi računi za investicione aktivnosti	711,780	910,184
Akruali za štampanje i slanje stanja računa doprinosilaca	93,301	121,213
Ostali plativi računi i akruali	63,126	26,267
Ukupni plativi računi	868,207	1,057,664

Na dan 31. decembra 2018 u bilans plativih računa za investicione aktivnosti su uključeni naknade upravljanja od strane menadžera otvorenih fondova koji fakturisaju u vrednosti od 711,037 EUR i naknade za posredništvo u vrednosti od 743 EUR (2017: 909,441 EUR odnosno 743 EUR).

10 VIŠAK

	2018			2017		
	Operativne Aktivnosti	Investicione Aktivnosti	Ukupno	Operativne Aktivnosti	Investicione Aktivnosti	Ukupno
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Prihodi za godinu						
Prihodi od naplaćenih taksi	1,212,535	6,447,812	7,660,347	1,245,535	6,043,149	7,288,684
Ostali prihodi	82,324	15,595	97,919	87,004	5,567	92,571
	1,294,859	6,463,407	7,758,266	1,332,539	6,048,716	7,381,255
Troškovi za godinu	(1,158,745)	(5,743,872)	(6,902,617)	(1,181,697)	(5,704,214)	(6,885,911)
Višak za godinu	136,114	719,535	855,649	150,842	344,502	495,344
Višak u početku godine – korigovano	379,516	81,827	461,343	231,229	122,325	353,554
Refundacija viška u KPŠF-PS	-	(700,000)	(700,000)	-	(385,000)	(385,000)
Višak u kraju godine	515,630	101,362	616,992	382,071	81,827	463,898

Tokom 2018. Upravni odbor je odlučio da nadoknadi penziona sredstva doprinosioca (KPŠF-PS) sa 700,000 EUR iz viška investicionih aktivnosti, ostavljajući neto bilans viška od 616,992 EUR na dan 31. decembra 2018. Tokom 2017. Upravni odbor je odlučio da nadoknadi penziona sredstva doprinosioca (KPŠF-PS) sa 385,000 EUR iz viška investicionih aktivnosti, ostavljajući neto bilans viška od 463,898 EUR na dan 31. decembra 2017.

11 NAKNADA TAKSI NA TERET PENZIJSKIH SREDSTAVA

	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Naplaćene takse za investicione aktivnosti	6,447,812	6,043,149
Naplaćene takse za operativne aktivnosti	1,212,535	1,245,535
Total naknada taksi na teret penzijskih sredstava	7,660,347	7,288,684

Naknade su obračunate dnevno prema formuli:

$$\text{Naknada} = [\text{Bruto sredstva učesnika}] * [\text{Stopa}] / [\text{Broj dana u godini}] .$$

Ukupne naknade naplaćene nad bruto sredstvima učesnika u cilju finansiranja aktivnosti KPŠF-a za godinu koja se završava 31. decembra 2018. iznosi 7,660,347 EUR (2017: 7,288,684 EUR).

Naplaćene tarife za period raportisanja, usvajane od strane Skupštine Republike Kosovo u skladu sa Zakonom br. 04/L-168, bile su kao sledeće:

Datum od	Datum do	Takse za investicione aktivnosti	Takse za operativne aktivnosti	Ukupne takse
1 januar 2017	31 januar 2018	0.393% g.	0.081% g.	0.474% g.
1 februar 2018	31 decembar 2018	0.381% g.	0.071% g.	0.452% g.

12 OSTALI PRIHODI

	Za godinu 31 decembar 2018	Za godinu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Kamatni prihod od depozita i tekućeg računa	82,072	71,876
Ostali prihodi iz investicionih aktivnosti	15,595	5,567
Izdavanje provizije za umanjenje vrednosti, neto (Napomena 5)	252	-
Razlike od refundacije pogrešnih doprinosa	-	15,128
Ukupni ostali prihodi	97,919	92,571

13 NETO NAKNADE OTVORENIH INSTRUMENTATA

	Za godinu završenu 31 decembar 2018			Za godinu završenu 31 decembar 2017		
	Bruto	Rabati	Neto	Bruto	Rabati	Neto
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	986,158	(510,133)	476,025	910,863	(454,909)	455,954
BNY Mellon – RRF	488,895	-	488,895	798,961	-	798,961
AXA – GILB	394,407	(49,301)	345,106	384,576	(48,072)	336,504
Schroders – SISF	50,969	-	50,969	51,528	-	51,528
Schroders – GDG	813,018	-	813,018	520,466	-	520,466
Nordea 1 – GSEF	689,736	-	689,736	747,430	-	747,430
Nordea 1 – SRF	942,218	-	942,218	1,342,831	-	1,342,831
Amundi – 3M I	16,719	-	16,719	15,950	(2,396)	13,554
AXA – WFOI	716,717	-	716,717	428,939	-	428,939
Pictet – HDS	44,293	-	44,293	317,056	-	317,056
BNP Paribas – PDP	1,014,653	(147,058)	867,595	616,751	(89,046)	527,705
Amundi – RPI2	253,115	-	253,115	119,881	-	119,881
Ukupne neto naknade otvorenih instrumenata	6,410,898	(706,492)	5,704,406	6,255,232	(594,423)	5,660,809

14 TROŠKOVI OSOBLJA

	Za godinu 31 decembar 2018	Za godinu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Plate osoblja	462,045	454,008
Penzioni doprinosi poslodavca	63,749	62,426
Troškovi Kolektivnog Ugovora	39,029	43,379
Zdravstveno osiguranje	5,879	1,128
Prekovremeni rad, bonusi i troškovi održavanja	3,673	38,032
Ukupno troškovi osoblja	574,375	598,973

15 TROŠKOVI UPRAVNOG ODBORA

	Za godinu 31 decembar 2018	Za godinu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Honorari članova Odbora	123,850	102,382
Putovanja/Hotel/Drugi/troškovi	48,708	28,154
Fiducijarno osiguranje Sastanci	22,663	22,882
Penzioni doprinosi poslodavca	12,641	8,461
Ukupno troškovi Upravnog odbora	207,862	161,879

16 STRUČNE SLUŽBE / UGOVORAČI / KONSULTANTI

	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Usluge dizajna i odnosa sa javnošću	4,977	1,555
Usluge interne revizije	2,678	158
Arhitektonske usluge	1,801	-
Prevodilačke i lektorske usluge	640	1,116
Noterske / pravne i ostale službe	284	139
Ukupni troškovi za stručne usluge, ugovorače i konsultante	10,380	2,968

17 DEŠAVANJA POSLE DATUMA FINANSIJSKOG STANJA

Ne postoje kasniji ostali događaji koji zahtevaju prilagođavanje ili dalje obelodanjivanje u finansijskim izveštajima za godinu završenu 31. decembra 2018.

ANEKS

8

KOSOVSKI PENZIJSKI ŠTEDNI FOND PENZIJSKA SREDSTVA

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVEŠTAJI

Na dan i za godinu koja je završena 31 decembra 2018

IZVEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1-2
IZVEŠTAJ O FINANSIJSKOM STANJU	3
IZVEŠTAJ O SVEOBUHVAATNOM DOBITKU	4
IZVEŠTAJ O PROMENAMA U NETO SREDSTVA DOPRINOSIOCA	5
IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE	6
NAPOMENE FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA	7-31

Grant Thornton

Izveštaj Nezavisnog Revizora

Grant Thornton L.L.C.
Rexhep Mala 18
10000 Prishtine
Kosovo

T +381 38 247 771
T +381 38 247 801
F +381 38 247 802

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda

Mišljenje

Revidirali smo prateće finansijske izveštaje Kosovskog penzionog štednje - Penzijska Sredstva ("KPŠF"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31 decembra 2018 i izveštaj o sveobuhvatnom prihodu, izveštaj o promenama u aktivni neto učesnika i izveštaj o tokovima gotovine za godinu koja se tada završava i rezime značajnih računovodstvenih politika i drugih objašnjenja..

Po našem mišljenju, finansijski izveštaji prikazuju istinitu i objektivno, po svim materijalno značajnim pitanjima, finansijsko stanje Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda – Penzijska Sredstva u dan 31 Decembra 2018, i rezultati njegovog poslovanja i novcanog toka za godinu koja se završila na taj dan u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja (MSFI).

Osnova za mišljenje

Reviziju smo sprovedi u skladu sa Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti prema tim standardima dalje su opisane u Odgovarajućim Odgovornostima za odeljak Revizije finansijskih izveštaja našeg izveštaja. Mi smo nezavisni od KPŠF u skladu sa Međunarodnim odborom za etičke standarde kodeksa etike profesionalnih računovođa (OESK kodeks) i sa etičkim zahtevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izjava na Kosovu, a mi smo ispunili i ostale etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtevima. Verujemo da su revizorski dokazi koje smo dobili dovoljno i prikladni da daju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje finansijskim izveštajima

Menadžment je odgovoran za pripremu i nepristrasnu prezentaciju ovih finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim Standardima Finansijskog Izveštavanja, za takve unutrašnje kontrole menadžment određuje da je neophodno da se omogućiti priprema finansijskih izveštaja koji ne sadrže netačne materijalne prikaze, bilo iz razloga prevare ili grešaka.

U pripremi finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti KPŠF da nastavi da radi kao radni subjekt, otkrivajući, kako je primjenjivo, pitanja koja se odnose na trajnu zabrinutost i korištenje kontinuirane računovodstvene osnove računovodstva, osim ako rukovodstvo ili namjerava likvidirati KPŠF ili prestati operacije, ili nema realnu alternativu nego da to uradi.

Izveštaj Nezavisnog Revizora (nastavak)

Upravnom Odboru Kosovskog Penzijskog Štednog Fonda (nastavak)

Oni zaduženi za upravljanje su odgovorni za nadgledanje procesa finansijskog izveštavanja KPŠF.

Odgovornosti revizora u reviziji finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su da dobijemo razumno uverenje o tome da li finansijski izveštaji kao cjelina budu oslobođeni materijalno značajnih pogrešnih iskaza, bilo zbog prevare ili greške, i da izdaju revizorski izvještaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno osiguranje je visok nivo sigurnosti, ali nije garancija da će revizija sprovedena u skladu sa MSR uvek otkriti materijalno pogrešno prikazivanje kada postoji. Izjave o nepravilnostima mogu nastati iz prevare ili greške i smatraju se materijalnim ako se, pojedinačno ili u celini, mogu razumno očekivati da utiču na ekonomske odluke korisnika uzetih na osnovu ovih finansijskih izvještaja.

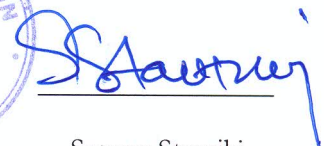
Kao deo revizije u skladu sa MSR, mi smo praktikovali profesionalno sudjenje i neprekidni profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i cenimo rizik od materijalnih značajnih grešaka u finansijskim izveštajima, kao posledica prevare ili kao posledica grešaka, dizajniramo i obavljamo revizorske procedure, koje smatramo dovoljne i odgovarajuće za osnovno pružanje i izražavanje našeg mišljenja. Rizik od ne-otkrivanja materijalnih gresaka što toci od prevare je veća od one koja tece greškom, jer prevara može uključivati sve tajne sporazume, falsifikate, namerano iskrivljavanje činjenica ili kršenja internih kontrola.
- Uzmimao jedno misljenje od unutrašnje kontrole što je od ključnog značaja za reviziju na takav način da se dizajnira revizorske procedure koji su odgovarajući za datim okolnostima, a ne za izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema internih kontrola institucija.
- Ceniti kompatibilnost sve odgovarajuće i računovodstvenih politika i procena računovodstvenih opravdanja, i otkrivanja sva obelodanjivanja od strane uprave.
- Na osnovu prikupljenih dokaza, odlučuje o prolagodljivosti principa neprekidnosti poslovanja, kao i da li materijalna nesigurnost postoji u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu postaviti sumnju na mogućnost neprekidnosti poslovanja. Ako možemo zaključiti da postoji materijalna neizvesnost, mi imamo obavezu da naglasimo u našem izveštaju u vezi sa ovom pronalasku u finansijskim izveštajima, ili ako takva otkrića nisu pravi, da modifikujemo nase mišljenje. Naša otkrića su na osnovu njihovog revizorskih dokaza sve prikupljene do datuma finansijskog izveštaja. Ipak, uslovi ili događaji u budućnosti, verovatno će biti da je ta institucija vijueshmerine prekinuti posao.
- Procenite ukupne prezentacije, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i obelodanjivanja, i da li su finansijski izveštaji predstavljaju osnovne transakcije i događaje na način koji postiže fer prezentaciju.

Mi komuniciramo sa onima koji su odgovorni za upravljanje, između ostalog, planiranje u obima revizije i značajnih nalaza revizije, uključujući značajnih mana u unutrašnje kontrole koje može biti identifikovane tokom revizije.

Grant Thornton LLC

Prishtina,
03 April 2019

Suzana Stavrikj
Pravni revizor

	Napomene	Na dan 31 decembar 2018 EUR	Na dan 31 decembar 2017 EUR
Imovina			
Novac u banci	4	6,245,153	13,667,252
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	5	131,347,368	18,243,910
Investicije na otvorene fondove	6	1,227,330,357	1,478,150,510
Investicije na obveznice Kosova	7	208,510,864	95,045,140
Depoziti	7	119,344,093	50,579,411
		1,692,777,835	1,655,686,223
Obaveze			
Obaveze prema KPŠF-0	8	410,601	398,541
Obaveze za otkupljene jedinice	9	424,779	10,435,361
Ne-doprinosi	10	34,257	49,298
Plativa kamata	4	5,030	3,618
		874,667	10,886,818
Neto imovina doprinosioca		1,691,903,168	1,644,799,405

Odobreno za objavljivanje od Upravnog odbora i rukovodstva KPŠF i potpisano u njihovo ime dana 30. marta 2019.

Mr. Ruzhdi Morina
Predsedavajući Upravnog odbora

G-din. Vërshim Hatipi
Zamenik direktora - Finansije | Investicije | Rizik | TI

G-din. Adrian Zalli
Izvršni direktor

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Prihodi			
Prihodi od kamata investicija u obveznice Kosova	7	2,353,410	1,464,839
Prihodi od kamata depozita	7	847,793	465,940
Ostali prihodi	11	700,000	385,000
Dobitak investicija na raspolaganju za prodaju - neto	6	-	100,372,243
		3,901,203	102,688,022
Troškovi			
Gubitak investicija na raspolaganju za prodaju - neto	6	(88,540,994)	-
Naknade za upravljanje na teret računa učesnika	12	(7,660,347)	(7,288,684)
Provizija umanjivanja	7	(415,300)	-
Troškovi kamate gotovine u CBK-u	4	(66,673)	(130,341)
		(96,683,314)	(7,419,025)
(Smanjenje) / Povećanje neto sredstava doprinosioca		(92,782,111)	95,268,997

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Doprinosi Učesnika	Zadržani Dobitak	Ukupno
	EUR	EUR	EUR
Na dan 1 januar 2017	1,177,645,803	249,858,408	1,427,504,211
Doprinosi	160,375,531	-	160,375,531
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(22,083,346)	(5,656,301)	(27,739,647)
Otkup jedinica zbog ne alociranih sredstava	(7,026,365)	(2,941,618)	(9,967,983)
Otkup jedinica zbog refundacija	(626,576)	(15,128)	(641,704)
Povećanje neto sredstava doprinosioca	-	95,268,997	95,268,997
Na dan 31 decembar 2017	1,308,285,047	336,514,358	1,644,799,405
Promene na inicijalnoj primeni MSFI 9 (Napomena 2.3)	-	(177,825)	(177,825)
Korigovano na dan 1 januar 2018	1,308,285,047	336,336,533	1,644,621,580
Doprinosi	173,852,170	-	173,852,170
Otkup jedinica zbog povlačenja štednje	(24,832,011)	(6,515,483)	(31,347,494)
Otkup jedinica zbog ne alociranih sredstava	(1,223,238)	(399,260)	(1,622,498)
Otkup jedinica zbog refundacija	(826,887)	8,408	(818,479)
(Smanjenje) neto sredstava doprinosioca	-	(92,782,111)	(92,782,111)
Na dan 31 decembar 2018	1,455,255,081	236,648,087	1,691,903,168

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

	Napomene	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
		EUR	EUR
Tok gotovine od operativnih aktivnosti			
Povećanje neto sredstava doprinosioca		(92,782,111)	95,268,997
<i>Prilagodavanja za:</i>			
(Dobitak) / Gubitak u otvorene fondove (neto od zadržanih naknada)		91,922,763	(97,895,283)
Neto opticaj provizija umanjivanja		415,300	-
Kamatni prihodi	7	(3,201,203)	(1,930,779)
Kamatni troškovi	4	66,673	130,341
		(3,578,578)	(4,426,724)
Uplaćene kamate		2,048,667	1,715,009
Plaćene kamate		(65,261)	(134,918)
		(1,595,172)	(2,846,633)
<i>Kretanje radnog kapitala:</i>			
Povećanje plativih obaveza za naknade	8	18,801	22,402
Povećanje obaveza za ne-doprinose	10	(15,041)	27,199
(Povećanje) potraživanja za povlačenja i dospelih investicija		(111,907,440)	(7,835,000)
Neto tok gotovine od operativnih aktivnosti		(113,498,852)	(10,632,032)
Tok gotovine od investicionih aktivnosti			
(Dodavanje) investicija na otvorene fondove		(422,575,982)	(359,513,372)
Povlačenje investicija na otvorene fondove		581,473,372	282,999,794
(Dodavanje) investicija na obveznice Kosova		(177,350,917)	(74,896,454)
Dospеле obveznice Kosova (glavnica)		64,278,922	58,599,709
(Dodavanje) depozita		(106,000,000)	(50,401,000)
Dospeli depoziti (glavnica)		37,401,000	20,000,000
Neto tok gotovine upotrebljenih u investicione aktivnosti		(22,773,605)	(123,211,323)
Tok gotovine od finansijskih aktivnosti			
Uplaćeni doprinosi učesnika		172,656,152	159,757,519
Povlačene štednje		(42,985,423)	(27,590,720)
Refundacije		(820,371)	(591,804)
Neto tok gotovine od finansijskih aktivnosti		128,850,358	131,574,995
Povećanje / (Smanjenje) gotovine i njegovih ekvivalenata		(7,422,099)	(2,268,360)
Gotovina i njegovi ekvivalenti početkom godine		13,667,252	15,935,612
Gotovina i njegovi ekvivalenti na kraju godine		6,245,153	13,667,252

Prateće napomene od 1 do 16 čine sastavni deo ovih finansijskih izveštaja.

1 UVOD

Kosovski Penzijski Štedni Fond (u daljem tekstu: "KPŠF") registrovan u adresi: Ul. Agim Ramadani br. 182-184, 10000 Priština, Republika Kosovo, brojom registracije 90000225; osnovan je Uredbom UNMIK-a br. 2001/35 od 22. decembra 2001. godine, koja je kasnije izmenjena i dopunjena Uredbom br. 2005/20, a zatim ponovo izmenjena Zakonom br. 03/L-084 Republike Kosova, i dalje dopunjen zakonima br. 04/L-101 i br. 05/L-116 Republike Kosovo, a zadnja dopunjena sa dodacima i promenama Zakonom Br. 04/L-168 i Br. 05/L-116; kao ne-za-profit finansijska institucija, čija je jedina i isključiva svrha upravljanje individualnim računima za penzionu štednju kroz obezbeživanje smotrenih investicija i staranje o penzionoj aktivni i uplaćivanje prinosa na pojedinačne račune radi plaćanja anuiteta za penzionu štednju, kao poverenik koji postupa u ime učesnika i korisnika.

Zakon br. 04/L-101 obezbeđuje program penziona štednje koji se finansira iz uplaćenih doprinosa zaposlenih i njihovih poslodavaca, a kojim upravlja i investira KPŠF. U okviru ovako definisanog sistema doprinosa, svi zaposleni stalni stanovnici Kosova i njihovi poslodavci su obavezni da uplaćuju penzijske doprinose. KPŠF vodi individualne račune za svakog učesnika na koje se uplaćuju doprinosi i povratak od investicija.

KPŠF nadgleda Upravni Odbor koji se sastoji od eksperata za investicije i penzije kao i predstavnika zaposlenih i poslodavaca Kosova. Jedan član bez prava glasa zastupa interese Vlade.

Ovi finansijski izvještaji su za Kosovski Penzijski Štedni Fond penzijska sredstva (ili "KPŠF-PS") koji se sastoje od penzijske štednje (penzijskih sredstava) doprinosilaca. Finansijski izvještaji za Kosovski Penzijski Štedni Fond Operacije (ili "KPŠF-O"), koji je entitet koji upravlja i administrira penzijskom štednjom (penzionim sredstvima) doprinosilaca, pripremaju se odvojeno od finansijskih izvještaja penzijskih sredstava.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA

2.1 Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji KPŠF-PS su pripremljene u skladu sa međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

2.2 Osnova za pripremu

KPŠF-PS vodi knjigovodstvenu dokumentaciju i priprema finansijske izveštaje na akrealnoj osnovi prema pravilima istorijskog troška izmenjenih revalorizacijom finansijskih sredstava i obaveza merene po FVPL. Aktualni i uporedni podaci objavljeni u ovim finansijskim izveštajima su prikazani u evrima koja je valuta i funkcionisanja i prezentiranja KPŠF-PS. Gde je bilo neophodno, uporedni podaci su reklasifikovani u cilju usaglašavanja sa prezentacijom tekuće godine

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja

i) Početno usvajanje novog standarda i revidiranja postojećih standarda na snazi u tekućem period

Sledeći novi standard i revidiranja postojećih standarda izdatih od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde su na snazi u tekućem periodu:

- **MSFI 9 "Finansijski instrumenti"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **MSFI 15 "Prihodi od ugovora s kupcima"** i dalje revidacije (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 2 "Isplate na Osnovu Akcija"** - Klasifikacija i merenje isplatnih transakcija osnovane u akcije (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju"** - Primena MSFI 9 "Finansijski instrumenti" sa MSFI 4 "Ugovori o Osiguranju" (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. godine ili kada MSFI 9 "Finansijski instrumenti" se primenjuje po prvi put);
- **Revidiranje MRS 40 "Investicione Nekretnine"** - Transferi Investicionih Nekretnina (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje različitih standarda "Poboljšanja MSFI-a (ciklus 2014-2017)"** rezultat projekta godišnjeg poboljšanja MSFI-a (MSFI1, MSFI12 i MRS 28) prvenstveno sa namerom otklanjanja neusaglašenosti i pojašnjenja formulacija u tekstu (izmene MSFI 12 su za primenu za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018. i izmene MSFI 1 i MRS 28 za primenu u godišnjim periodima koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.);
- **IFRIC 22 "Transakcije Deviznih Valuta i Unapredno Razmatranje"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2018.).

Usvajanje gornjih standarda i ovih revidiranja postojećih standarda nije dovelo do materijalnih promena računovodstvenih politika KPŠF-PS-a, s izuzetkom od MSFI 9 detaji čega su prikazani dolje.

Primena MSFI 9 „Finansijski instrumenti“

KPŠF-PS je usvojio MSFI 9 (koji je izdao MURS u julu 2014. godine) sa datumom tranzicije od 1. januara 2018. godine. To je rezultiralo promenama u računovodstvenim politikama za priznavanje, klasifikaciji i merenju finansijske aktive i pasive i rezervama za umanjenje vrednosti finansijskih sredstava i prilagođavanjem iznosa prethodno priznatih u finansijskim izveštajima.

KPŠF-PS nije ranije usvojio MSFI 9. Kao što je dozvoljeno prelaznim odredbama standarda, KPŠF-PS je izabrao da ne ponavlja uporedne brojke. Sva prilagođavanja knjigovodstvenih iznosa finansijske aktive i pasive na dan tranzicije su priznata u početnoj zadržanoj dobiti za tekući period.

Shodno tome, za napomene i objave, posledične izmene MSFI 7 objavljivanja su takođe primenjena na tekući period. Objavljivanja u komparativnom periodu ponavljaju objavljivanja data u uporednoj godini.

U nastavku se navode objavljivanja koja se odnose na uticaj usvajanja MSFI 9 na KPST-PS. Dalji detalji o specifičnim MSFI 9 računovodstvenim politikama primenjenim u tekućem periodu, kao i prethodne računovodstvene politike MRS 39 primenjene u uporednom periodu, detaljnije su opisane u napomeni 3 ovih finansijskih izveštaja.

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(a) Klasifikacija i merenje finansijskih instrumenata

Merna kategorija i knjigovodstvena vrednost finansijske aktive i pasive u skladu sa MRS 39 na dan 31. decembra 2017. i MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine upoređeni su kako sledi:

	MRS 39		MSFI 9	
	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo	Kategorija merenja	Vrednost u knjigovodstvo
	EUR		EUR	
Finansijska sredstva				
Novac u banci	Amortizovani trošak ¹	13,667,252	Amortizovani trošak	13,667,252
Dospeli doprinosi i dr. potraživanja	Amortizovani trošak ¹	18,243,910	Amortizovani trošak	18,243,910
Depoziti	Amortizovani trošak ¹	50,579,411	Amortizovani trošak	50,554,121
Obveznice Kosova	Amortizovani trošak ²	95,045,140	Amortizovani trošak	94,892,605
Investicije na otvorene fondove	IRP (<i>Dezignirano</i>)	1,478,150,510	FVPL (<i>Dezignirano</i>)	1,478,150,510
		1,655,686,223		1,655,508,398
Finansijske obaveze				
Plativi računi	Amortizovani trošak	10,886,818	Amortizovani trošak	10,886,818
		10,886,818		10,886,818

1 – Krediti i potraživanja (K&P); 2 – Investicije koja se drže do dospeća (IDD); 3 – Investicije na raspolaganju za prodaju (IRP).

Nije bilo promena u klasifikaciji finansijskih obaveza.

(b) Usklađivanje bilanca u izveštaju finansijskog stanja

KPŠF-PS je izvršio detaljnu analizu svojih poslovnih modela za upravljanje finansijskom aktivom i analizu karakteristika tokova gotovine. Napomena 3.2 ovih finansijskih izveštaja pruža detaljnije informacije u vezi sa novim zahtevima za klasifikaciju prema MSFI 9.

Sledeća tabela usklađuje knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, iz prethodne kategorije merenja u skladu sa MRS 39, sa novim kategorijama merenja u skladu sa MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine:

	MRS 39 Knjigovodstvena vrednost 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Korigovano	MSFI 9 Knjigovodstvena vrednost 1. januar 2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
Amortizovani trošak				
Novac u banci	13,667,252	-	-	13,667,252
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	18,243,910	-	-	18,243,910
Depoziti (Napomena 7)	50,579,411	-	(25,290)	50,554,121
Obveznice Kosova (Napomena 7)	95,045,140	-	(152,535)	94,892,605
	177,535,713	-	(177,825)	177,357,888
Fer vrednost putem dobitka ili gubitka (FVPL)				
Investicije u otvorene fondove (Dodato od IRP putem dobitka ili gubitka)	-	1,478,150,510	-	1,478,150,510
	-	1,478,150,510	-	1,478,150,510
Investicije na raspolaganju za prodaju				
Investicije u otvorene fondove (Transerisano u FVPL)	1,478,150,510	(1,478,150,510)	-	-
	1,478,150,510	(1,478,150,510)	-	-

2 OSNOVA ZA PRIPREMU FINANSIJSKIH IZVEŠTAJA (NASTAVAK)

2.3 Promene računovodstvenih politika i objavljivanja (nastavak)

(c) Poravnanje provizije za umanjenje vrednosti iz MRS 39 na MSFI 9

U sledećoj tabeli se usklađuju rezerve za umanjenje vrednosti iz prethodnog perioda, merene prema modelu nastalog gubitka u skladu sa MRS 39, sa novim provizijama za umanjenje vrednosti, koja su merene u skladu sa modelom očekivanog gubitka MSFI 9, 1. januara 2018:

	MRS 39 Provizija za umanjenje 31. decembar 2017	Reklasifikacija	Korigovano	MSFI 9 Provizija za umanjenje 1. januar 2018
	EUR	EUR	EUR	EUR
Kredit i potraživanja (MRS 39) / Finansijska sredstva po amortizovanoj vrednosti (MSFI 9)				
Novac u banci	-	-	-	-
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	-	-	-	-
Depoziti (Napomena 7)	-	-	25,290	25,290
	-	-	25,290	25,290
Investicije koja se drže do dospeća (MRS 39) / Finansijska sredstva po amortizovanom trošku (MSFI 9)				
Obveznice Kosova (Napomena 7)	-	-	152,535	152,535
	-	-	152,535	152,535
Ukupno	-	-	177,825	177,825

ii) Objavljeni novi standardi i revidiranja postojećih standarda koji još nisu usvojeni

Na dan izdavanja ovih finansijskih izvještaja, donjenavedeni novi standardi, revidiranja i tumačenja postojećih standarda su objavljeni od strane MSFI a još nisu na snazi:

- **MSFI 16 "Najmovi"** (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.);
- **Revidiranje MSFI 10 "Konsolidirani finansijski izvještaji" i MRS 28 "Ulaganja u pridružena društva i zajednička ulaganja"** - Prodaja ili prilog imovine između investitora i njegovih saradnik ili Joint Venture i dalje izmene (datum stupanja na snagu je na neodređeno vreme na odloženo do istraživačkog projekta metoda kapitala je zaključen);

KPŠF-PS je izabralo da ne usvoji ove nove standarde i revidiranja i tumačenja postojećih standarda pre njihovih stupanja na snagu. KPŠF-PS predviđa da usvajanje ovih standarda i revidiranja i tumačenja postojećih standarda neće imati materijalan utecaj na finansijske izvještaje KPŠF-PS u periodu prve primene.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA

3.1 Finansijski instrumenti

Finansijska aktiva i pasiva koje se vode u izveštaj finansijskog stanjauključuju investicije, gotovinu, ekvivalente novca, plative račune i obaveze. Knjigovodstvene politike za priznavanje ovih stavki su objavljene u relevantnim knjigovodstvenim politikama koje su navedene u ovoj napomeni. Finansijski instrumenti su klasifikovani kao imovina, obaveze ili ekvitet u skladu sa suštinom odgovarajućeg ugovornog aranžmana. Kamata, dobit i gubici u vezi sa finansijskim instrumentima klasifikovanih kao imovina ili obaveze su vođeni kao prihod ili trošak. Finansijski instrumenti su prebijani kada KPŠF-PS ima punovažno pravo da vrši prebijanje i namerava da izvrši poravnanje bilo uzimajući kao osnov neto iznos, ili da istovremeno realizuje aktivu i izvrši poravnanje duga.

3.2 Finansijska sredstva i obaveze

Metode merenja

Fer vrednosti

Fer vrednost predstavlja cenu koja bi bila primljena za prodaju aktive ili plaćena za prenos obaveze u urednoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Amortizovani trošak i efektivna kamatna stopa

Amortizovani trošak je iznos po kojem se finansijska aktiva ili pasiva meri prilikom početnog priznavanja, minus otplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija koristeći metodu efektivne kamatne stope bilo koje razlike između tog početnog iznosa i iznosa dospeća, a za finansijsku aktivu, prilagođeno za bilo koji gubitak.

Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procenjene buduće tokove gotovine kroz očekivani životni vek finansijske aktive ili pasive na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive (amortizovani trošak pre umanjena vrednosti) ili amortizovani trošak finansijske pasive. Izračun ne uzima u obzir očekivane kreditne gubitke i uključuje transakcijske troškove, premije ili popuste i naknade i bodove plaćene ili primljene koji su sastavni deo efektivne kamatne stope, kao što su naknade za izdavanje.

Kada KPŠF-0 revidira procenjene buduće tokove gotovine, knjigovodstveni iznos finansijske aktive ili pasive se prilagođava kako bi se odrazila nova procena diskontovana koristeći originalnu efektivnu kamatnu stopu. Svaka promena se evidentira u dobiti ili gubitku.

Prihod od kamata

Prihodi od kamata se obračunavaju primenom efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive, osim:

- Kupljene ili stvorene finansijske aktive umanjene za kreditne gubitke (POCI);
- Finansijska aktiva koja nije bila POCL, ali je kasnije postala umanjena za kreditne gubitke („Faza 3“), za koju se prihod od kamata obračunava primenom efektivne kamatne stope na amortizovanu cenu (tj. neto od rezervi za očekivane kreditne gubitke (ECL).

Početno prepoznavanje i merenje

Finansijska aktiva i pasiva se priznaju kada KPŠF-0 postane strana ugovornih odredbi instrumenta. Redovne kupovine i prodaje finansijske aktive se priznaju na datum trgovanja, datum kada se KPŠF-0 obaveže da će kupiti ili prodati aktivu.

Na početno priznavanje, KPŠF-0 meri finansijsku aktivu ili pasivu po njenoj fer vrednosti plus ili minus, u slučaju finansijske aktive, ili pasive po ne-fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcione troškove koji su inkrementalni i direktno pripisani sticanju ili izdavanju finansijske aktive ili pasive, kao što su naknade i provizije.

Transakcioni troškovi finansijske aktive i pasive iskazani po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka priznaju se u računu dobiti i gubitka. Odmah nakon početnog priznavanja, priznaje se očekivani gubitak po kreditnom gubitku (ECL) za finansijsku aktivu merenu po amortizovanoj vrednosti i investicijama u dužničke instrumente merene na nivou FVOCI-a, što rezultira priznavanjem računovodstvenog gubitka u računu dobiti i gubitka u slučaju novonastale aktive.

Kada se fer vrednost finansijske aktive i pasive razlikuje od cene transakcije po početnom priznavanju, KPŠF-0 priznaje razlike na sledeći način:

- Kada je fer vrednost dokazana kotiranom cenom na aktivnom tržištu za identičnu imovinu ili obavezu (tj. input prvog nivoa) ili na osnovu tehnike procene koja koristi samo podatke sa vidljivih tržišta, razlika se priznaje kao dobit ili gubitak;
- U svim drugim slučajevima, razlika se odlaže, a vreme priznavanja dobiti ili gubitka na dan odlaganja određuje se pojedinačno. On se ili amortizuje tokom veka trajanja instrumenta, odlaže sve dok se fer vrednost instrumenta ne može utvrditi korišćenjem tržišnih inputa, ili realizovati putem poravnanja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Finansijska sredstva

i) Klasifikacija i naknadno merenje

Od 1. januara 2018. godine, KPŠF-0 je primenio IFRS 9 i klasifikuje svoja finansijska sredstva u sledeće kategorije merenja:

- *Amortizovani trošak*: Aktiva koja se drži za naplatu ugovornih tokova gotovine gde ti tokovi predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate (SPPI), a koji nisu određeni u FVPL, mere se po amortizovanoj vrednosti. Knjigovodstvena vrednost ove aktive usklađuje se po svim priznatim i izmerenim očekivanim rezervama za kreditni gubitak. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit* (FVOCI): Finansijska aktiva koja se drži radi naplate ugovornih tokova gotovine i za prodaju aktive, gde tokovi gotovine aktive predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate, a koji nisu određeni u FVPL, se mere po fer vrednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Kretanja knjigovodstvene vrednosti se uzimaju preko OGI, osim priznavanja dobitaka ili gubitaka od umanjenja vrednosti, prihoda od kamata i tečajnih dobitaka i gubitaka od amortizovanog troška instrumenta koji se priznaju u računu dobiti i gubitka. Kada se finansijska aktiva prestaje priznavati, kumulativna dobit ili gubitak prethodno priznat u OGI se reklasifikuje iz kapitala u dobit ili gubitak i priznaje se u „Neto prihodu od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope;
- *Fer vrednost kroz dobit ili gubitak* (FVPL): Aktiva koja ne ispunjava kriterijume za amortizaciju ili FVOCI se meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka. Dobitak ili gubitak po dužničkoj investiciji, koja se naknadno meri po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka i nije deo odnosa zaštite od rizika, priznaje se u računu dobiti i gubitka i iskazuje u računu dobiti i gubitka u okviru „Neto prihoda od trgovanja“ u periodu u kome nastaje, osim ako proizlazi iz dužničkih instrumenata koji su određeni po fer vrednosti ili koji se ne drže radi trgovanja, u kom slučaju su prikazani odvojeno u okviru „Neto prihodi od investicija“. Prihodi od kamata od ove finansijske aktive su uključeni u „Prihod od kamata“ koristeći metod efektivne kamatne stope.

Dužnički instrumenti

Dužnički instrumenti su instrumenti koji ispunjavaju definiciju finansijske pasive iz perspektive izdavaoca, kao što su zajmovi, državne i korporativne obveznice i potraživanja kupaca kupljena od klijenata u faktoring aranžmanima bez regresa.

Klasifikacija i naknadno merenje dužničkih instrumenata zavisi od:

- Poslovnog modela KPŠF-0 za upravljanje aktivom; i
- Karakteristika tokova gotovine aktive.

Na osnovu ovih faktora, KPŠF-0 klasifikuje svoje dužničke instrumente u jednu od kategorija merenja: (a) Amortizovani trošak; (b) FVOCI; ili (c) FVPL. KPŠF-0 je klasifikovao svoje dužničke instrumente koji se sastoje od investicija u obveznice Tresora Kosova kao i oročenih depozita položene kod komercijalnih banaka na Kosovu, mereno po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-0 nema dužničke instrumente klasifikovane kao FVOCI.

Poslovni model: poslovni model odražava kako KPŠF-0 upravlja sredstvima kako bi generisao tokove gotovine, a instrumenti su klasifikovani u jednu od tri gore navedene kategorije merenja. Kao takve, investicije u obveznice Tresora Kosova i u oročene depozite klasifikuju se kao amortizovani trošak.

SPPI: kada poslovni model treba da drži aktivu za naplatu ugovornih tokova gotovine ili za naplatu ugovornih tokova gotovine i prodaje, KPŠF-0 procenjuje da li tokovi gotovine finansijskog instrumenta predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (SPPI test). Prilikom procene, KPŠF-0 razmatra da li su ugovorni novčani tokovi u skladu sa osnovnim ugovorom o pozajmljivanju, tj. kamata uključuje samo naknadu za vremensku vrednost novca, kreditni rizik, druge osnovne kreditne rizike i profitnu maržu koja je u skladu sa osnovnim aranžmanom kreditiranja. Kada ugovorni uslovi uvode izloženost riziku ili volatilnosti koji nije u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom, povezani finansijski instrument se klasifikuje i meri po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak.

KPŠF-PS reklasifikuje dužničke investicije kada i samo kada se promeni poslovni model upravljanja tim sredstvima. Reklasifikacija se vrši od početka prvog izveštajnog perioda nakon promene. Očekuje se da će takve promene biti vrlo retke i nijedna se nije dogodila u datom periodu.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.1. Finansijska sredstva (nastavak)

i) Klasifikacija i naknadno merenje (nastavak)

Instrumenti kapitala

Instrumenti kapitala su instrumenti koji zadovoljavaju definiciju kapitala iz perspektive izdavaoca; to jest, instrumenti koji ne sadrže ugovornu obavezu plaćanja i koji dokazuju preostali udeo u neto aktivu izdavaoca. Primeri instrumenata kapitala uključuju redovne deonice koje KPŠF-PS ne poseduje, kao i jedinice u otvorenim fondovima kojih KPŠF-PS poseduje.

KPŠF-PS klasifikuje i naknadno meri sve takve investicije po fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka, osim u slučajevima kada je rukovodstvo KPŠF-PS, pri početnom priznavanju, neopozivo označilo investicije u instrument kapitala po fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod kada se te investicije drže u druge svrhe osim za generisanje povraćaja investicija. U takvim slučajevima, kojih nije bilo u toku izveštajnog perioda, dobiti ili gubici od fer vrednosti se priznaju u OGI i kasnije se ne reklasifikuju u dobit ili gubitak, uključujući otuđenje. Gubici od umanjenja vrednosti, kao i ukidanje gubitaka od umanjenja vrednosti, ne iskazuju se odvojeno od ostalih promena fer vrednosti. Dividende, kada predstavljaju prinos na takve investicije i dalje bi se priznavale u dobitku ili gubitku kao i drugi prihodi kada se utvrdi pravo KPŠF-PS na primanje plaćanja.

KPŠF-PS je klasifikovao svoja ulaganja u otvorene fondove, mjereno na FVPL, dok nema kapitalne investicije klasifikovane kao FVOCI.

Dobici ili gubici po osnovu instrumenata kapitala mereni po FVPL-u se uključuju kao dobit ili gubitak u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

ii) Umanjenje

KPŠF-PS procenjuje na osnovu budućih očekivanja očekivane kreditne gubitke (ECL) povezane sa aktivom dužničkih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti. KPŠF-PS priznaje ispravku gubitka za takve gubitke na svaki datum izveštavanja. Merenje ECL reflektuje:

- Nepristrasan i ponderisani iznos na osnovu verovatnoće koji se određuje procenom raspona mogućih ishoda;
- Vremensku vrednost novca; i
- Razumne i podržane informacije koje su dostupne bez nepotrebnih troškova ili napora na datum izveštavanja o prošlim događajima, trenutnim uslovima i prognozama budućih ekonomskih uslova.

iii) Prestanak priznavanja osim putem modifikacije

Finansijska sredstva, ili njen deo, prestaju se priznavati kada su ugovorna prava na primanje tokova gotovine iz aktive istekla, ili kada su prenesena i (a) KPŠF-PS prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva, ili (b) KPŠF-PS ne prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i KPŠF-PS nije zadržao kontrolu. U izveštajnom periodu nije bilo takvih slučajeva.

3.2.2. Finansijske obaveze

i) Klasifikacija i naknadno merenje

I u tekućem i u prethodnom izveštajnom periodu, finansijska pasiva se klasifikuje kao naknadno merena po amortizovanoj vrednosti.

ii) Prestanak priznavanja

Finansijske obaveze prestaju da se priznaju kada se gase (tj. kada je obaveza navedena u ugovoru isplaćena, otkazana ili istekla).

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.2 Finansijska sredstva i obaveze (nastavak)

3.2.3. Finansijski instrumenti mereni po fer vrednosti

Finansijska imovina merena po fer vrednosti u izveštaju finansijskog stanja iskazuje se u skladu s hijerarhijom fer vrednosti. Ova hijerarhija skuplja finansijske imovine i obaveze u tri razine koje se temelje na značaju ulaznih podataka koji se koriste tekom merenja fer vrednosti finansijske imovine:

- Razina 1: Navedene cene (ne prilagođene) na aktivnim tržištima za identične imovine ili obaveze;
Razina 2: Drugi ulazni podaci, osim navedenih cena, uključeni u razinu 1, koji su dostupni za promatranje imovine ili obaveze direktno (tj. cene) ili indirektno (tj. izraženi od cene); i
Razina 3: Ulazni podaci o imovinu ili obavezu koje se ne temelju na dostupnim podacima za promatranje tržišta.

Na izveštajnim datumima, finansijski instrumenti KPŠF-PS merene po fer vrijednosti, objašnjeni su na sledeći način:

Klasa ulaganja	Razina	Na dan	Na dan
		31 decembar 2018	31 decembar 2017
		EUR	EUR
Investicije na otvorene fondove	1	1,227,330,357	1,478,150,510

Gore navedena merenja fer vrijednosti se ponavljaju. Tokom godine završene 31. decembra 2018. i 2017. nije bilo kretanja sredstava između razina.

Fer vrednost ostalih finansijskih sredstava na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine je približna njihovim knjigovodstvenim iznosima zbog kratkoročnih ročnosti.

3.3 Značajne procene i presude

Sastavljanje finansijskih izveštaja zahteva od rukovodstva procene i presude koje utiču na primenu računovodstvenih politika i prezentirane vrednosti sredstava, obaveza, prihoda i rashoda. Faktični rezultati mogu odstupati od ovih procena. Rukovodstvo isto treba presuditi i aplikaciju knjigovodstvenih politika KPŠF-PS. Procene i presude se revidiraju na tekućoj osnovi.

Ova napomena daje pregled oblasti koje uključuju viši stepen prosuđivanja i složenosti, kao i glavne izvore neizvesnosti procena koje imaju značajan rizik da dovedu do materijalnog prilagodavanja u narednoj finansijskoj godini. Detaljne informacije o svakoj od ovih procena i prognoza uključene su u odgovarajuće napomene zajedno sa informacijama o osnovama za obračun za svaku pogođenu stavku u finansijskim izveštajima.

Merenje očekivanog kreditnog gubitka

Merenje očekivanog ispravka vrednosti kreditnog gubitka za finansijsku aktivu merenu po amortizovanom trošku i FVOCI je područje koje zahteva korišćenje složenih modela i značajnih pretpostavki o budućim ekonomskim uslovima i kreditnom ponašanju (npr. verovatnoća neispunjavanja obaveza od strane trezora Kosova i rezultirajući gubici). Objašnjenje ovih ulaznih podataka, pretpostavki i tehnika procene korišćenih u merenju ECL-a detaljnije je opisano u napomeni 3.8.5, koja takođe navodi ključne osetljivosti ECL-a na promene u ovim elementima.

Nekoliko značajnih procena takođe je potrebno za primenu računovodstvenih zahteva za merenje ECL-a, kao što su:

- Određivanje kriterijuma za značajno povećanje kreditnog rizika;
- Izbor odgovarajućih modela i pretpostavki za merenje ECL-a;
- Utvrđivanje broja relativnih pondera predviđenih scenarija za svaku vrstu proizvoda/tržišta i pripadajući ECL; i
- Osnivanje grupa slične finansijske aktive u svrhu merenja ECL-a.

3.4 Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe tokova gotovog novca, gotovinu i gotovinske ekvivalente čine gotov novac u ruci i u bankama i kratkoročni depoziti sa originalnim rokom dospeća od tri meseca ili manje. Izuzetak su investicije u bankarskim depozitima bez datuma dospeća ali sa prethodnim objavnim rokom koje Upravni odbor ne namerava da ih otkupi.

3.5 Doprinosi

Doprinosi primljeni od doprinosilaca izračunaju se na akrealnoj bazi.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.6 Povlačenje štednji i refundacije

Povlačene štednje, tj. Isplata benefita, doprinosiocima ili njihovim korisnicima, kao i refundacije pogrešnih doprinosa, obračunavaju se na period na koji se dešava otkup jedinica.

3.7 Oporezivanje

KPŠF penzijska sredstva su izuzete od plaćanja poreza na dobit korporacija.

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom

Obaveze prema učesnicima KPŠF-PS su uvek jednaka sa vrednost neto imovine učesnika, tj. ne postoji raskorak finansiranja za buduće koristi, što je razlog zašto aktuarne procene se ne rade od strane KPŠF-PS. Obaveze KPŠF-PS nisu sastojane od finansijskih instrumenata, npr. pozajmljenih sredstava od drugih finansijskih institucija, zbog čega upravljanje rizicima za deo obaveza KPŠF-PS se ne smatra neophodnim.

Kada se radi o proceni rizika finansijskih instrumenata koji čine dio imovine KPŠF-PS, ogromna većina investicija se vrše kroz otvorene instrumente, što praktično znači da funkcija svakodnevnog upravljanja rizikom je ustupljena pružiocima otvorenih instrumenata. Kao rezultat toga, finansijska sredstva KPŠF-PS su direktno izloženi samo ograničenom broju rizika (pretežno cenovnom riziku) i to sa ograničenim delom sredstava, koje Upravni odbor nastoji da upravlja putem politike investiranja.

Investiciona politika pre svega zahteva za uložena sredstva, bilo direktno ili indirektno, da su veoma raznovrsne preko emitenata i klasa sredstava, kao i preko investicionih pristupa otvorenih investicionih fondova (vozila). Dalje, kao način da se upravlja direktnim rizicima politika postavlja ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente date klase sredstava (Vozila suštinski od akcija: 56%; Vozila višeklasnih sredstava: 45%; Vozila suštinski od obveznica uključujući obveznice Kosova sa originalnim rokom otplate dužeg od godinu dana: 34%; i Vozila tržišta novca i blagajničkih obveznica Kosova do godinu dana: 20%); kao i ograničenja u pogledu udela sredstava koji se mogu ulagati u instrumente datog investicionog pristupa (Vozila smernog povratka / Neprilagođene za rizik: 60%; Vozila sa Ciljem rizika / Upravljanjem rizika / Absolutnog povratka: 58%; i Vozila Čistog prihoda: 30%).

U tom okviru Upravni odbor donosi odluke da li da se poveća ili smanji izlaganje u određeno vozilo zavisno od učinka i portfelja vozila ili korelaciji vozila sa drugim vozilima, kao i od uverenja za kratki i srednji rok o izgledima za datu klasu sredstava i dati investicioni stil vozila. Sam KPŠF se ne angažuje u ugovorima unapred, svopovima i derivata u cilju upravljanja i kontrolisanja tih rizika za imovinu KPŠF-PS.

Odeljenje za Investicije i Rizik KPŠF-a redovno analizira usklađenost direktnih, kao i indirektnih ulaganja kroz otvorene investicione fondove, sa politikom investiranja KPŠF-a. Rizici i volatilnost direktnih i indirektnih plasmana se takođe procenjuju redovno. Nalazi su pregledani od strane Komisije za Investicije Upravnog odbora KPŠF-a i služe kao pomoć za donošenje investicionih odluka.

U nastavku su dati standardni rizici kojima su finansijska sredstva KPŠF-PS direktno bile izložene na dan izveštavanja:

3.8.1 Kamatni rizik

Kamatni rizik je rizik da će fer vrednost ili budući tokovi gotovine finansijskog instrumenta fluktuirati usled promena tržišnih kamatnih stopa. Na dan izveštavanja KPŠF-PS ima direktne investicije u obveznice trezora Kosova i oročene depozite sa komercijalnim bankama sa fiksnom kamatnom stopom, a nema direktnih ulaganja u instrumentima sa varijabilnom kamatnom stopom.

	Na dan 31 decembar 2018		Na dan 31 decembar 2017	
	Sredstva	Obaveze	Sredstva	Obaveze
	EUR	EUR	EUR	EUR
Fiksna stopa				
Obveznice Kosova	208,510,864	-	95,045,140	-
Depoziti	119,344,093	-	50,579,411	-
Ukupno	327,854,957	-	145,624,551	-

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.2 Cenovni rizik

Uprkos umerenom smanjenju osetljivosti na promene u fer vrednosti investicija raspoloživih za prodaju preko otvorenih instrumenata, cenovni rizik ostaje najznačajniji direktni faktor rizika za uložena sredstva KPŠF-PS. KPŠF-PS kroz investicione politike pokušava da upravlja ovim rizikom diversifikujući ulaganja u ne povezanim otvorenim instrumenatima, koji zauzvrat imaju u svojim portfeljima različite klase sredstava i imaju različite investicione načine i ciljeve.

Analiza osetljivosti na promene cena otvorenih instrumenata

Da su cene otvorenih instrumenata bila 5% viša / niža na dan izveštavanja, neto sredstva koja pripadaju doprinosiocima bi se povećala / smanjila za 61,366,009 EUR (2017: 73,906,856 EUR).

Maksimalni pad za portfelj KPŠF-a za jednogodišnji period završenog 31. decembra 2018. Bio je 8.2%, a za period od 3 godina bio je 8.2% (2017: je 2.1%, odnosno 9.1%).

Odnos performanse protiv kolebljivosti za period od 1 godine završenoj 31. decembra 2018. je bio -1.06; gde je godišnja kolebljivost bila 5.0% a performansa -5.28% (2017: 2.18, odnosno 3.0% i 6.48%). Sa druge strane odnos za period od 3 godina je bio 0.39; gde je godišnja kolebljivost bila 4.5% a performansa 1.75% (2017: 0.87, odnosno 5.1% i 4.38%).

3.8.3 Rizik likvidnosti

Konzervativno upravljanje rizikom likvidnosti podrazumeva održavanje dovoljne gotovine, dostupnost fondova kroz odgovarajuća kreditna postrojenja i mogućnost blagovremenog prikupljanja - u okviru uspostavljenih termina - dospele iznose iz trećih strana.

Prosečni mesečni otkupi od KPŠF-PS kroz isplate beneficija i refundacija za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosili su 2,747,499 EUR (2017: 2,365,113 EUR). Prosečni mesečni ulazni doprinosi za godinu u iznosu od 14,388,013 EUR (2017: 13,313,127 EUR), nastavljaju da budu mnogo veći nego mesečni izlasci.

Investicije putem otvorenih fondova mogu se otkupiti u roku od 1-5 dana ali se prijavljaju tu kao investicije dugotrajnog roka. Investicije sredstava KPŠF-PS na obveznice Trezora Kosova imaju originalnu zrelost do deset godina dok oročenja sa bankama imaju originalnu zrelost od 1 do 2 godine.

Tabela ispod predstavlja ostatak ugovorenog roka otplate finansijskih sredstava i obaveza KPŠF-PS.

	Na dan 31 decembar 2018			Na dan 31 decembar 2017		
	Do 1 godine	1-5 godina	5-10 Godina	Do 1 godine	1-5 godina	5-10 Godina
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Finansijska sredstva						
Novac u banci	6,245,153	-	-	13,667,252	-	-
Otvoreni fondovi	-	-	1,227,330,357	-	-	1,478,150,510
Obveznice Kosova	50,863,036	136,400,021	21,247,807	51,826,754	37,006,393	6,211,993
Depoziti	76,243,274	43,100,819	-	37,490,866	13,088,545	-
Dospeli doprinosi i druga potraživanja	131,347,368	-	-	18,243,910	-	-
	264,698,831	179,500,840	1,248,578,164	121,228,782	50,094,938	1,484,362,503
Finansijske obaveze						
Plativi računi	874,667	-	-	10,886,818	-	-
	874,667	-	-	10,886,818	-	-
Razlika zrelosti	263,824,164	179,500,840	1,248,578,164	110,341,964	50,094,938	1,484,362,503

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje financijskim rizikom (nastavak)

3.8.4 Devizni rizik

Na datume izveštavanja direktni plasmani u obveznicama kosovskog Trezora i bankarskih oročenja su denominirani u evrima. Kao način upravljanja valutnim rizikom putem otvorenih investicionih fondova, politika investiranja KPŠF-PS dozvoljava samo do 10 odsto sredstava KPŠF-PS da budu uložene u otvorene investicione fondove koji nisu denominovane u evrima i ne pružaju evro hedžing.

Sve investicije KPŠF-PS kroz otvorene fondove na datume izveštavanja su denominirane u evrima ili pružaju evro hedžing; gde upravljači ovih fondova koriste devizne derivate za upravljanje i kontrolu deviznog rizika.

Kao rezultat toga što nema direktne izloženosti deviznom riziku na datum izveštavanja nije se izvodila analiza osetljivosti o efektima smene valute na sveobuhvatnoj dobiti za godinu završenu 31 decembra 2017. i 2018. godine.

3.8.5 Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za KPŠF-PS ukoliko kupac ili ugovorna stranka finansijskog instrumenta ne ispunji svoje ugovorne obaveze. Na dan izveštavanja sredstva KPŠF-PS su najviše i direktno izložene kreditnom riziku putem ulaganja KPŠF-PS u obveznice Kosova i oročenja, i predstavljaju drugi najveći rizik za KPŠF-PS.

Merenje kreditnog rizika

Procena kreditne izloženosti za potrebe upravljanja rizicima je složena i zahteva primenu modela, budući da izloženost varira sa promenama tržišnih uslova, osim novčanih tokova i protoka vremena. Procena kreditnog rizika podrazumeva dalju procenu verovatnoće nastanka kašnjenja,

KPŠF-PS meri kreditni rizik koristeći verovatnoću neplaćanja (PD), izloženost po defaultu (EAD) i gubitak po defaultu (LGD). Ovo je pristup koji se koristi u svrhu merenja očekivanog kreditnog gubitka (ECL) prema MSFI-u 9.

Kreditne izloženosti razvrstavaju se u jednu od tri faze, u zavisnosti od povećanja kreditnog rizika od početnog priznavanja relevantnih instrumenata koji se vode po amortizovanoj vrednosti, i to: obveznica trezora Kosova i oročeni depoziti kod komercijalnih banaka.

Kada je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, instrument je pomećen sa 12-mesečnog očekivanog gubitka na očekivani životni gubitak.

Prilikom procene, početni kreditni rizik finansijskog instrumenta meri se prema tekućem kreditnom riziku, uzimajući u obzir njegov preostali vek trajanja instrumenta.

U prvom i drugom koraku, prihod od kamata je efektivna kamata na bruto knjigovodstvenu vrednost; u trećoj fazi to je efektivna kamata na amortizovani trošak.

Kako bi se izračunali 12-mesečni i doživotni očekivani gubici, za relevantne instrumente primenjuje se model kreditnog rizika (PD, LGD), predviđanje bilansa (avansi, povlačenje sredstava) i kamatne stope (faktori popusta).

Na strani kreditnog rizika, PD i LGD modeli moraju zadovoljiti model rezervi za umanjenje vrednosti.

PD model procenjuje verovatnoću neplaćanja (PD) u skladu sa sledećim načelima:

- Sve relevantne informacije su razmotrene;
- Trenutne ekonomske okolnosti odražavaju se primenom najbolje, a ne konzervativne procene;
- Obezbeđuje verovatnoću da će doći do kašnjenja u narednih 12 meseci ili tokom životnog veka instrumenta;
- Uključuje ekonomske prognoze u budućnosti.

LGD model procenjuje procenat gubitka u skladu sa sledećim načelima:

- razmatra sve relevantne informacije i uključuje element orijentisan na budućnost;
- odražava trenutne ekonomske okolnosti (tj. predstavlja najbolju procenu, a ne procenu ekonomske krize);
- razmatra samo troškove koji se mogu direktno pripisati naplati povraćaja.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje financijskim rizikom (nastavak)

3.8.5 Kreditni rizik (nastavak)

Model umanjenja za obveznice Trezora Kosova

Model umanjenja za obveznice Trezora Kosova uzima u obzir istoriju neizvršenja obaveza od strane trezora Kosova (kojih nije bilo), kao i ustavne i zakonske garancije koje obavezuju vladu da odredi prioritet za namirenje javnog duga pre bilo kakvih drugih isplata. Model takođe uzima u obzir nivo javnog duga kao i preostali vek trajanja instrumenta. Svakom scenariju se daje odgovarajuća verovatnoća koja se koristi za procenu očekivanih kreditnih gubitaka.

Da li je instrument premešten sa prve faze na fazu dva ili tri zavisi od objektivnih dokaza o umanjenju vrednosti ili osnovnih metrika kao što je:

- značajne finansijske teškoće države Kosova; ili
- neispunjavanje obaveza ili kršenje odredbi u plaćanju kamata ili glavnice depozita; ili
- postaje verovatno da će država Kosova ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju; ili
- nivo duga prema BPV prelazi 80%.

S obzirom na gore navedene inpute, sve obveznice Trezora Kosova su evaluirani korišćenjem 12-mesečnog modela umanjenja vrednosti u fazi 1, sa ponovnim merenjem 1. januara 2018. godine u iznosu od 152,535 EUR. Tokom godine koja se završila 31. decembra 2018. godine nije bilo kretanja u fazama, a neto dodatci provizija za umanjenje vrednosti tokom godine iznosilo je 380,888 EUR, što predstavlja krajnji bilans na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od 533,423 EUR.

Model umanjenja za oročene depozite

Model umanjenja za oročene depozite kod lokalnih banaka uzima u obzir istoriju neizvršenja obaveza od strane upotrebljenih banaka (kojih nije bilo), osnovne finansijske pokazatelje i metriku, kao i preostali vek trajanja instrumenta. Svakom scenariju se daje odgovarajuća verovatnoća koja se koristi za procenu očekivanih kreditnih gubitaka.

Da li je instrument premešten sa prve faze na fazu dva ili tri zavisi od objektivnih dokaza o umanjenju vrednosti ili osnovnih metrika kao što je:

- neispunjavanje obaveza ili kršenje odredbi u plaćanju kamata ili glavnice depozita; ili
- postaje verovatno da će banka ući u stečaj ili finansijsku reorganizaciju; ili
- Centralna banka Republike Kosovo nastavlja sa oduzimanjem dozvole za rad banci; ili
- tekući koeficijent opada ispod 0.9; ili
- koeficijent kredita i depozita prelazi 1.1 ili opada ispod 0.4; ili
- koeficijent adekvatnosti kapitala opada ispod 8.5%; ili
- procenat loših kredita prelazi 13%.

S obzirom na gore navedene inpute, svi oročeni depoziti su evaluirani korišćenjem 12-mesečnog modela umanjenja vrednosti u fazi 1, sa ponovnim merenjem 1. januara 2018. godine u iznosu od 25,290 EUR. Tokom godine koja se završila 31. decembra 2018. godine nije bilo kretanja u fazama, a neto dodatci provizija za umanjenje vrednosti tokom godine iznosilo je 34,412 EUR, što predstavlja krajnji bilans na dan 31. decembra 2018. godine u iznosu od 59,702 EUR.

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

3.8.6 Finansijski instrumenti ne prikazani po fer vrednosti

Sljedeća tabela sumira knjigovodstvene vrednosti i fer vrednosti tih finansijskih sredstava i obaveza koje nisu prikazane u izveštaju o finansijskom stanju po fer vrednosti na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine.

	Na dan 31 decembar 2018		Na dan 31 decembar 2017	
	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost	Vrednost u knjigovodstvo	Fer Vrednost
	EUR	EUR	EUR	EUR
Financijska sredstva				
Gotovina u rukama i bankama	6,245,153	6,245,153	13,667,252	13,667,252
Obveznice Kosova	208,510,864	209,044,287	95,045,140	95,045,140
Depoziti	119,344,093	119,403,795	50,579,411	50,579,411
Dospeli računi	131,347,368	131,347,368	18,243,910	18,243,910
	465,447,478	466,040,603	177,535,713	177,535,713
Financijske obaveze				
Plativi računi	874,667	874,667	10,886,818	10,886,818
	874,667	874,667	10,886,818	10,886,818

3.8.7 Izlaganja putem indirektnih plasmana

Većina KPŠF-PS sredstava plasiraju se preko otvorenih instrumenata koja trguju u različitim klasama imovine i zapošljavaju različitu politiku za investicije i rizik. Kao rezultat, sredstva KPŠF-PS izloženi su različitim rizicima za indirektnu investicije u zavisnosti od sredstva uložena u datom otvorenom instrumentu.

Kompletan set rizika kojima su izloženi na dan 31 decembra 2018. svi otvoreni fondovi mogu se naći kod njihovih pojedinačnih prospekta, dok su glavni rizici bili sledeći:

Fond	Glavni rizici
Vanguard - GSIF	Cenovni Državni/Politički Praćenje indeksa
AXA - GILB	Kreditni Ugovorne stranke Kamatni
BNY Mellon - RRF	Cenovni Kreditni Ugovorne stranke Kamatni Valutni
Schroders - GDG	Cenovni Ugovorne stranke Kreditni Valutni Derivatni Kamatni Poluge
Schroders - SISF	Kreditni Ugovorne stranke Valutni Derivatni
Nordea 1 - GSEF	Cenovni Ugovorne stranke Državni/Politički
Nordea 1 - SRF	Cenovni Kreditni Ugovorne stranke Državni/Politički Derivatni
AXA - WFOI	Kreditni Ugovorne stranke
BNP Paribas – PDP	Kreditni Likvidnosti Ugovorne stranke Operative i Starateljstva Derivatni
Amundi – RPI2	Kreditni Likvidnosti Ugovorne stranke Derivatni
Amundi – 3M-I	Kreditni Ugovorne stranke

3 PREGLED ZNAČAJNIH KNJIGOVODSTVENIH POLITIKA (NASTAVAK)

3.8 Upravljanje financijskim rizikom (nastavak)

3.8.7 Izlaganja putem indirektnih plasmana (nastavak)

Kada se sve investicije, direktne i indirektno, uzimaju u obzir, izloženost sredstava KPŠF-PS na dan 31. decembar 2018. godine je kao sledeće:

Valuta - EUR: 51.8%; USD: 31.3%; GBP: 5.2%; JPY: 3.3%; CAD: 2.2%; CHF: 1.5%; AUD: 1.5%; DKK: 1.3%; Ostalo (neto): 1.9%.

Aset klasa - Akcije: 45.5%; Trezorski dug: 27.2%; Dug preduzeća: 11.1%; Novčana tržišta: 18.2%; Neto derivati: -2.0%.

U nastavku je prikazana raspada rejtinga direktnih instrumenata fiksnog prihoda i tržišta novca, kao i indirektnih koji se drže kroz otvorene fondove. Nijedna provizija se ne iskazuje za indirektno instrumente sa fiksnim prinosom pošto se mjere po fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka u odgovarajućim otvorenim fondovima.

Opis	Primenljivi rejting	Procenat sredstva KPŠF na dan 31 decembar 2018	Procenat sredstva KPŠF na dan 31 decembar 2017
Direktne investicije			
Obveznice Kosova	-	12.43%	5.78%
Depoziti	-	7.10%	3.07%
		19.53%	8.85%
Indirektne investicije u dužničke hartije			
Prvoklasni	AAA	6.97%	7.96%
Visok	AA+ , AA, AA-	7.22%	5.69%
Srednje viši	A+ , A, A-	3.28%	1.78%
Srednje niži	BBB+ , BBB, BBB-	5.10%	4.72%
Spekulativni	BB+ , BB, BB-	1.27%	1.12%
Veoma spekulativni	B+ , B, B-	0.64%	0.35%
Umereni rizik	CCC+	0.02%	0.03%
Previše spekulativni	CCC	0.01%	0.00%
U neplaćaj sa malo izgleda za oporavak	CCC- , CC, C	0.00%	0.00%
Bez rejtinga	-	0.54%	0.15%
		25.05%	21.80%
Indirektne investicije u gotovinske hartije			
Visok	AA+ , AA, AA-	0.10%	0.06%
Srednje viši	A+ , A, A-	1.57%	0.66%
Srednje niži	BBB+ , BBB, BBB-	0.31%	0.35%
Spekulativni	BB+ , BB, BB-	0.01%	0.03%
		1.99%	1.10%

4 NOVAC U BANCİ

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
U Centraloj banci Republike Kosovo (CBK)	6,245,153	15,935,612
Ukupan novac u banci	6,245,153	15,935,612

Tokom godina završenih 31. decembra 2018 i 31. decembra 2017. negativna godišnja kamata od -0.40% je bila zastupana na dnevni bilans tekućeg računa KPŠF-PS sa Centralnom Bankom Kosova. Ukupni rashodi kamate za godinu završenu 31. decembra 2018. su bili 66,673 EUR od kojih na datum izveštavanja 5,030 EUR su bili plativi CBK-u. Ukupni rashodi kamate za godinu završenu 31. decembra 2017. su bili 130,341 EUR od kojih na datum izveštavanja su 3,618 EUR bili plativi CBK-u.

5 DOSPELI DOPRINOSI I DRUGA POTRAŽIVANJA

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Dospeli doprinosi	11,347,368	10,151,350
Dospele obveznice i uplate kupona	-	8,092,560
Despela sredstva sa otvorenih fondova	120,000,000	-
Ukupno dospelih doprinosa i drugih potraživanja	131,347,368	18,243,910

Dospeli doprinosi odnose se na doprinose koji su primljeni na uplatni račun do 18-PSg tekućih meseca od datuma izveštavanja a nisu pretvorene u jedinice na dane izveštavanja.

Dospele obveznice i uplate kupona odnose se na obveznica trezora Kosova koje su dospele ili su imali plativ kupon – na datume izveštavanja. Zbog toga što su datumi izveštavanja nisu bili radni dani, te uplate su primljeni nakon datuma izveštavanja.

Despela sredstva sa otvorenih fondova sačine se od povlačenih sredstava tokom jednog izveštajnog perioda koje su se primili tokom sledećeg perioda.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE

a) Investicije na otvorene fondove (u EUR)

							2018
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Dobitak ili gubitak	Odbijena naknada	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	368,189,871	32,509,398	(36,036,485)	(986,158)	-	363,676,626
BNY Mellon – RRF	6.2	108,940,067	110,000,000	(1,683,702)	-	(72,000,000)	145,256,365
AXA – GILB	6.3	100,550,642	49,414	(2,611,784)	(394,407)	-	97,593,865
Schroders – SISF	6.4	10,275,294	-	(462,995)	-	-	9,812,299
Schroders – GDG	6.5	113,300,190	36,000,000	(10,406,847)	-	(83,000,000)	55,893,343
Nordea 1 – GSEF	6.6	146,966,855	21,000,000	(5,359,409)	-	-	162,607,446
Nordea 1 – SRF	6.7	242,568,079	-	(7,562,450)	-	(111,000,000)	124,005,629
Amundi – 3M-I	6.8	27,942,054	97,000,402	(78,317)	(16,719)	(64,999,556)	59,847,864
AXA – WFOI	6.9	109,973,876	40,015,595	(8,365,851)	(716,717)	(87,000,000)	53,906,903
Pictet – HDS	6.10	33,137,645	-	(1,664,192)	-	(31,473,453)	-
BNP Paribas – PDP	6.11	130,010,203	22,000,000	(8,775,311)	(1,014,653)	(90,000,000)	52,220,239
Amundi – RPI2	6.12	86,295,734	64,001,173	(5,533,651)	(253,115)	(42,000,363)	102,509,778
Ukupne investicije na otvorene fondove		1,478,150,510	422,575,982	(88,540,994)	(3,381,769)	(581,473,372)	1,227,330,357

							2017
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Dobitak ili gubitak	Odbijena naknada	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	395,450,768	27,456,685	58,193,281	(910,863)	(112,000,000)	368,189,871
BNY Mellon – RRF	6.2	138,826,337	-	3,113,730	-	(33,000,000)	108,940,067
AXA – GILB	6.3	85,653,672	14,047,394	1,234,152	(384,576)	-	100,550,642
Schroders – SISF	6.4	10,209,928	-	65,366	-	-	10,275,294
Schroders – GDG	6.5	50,872,418	56,000,000	6,427,772	-	-	113,300,190
Nordea 1 – GSEF	6.6	170,162,279	-	3,804,576	-	(27,000,000)	146,966,855
Nordea 1 – SRF	6.7	232,257,002	-	10,311,077	-	-	242,568,079
Amundi – 3M-I	6.8	-	100,001,771	(43,973)	(15,950)	(71,999,794)	27,942,054
AXA – WFOI	6.9	61,183,827	56,005,568	5,213,420	(428,939)	(12,000,000)	109,973,876
Pictet – HDS	6.10	58,778,067	-	1,359,578	-	(27,000,000)	33,137,645
BNP Paribas – PDP	6.11	50,091,736	72,500,000	8,035,218	(616,751)	-	130,010,203
Amundi – RPI2	6.12	50,255,615	33,501,954	2,658,046	(119,881)	-	86,295,734
Ukupne investicije na otvorene fondove		1,303,741,649	359,513,372	100,372,243	(2,476,960)	(282,999,794)	1,478,150,510

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDVE (NASTAVAK)

b) Investicije na otvorene fondove (u Jedinice)

					2018
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		Jedinice	Jedinice	Jedinice	Jedinice
Vanguard – GSIF	6.1	19,118,503	1,749,472	-	20,867,975
BNY Mellon – RRF	6.2	84,626,790	85,736,732	(57,288,351)	113,075,171
AXA – GILB	6.3	639,513	321	-	639,834
Schroders – SISF	6.4	65,229	-	-	65,229
Schroders – GDG	6.5	647,516	209,452	(509,102)	347,866
Nordea 1 – GSEF	6.6	5,899,914	808,314	-	6,708,228
Nordea 1 – SRF	6.7	12,888,846	-	(6,014,920)	6,873,926
Amundi – 3M-I	6.8	24	95	(62)	57
AXA – WFOI	6.9	751,958	276,157	(629,307)	398,808
Pictet – HDS	6.10	180,498	-	(180,498)	-
BNP Paribas – PDP	6.11	842,199	146,921	(624,326)	364,794
Amundi – RPI2	6.12	17	13	(9)	21

					2017
Fond	Napomena	Na dan 1 januar	Investicije	Povlačenja	Na dan 31 decembar
		Jedinice	Jedinice	Jedinice	Jedinice
Vanguard – GSIF	6.1	23,965,116	1,500,733	(6,347,346)	19,118,503
BNY Mellon – RRF	6.2	110,319,721	-	(25,692,931)	84,626,790
AXA – GILB	6.3	550,332	89,181	-	639,513
Schroders – SISF	6.4	65,229	-	-	65,229
Schroders – GDG	6.5	314,894	332,622	-	647,516
Nordea 1 – GSEF	6.6	7,017,001	-	(1,117,087)	5,899,914
Nordea 1 – SRF	6.7	12,888,846	-	-	12,888,846
Amundi – 3M-I	6.8	-	92	(68)	24
AXA – WFOI	6.9	449,617	385,380	(83,039)	751,958
Pictet – HDS	6.10	331,649	-	(151,151)	180,498
BNP Paribas – PDP	6.11	355,437	486,762	-	842,199
Amundi – RPI2	6.12	10	7	-	17

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.1 Vanguard Investment Series plc- Global Stock Index Fund Euro hedged (ISIN: IE00B03HD316)

Fond teži da obezbedi dugoročan rast kapitala praćenjem poslovanja Morgan Stanley Capital International (MSCI), World Free Index, tržišnog ponderisanog indeksa zasnovanog na veličinu kapitala kompanija u razvijenim zemljama. Investiciona politika Global Stock Index Fund usmerena je pretežno ka cilju da se investira u obične akcije. Investicije KPŠF u ovaj Fond pripisane su po valutnom ekvivalentu neto vrednosti imovine po deonici na relevantni dan poslovanja. Fond ne isplaćuje nikakve dividende, stoga sva dobiti se ogleda u neto vrednost sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -9.51% (2017: +16.71%). Naknada za upravljanje obračunava se dnevno po godišnjoj stopi od 0.25% od vrednosti aktive (2017: 0.25%). Fond takođe daje rabat od 0.12% od naknade za upravljanje (2017: 0.12%), koja se reinvestira u sledećem mesecu, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.13% od vrednosti sredstava (2017: 0.13% sredstava). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.2 BNY Mellon - Real Return Fund (ISIN IE00B504KX99)

BNY Mellon Real Return Fund je fond sa apsolutnim povraćajem koji ulaže sredstva mešovito u gotovini, obveznicama i akcijama. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -0.21% (2017: +2.30%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.60% sredstava (2017: 0.60% sredstava), a odvojeno se plaća preko fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava. Ukupna naknada ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018. Iznosi 488,895 EUR (2017: 798,961 EUR). Povlačenih 72,000,000 EUR iz ovog fonda tokom marta 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 8,398,398 EUR.

6.3 AXA - Global Inflation Linked Bonds Eur (ISIN LU0227145629)

AXA Global Inflation Linked Bond Fund, vodećeg svetskog menadžer sredstava, je fond sa apsolutnim povraćajem koji ulaže u trezorskim i korporacijskim obveznicama sa zaštitom globalne inflacije. Fond ne plaća dividendu, dok se svi dobitci i interesi odražavaju u neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -2.99% (2017: +1.02%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.40% vrednosti aktive (2017: 0.40%); ali kada vrednost plasmana je veća od 50 miliona evra, rabat od godišnji stope od 5% sredstava se obračuna dnevno i reinvestira se u sledećem mesecu, što učini neto naknadu fonda u godišnjoj stopi od 0.35% sredstava. Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.4 Schroders - International Strategic Bond Euro Hedged (ISIN LU0201724265)

Schroders International Strategic Bond Fund je zajednički fond sa sedištem u Luksemburgu koji posluje kroz investicije u portfelj obveznica i druge hartije od vrednosti sa fiksnim ili promenljivim povraćajem denominovane u različite valute koje izdaju vlade, vladine agencije i međunarodne agencije, te korporacije širom sveta. Fond ne isplaćuje dividende, pa se stoga svi interesi ogledaju ponudačku cenu fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.51% (2017: +0.64%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava u tromesečno po godišnjoj stopi od 0.50% vrednosti imovine (2017: 0.50%), i isplaćuje se odvojeno preko fakture, to jest ne umanjuje vrednost aktive; Međutim, za vrednost imovine većoj od 100 miliona EUR, godišnja taksa se smanji na 0.45% sredstava. Ukupan iznos naknada koji je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2018 je 50,969 EUR (2017: 51,528 EUR). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6.5 Schroders - Global Diversified Growth Fund (ISIN LU0776411141)

Schroders Global Diversified Growth Fund je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -8.17% (2017: +8.31%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava u tromesečno po godišnjoj stopi od 0.65% vrednosti imovine, i isplaćuje se odvojeno preko fakture, to jest ne umanjuje vrednost aktive. Ukupan iznos naknada koji je plaćen ovom fondu za godinu završenu 31. decembra 2018 je 813,018 EUR (2017: 520,466 EUR). Povlačenih 83,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 1,358,480 EUR.

6.6 Nordea 1 - Global Stable Equity Fund (ISIN LU0257969260)

Nordea 1 - Global Stable Equity Fund je aktivan fond koji prvenstveno sadrži akcije globalnih korporacija koje imaju stabilne: povraćaje, dividende i novčane tokove. Fond može međutim, držati do 1/3 sredstava u gotovini ili ulagati ih u obveznicama ili drugim dužničkim instrumentima u cilju upravljanja rizikom. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2017. godine je bila -2.69% (2017: +2.72%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.43% sredstava i plaća se odvojeno putem fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava fonda. Ukupni troškovi menadžera ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosi 689,736 EUR (2017: 747,430 EUR). Tokom 2018. godine nije bilo povlačenja iz ovog fonda.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.7 Nordea 1 –Stable Return Fund X EUR (ISIN LU0539147214)

Nordea 1 - Stable Return Fund je aktivan fond koji sadrži akcije i obveznice globalnih korporacija i državnih hartija od vrednosti, sa ciljem da stvori povratak iz obih kategorija sredstava i istovremeno da upravlja rizicima kroz strateško korišćenje finansijskih derivata. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.14% (2017: +4.44%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.56% sredstava i plaća se odvojeno putem fakture, odnosno ne smanjuje neto vrednost sredstava fonda. Ukupni troškovi menadžera ovog fonda za godinu završenu 31. decembra 2018 iznosi 942,218 EUR (2017: 1,342,831 EUR). Povlačenih 111,000,000 EUR iz ovog fonda tokom marta i oktobra 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 10,197,907 EUR.

6.8 Amundi – 3M (I) (ISIN FR000703813)

Amundi – 3M (I) je fond koji ulaže u instrumente tržišta novca i teži da obezbedi visoku likvidnost i sigurnost i služi kao alternativa držanju sredstava u Centralnoj banci Kosova. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci ili gubitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice od prve investicije jula 2018. i do 31. decembra 2018. godine je bila -0.32% (2017: -0.19%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.057% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Kada srednja vrednost sredstava u jednom kalendarom tromesečju ističe 50,000,000 EUR fond izdaje kao rabat na naknadu godišnju stopu od 0.012% sredstava koja se tipično re-investira. Povlačenih 64,999,556 EUR iz ovog fonda tokom juna i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 82,899 EUR.

6.9 AXA – Optimal Income I EUR (ISIN: LU0184635471)

AXA – Optimal Income Fund je aktivan fond koji sadrži akcije i obveznice korporacija i državnih hartija od vrednosti, uglavnom iz Evrope, sa ciljem da stvori apsolutni povratak u dugom roku od obih ovih klasa finansijskih instrumenata. Radi upravljanja rizikom, upotreba malog obima derivata je dozvoljeno. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -7.58% (2017: +7.47%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od: 0.55% sredstava (2017: 0.55%), i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Povlačenih 87,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni dobitak u iznosu od 396,675 EUR.

6.10 Pictet – High Dividend Selection – Z Euro (ISIN: LU0650147423)

Pictet – High Dividend Selection Fund je aktivan fond koji prvenstveno sadrži akcije sa stabilnim dividendima globalnih korporacija. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine do datume potpunog povlačenja 21. marta 2018. godine je bila -5.02% (2017: +3.59%). Naknada za upravljanje se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.76% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Fond daje 0.11% sredstava kao rabat na naknade, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.65% sredstava. Povlačenih 90,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 1,207,465 EUR.

6.11 BNP Paribas IP – Parvest Diversified Dynamic (ISIN: LU0102035119)

BNP Paribas IP – Parvest Diversified Dynamic je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -7.27% (2017: +9.54%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.76% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Fond daje 0.11% sredstava kao rabat na naknade, što za rezultat ima da neto naknada za upravljanje koje naplaćuje fond iznosi 0.65% sredstava. Povlačenih 90,000,000 EUR iz ovog fonda tokom oktobra i decembra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 1,207,465 EUR.

6.12 Amundi – Amundi Rendement Plus I2 (ISIN: FR0011027283)

Amundi Rendement Plus I2 je fond sa raznovrsnim klasama sredstava u portfelju. Fond ne plaća dividendu zato svi dobitci i interesi odražavaju se na neto vrednosti sredstava fonda. Promena cene jedinice tokom godine završenoj 31. decembra 2018. godine je bila -4.38% (2017: +4.55%). Naknada za upravljanje fondom se obračunava dnevno po godišnjoj stopi od 0.20% sredstava i odbija se od fonda čime se smanjuje vrednost neto sredstava fonda. Povlačenih 42,000,362 EUR iz ovog fonda tokom oktobra 2018. uključuju i ostvareni gubitak u iznosu od 449,782 EUR.

6 INVESTICIJE NA OTVORENE FONDOVE (NASTAVAK)

6.13 Naknade i rabati otvorenih instrumenata

		Za godinu završenu 31 decembar 2018			Za godinu završenu 31 decembar 2017		
		Bruto naknada	Rabati	Neto naknada	Bruto naknada	Rabati	Neto naknada
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Vanguard – GSIF	6.1	986,158	(510,133)	476,025	910,863	(454,909)	455,954
BNY Mellon – RRF	6.2	488,895	-	488,895	798,961	-	798,961
AXA – GILB	6.3	394,407	(49,301)	345,106	384,576	(48,072)	336,504
Schroders – SISF	6.4	50,969	-	50,969	51,528	-	51,528
Schroders – GDG	6.5	813,018	-	813,018	520,466	-	520,466
Nordea 1 – GSEF	6.6	689,736	-	689,736	747,430	-	747,430
Nordea 1 – SRF	6.7	942,218	-	942,218	1,342,831	-	1,342,831
Amundi – 3M I	6.8	16,719	-	16,719	15,950	(2,396)	13,554
AXA – WFOI	6.9	716,717	-	716,717	428,939	-	428,939
Pictet – HDS	6.10	44,293	-	44,293	317,056	-	317,056
BNP Paribas – PDP	6.11	1,014,653	(147,058)	867,595	616,751	(89,046)	527,705
Amundi – RPI2	6.12	253,115	-	253,115	119,881	-	119,881
Svega naknade i rabata otvorenih instrumenata		6,410,898	(706,492)	5,704,406	6,255,232	(594,423)	5,660,809

7 OBVEZNICE KOSOVA I DEPOZITI

	Obveznice Kosova	Oročeni depoziti	Dužnički instrumenti
	EUR	EUR	EUR
Na dan 1. januara 2017.	78,697,947	20,013,089	98,711,036
Novi plasmani	74,896,454	50,401,000	125,297,454
Dobitak kamate	1,464,839	465,940	1,930,779
Dospele kamate / kuponi	(1,414,391)	(300,618)	(1,715,009)
Dospele glavnice	(58,599,709)	(20,000,000)	(78,599,709)
Na dan 31. decembra 2017.	95,045,140	50,579,411	145,624,551
Promene na inicijalnoj primeni MSFI 9	(152,535)	(25,290)	(177,825)
Korigovano 1. januara 2018.	94,892,605	50,554,121	145,446,726
Novi plasmani	177,350,917	106,000,000	283,350,917
Dobitak kamate	2,353,410	847,793	3,201,203
Dospele kamate / kuponi	(1,426,258)	(622,409)	(2,048,667)
Dospele glavnice	(64,278,922)	(37,401,000)	(101,679,922)
Neto opticaj provizija umanjivanja	(380,888)	(34,412)	(415,300)
Na dan 31. decembra 2018.	208,510,864	119,344,093	327,854,957

Na dan 31. decembra 2018. investicije KPŠF-PS u dužničke instrumente obveznica Trezora Kosova merene po amortizovanoj vrednosti sastojali su se od 25 instrumenata sa nominalnom vrednošću od 209,060,000 EUR, originalnim rokom dospeća između 6 meseci i 10 godina, prosečnim preostalim rokom od 2.79 godina (ponderisano), i prosečnom stopom / kuponom od 1.79%. Na dan 31. decembra 2017. sastojali su se od 10 instrumenata sa nominalnom vrednošću od 103,130,000 EUR, originalnim rokom dospeća između 6 meseci i 7 godina, prosečnim preostalim rokom od 1.67 godina, i prosečnom stopom / kuponom od 1.33%. Obveznica Trezora Kosova još nisu rangirane.

Na dan 31. decembra 2018. investicije KPŠF-PS u oročene depozite merene po amortizovanoj vrednosti sastojali su se od 20 depozita sa bankama sa originalnim rokom dospeća između 1 i 2 godina, prosečnim preostalim rokom od 1.19 godina (ponderisano), i prosečnom stopom od 1.55%. Banke su sve komercijalne banke licencirane i operativne u Republici Kosova (Banka Kombëtare Tregtare, Banka për Biznes, Turkish Enterprise Bank, NLB Bank, Raiffeisen Bank Kosovo, ProCredit Bank, ISh Bankasi, i Banka Ekonomike). Na dan 31. decembra 2017. investicije u oročene depozite sastojali su se od 11 depozita sa bankama sa originalnim rokom dospeća između 1 i 2 godina, prosečnim preostalim rokom od 0.99 godina, i prosečnom stopom od 1.46%.

Provizija za umanjenje vrijednosti dužničkih instrumenata za godinu završenoj 31. decembra 2018. izvedena su u skladu sa modelom očekivanog kreditnog gubitka kako je detaljno opisano u značajnim računovodstvenim politikama.

Neto opticaj provizija umanjivanja za godinu završenu 31. decembra 2018 za gore navedene instrumente su bili:

	Obveznice Kosova	Oročeni depoziti	Dužnički instrumenti
	EUR	EUR	EUR
Izdavanja iz provizije za umanjenje vrijednosti	63,954	18,745	82,699
Dodatne provizije za umanjenje vrijednosti	(444,842)	(53,157)	(497,999)
Neto opticaj provizija umanjivanja	(380,888)	(34,412)	(415,300)

Nije bilo opticaja na provizije umanjivanja tokom godine završenoj 31. decembra 2017.

8 OBAVEZE PREMA KPŠF-PS

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Naknade naplaćene računima učesnika i rabati – plativi	415,160	396,359
<i>(Manje) / Plus:</i> Razlika od refundacija pogrešnih doprinosa	(4,559)	2,182
Neto obaveze prema KPŠF - Operacije	410,601	398,541

Na dan 31. decembra 2018 bilans plativih naknada u iznosu od 415,160 EUR odnosi se na naknade KPŠF-a naplaćene računima učesnika koje nisu bili prenete na KPŠF-PS na datum izveštavanja (2017: 396,359 EUR). Obaveze za naknade se povećavaju, ili (smanjuju), s razlikom između vrijednosti otkupljenih jedinica u svrhu refundacije (otkupne vrijednosti) i iznosa koji se vraća primatelju (nominalni iznos). Na dan 31. decembra 2018 bilans razlika vraćenog iznosa plativih je bila - 4,559 EUR, tako da su neto obaveze prema KPŠF-PS bile 410,601 EUR (2017: 2,182 EUR, odnosno 398,541 EUR).

Refundacije su potrebne u slučajevima kada, što se prvobitno smatralo kao penzijski doprinos i jedinice se izdaju za istog, dokazuje se da je plaćeno greškom ili da je preplaćeno. U takvim slučajevima, samo nominalni iznos se vraća kod platioca.

9 OBAVEZE ZA OTKUPLJENE JEDINICE

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Obaveze za refundacije	130,346	125,497
Obaveze za povlaćene štednje	294,433	341,881
Obaveze za ne alocirana sredstva	-	9,967,983
Ukupno obaveze za otkupljene akcije	424,779	10,435,361

Na dan 31. decembra 2018, bilans sredstava otkupljeni putem refundacija ili isplate beneficija koja nisu preneti korisnicima do datuma izveštavanja iznosi 424,779 EUR (2017: 467,378 EUR).

Stav 3 člana 3 Zakona br. 05/L-116 kojim se menja stav 7.11 člana 7 Zakona br. 04/L-101 o penzijskim fondovima na Kosovu, dozvoljava otkup jedinica doprinosa koji su: a) primljeni pre više od 6 godina; i b) koji ostaju neraspoređeni uprkos svim naporima uprave KPŠF-a da pronađu zakonite vlasnike istih. Sredstva od takvih isplata se uplaćuju u Konsolidovani budžet Kosova preko Poreske uprave Kosova.

U decembru 2018. godine otkupljene su jedinice koje se odnose na neraspoređene doprinose plaćene do 31. decembra 2012. godine. Vrijednost otkupa iznosila je 1,622,498 EUR i sastojala se od nominalnih doprinosa u iznosu od 1,223,238 EUR i neto dobiti u iznosu od 399,260 EUR. Sredstva su isplaćena u potpunosti krajem decembra 2018. godine.

U decembru 2017. godine neraspoređeni doprinosi plaćeni prije septembra 2011. godine su se otkupili. Vrijednost otkupa iznosila je 9,967,983 EUR i sastojala se od nominalnih doprinosa u iznosu od 7,026,365 EUR i neto dobiti u iznosu od 2,941,618 EUR. Sredstva su bila plativa na dan 31. decembra 2017. godine, a isplata je izvršena tokom januara 2018. godine.

10 NE-DOPRINOSI

Ulazni transferi na račun naplate KPŠF-PS-a u CBK, koji su u vreme obrade bankovnog izveštaja identifikovani da nisu penzijski doprinosi (plaćeni su greškom ili preplaćeni), klasifikuju se kao ne-doprinosi i ne konvertiraju se na jedinice. U svim ostalim slučajevima dolazni transferi doprinosa se konvertiraju u jedinice, a kasnije ako se dokazuje da su učinjeni greškom oni se otkupljaju putem refundacije. Na dan 31 decembra 2018, bilans ne-doprinosa koji još nije vraćen do datuma izveštavanja iznosi 34,257 EUR (2017: 49,298 EUR).

11 OSTALI PRIHODI

Tokom godine završenoj 31. decembra 2018 Upravni odbor KPŠF-a je odlučio da refundira 700,000 EUR u penzijski fond od viška KPŠF-PS za investicione aktivnosti (2017: 385,000 EUR).

12 NAKNADE ZA UPRAVLJANJE NA TERET RAČUNA UČESNIKA

	Za godinu završenu 31 decembar 2018	Za godinu završenu 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Naknade za investicione aktivnosti	6,447,812	6,043,149
Naknade za operativne aktivnosti	1,212,535	1,245,535
Ukupno naknade za upravljanje na teret računa učesnika	7,660,347	7,288,684

Naknade su obračunate dnevno prema formuli:

$$\text{Naknada} = [\text{Bruto sredstva učesnika}] * [\text{Stopa}] / [\text{Broj dana u godini}] .$$

Ukupne naknade naplaćene nad bruto sredstvima učesnika u cilju finansiranja aktivnosti KPŠF-a za godinu koja se završava 31. decembra 2018. iznosi 7,660,347 EUR (2017: 7,288,684 EUR).

Naplaćene tarife za period raportisanja, usvajane od strane Skupštine Republike Kosovo u skladu sa Zakonom br. 04/L-168, bile su kao sledeće:

Datum od	Datum do	Takse za investicione aktivnosti	Takse za operativne aktivnosti	Ukupne takse
1 januar 2017	31 januar 2018	0.393% g.	0.081% g.	0.474% g.
1 februar 2018	31 decembar 2018	0.381% g.	0.071% g.	0.452% g.

13 POJEDINAČNI RAČUNI UČESNIKA

	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	Broj računa	Broj računa
Računi bez povlačenja štednje	582,740	553,015
Računi sa povlačenjem štednje	43,947	38,512
Ukupno računa	626,687	591,527

Račun sa povlačenjem štednje predstavlja račune sa kojih su penzije štednje povučene zbog: (i) penzionisanje učesnika koji dostižu 65 godina ili koji postaju trajni invalidi; ili (ii) naslednici, smatrani zakonski pravim, naslede penzije štednje umrlog učesnika. Od 626,687 učesnika za koje je KPŠF otvorio račun penzijske štednje, 344,453 su imali doprinose koji pripadaju godini završenoj 31. decembra 2018 (2017: 352,849 od 591,527 otvorenih računa).

Doprinosi u KPŠF se uplaćuju od poslodavaca u korist zaposlenih koji su stalni stanovnici Kosova po stopi od najmanje 5% od bruto prihoda zaposlenika, za oba dvoje, zaposlenika i poslodavca. Zajedno sa dobrovoljnim doprinosima, zaposlenik i poslodavac mogu maksimalno da izdvoje do 15% od bruto prihoda zaposlenika.

Poslodavci su dužni da dostave podatke plate u portal PUK-a kako bi dobili dokument plaćanja za dati mesec. Samozaposleni uplaćuju doprinose kvartalno. PUK čini dostupnim informacije za KPŠF i takođe je odgovoran za poštovanje od strane poslodavaca i sprovođenje takvih pridržavanja putem kazni izdatih delikventnih poslodavcima.

Uglavnom zbog nesavršene prirode procesa prikupljanja i izveštavanja na snazi pre četvrtog kvartala 2012, kada je uveden portal PUK-a, prikupljena sredstva nisu u potpunosti prenete na individualne račune učesnika. Od kako je uveden portal ogromna većina doprinosa se dodeljuju individualnim računima na isti dan kada se po prvi put obrađuju uplate. Uglavnom zbog neprijavlivanja od strane poslodavaca za prethodne periode, iznos od 1,293,572 EUR nije bio dodeljen na pojedine račune učesnika na dan 31. decembra 2018 (31. decembar 2017: 2,288,327 EUR).

Tokom 2018. godine KPŠF je dodelio iznos od 4,698 EUR na individualne račune od iznosa nedodeljenih doprinosa na dan 31. decembra 2017 i otkupio je kao ne alocirana sredstva doprinose u iznosu od 1,223,238 EUR. Tokom 2017. godine KPŠF je dodelio iznos od 299,699 EUR na individualne račune od iznosa nedodeljenih doprinosa na dan 31. decembra 2016 i otkupio je kao ne alocirana sredstva doprinose u iznosu od 7,026,365 EUR.

Priroda i razlog doprinosa nedodeljenih na pojedine račune učesnika je dat u prilogu:

Razlog	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
	EUR	EUR
Poslodavci nisu podneli izveštaje doprinosa	1,104,230	2,041,184
Doprinosi nisu dodeljeni u račune poslodavaca	159,719	18,870
Netačne kombinacije broja lične karte i imena/prezimana	29,623	228,273
Ukupno nedodeljenih doprinosa	1,293,572	2,288,327
Kumulativni doprinosi konvertisani u jedinice do datuma izveštavanja	1,594,824,669	1,422,168,517
Nedodeljeni doprinosi kao procenat kumulativnih doprinosa konvertisane u jedinice do datuma izveštavanja	0.08%	0.16%

13 POJEDINAČNI RAČUNI UČESNIKA (NASTAVAK)

Drugi način kako bi se video napredak procesa sravnjenja je usporodbom alociranih sredstava i neto imovine pod upravljanjem, kako je navedeno u nastavku:

	Napomena	Na dan 31 decembar 2018	Na dan 31 decembar 2017
		Value EUR	Value EUR
Neto imovina doprionosioca		1,691,903,168	1,644,799,405
<i>Prilagodavanja za:</i>			
Dospeli doprinosi ne konvertirani u jedinice na dan izveštavanja	5	(11,347,368)	(10,151,350)
Bilans provizije umanjivanja	7	593,125	-
Neto imovina doprinosioca konvertiranih u jedinice		1,681,148,925	1,634,648,055
Bilans sredstava u individualnim računima		1,679,863,025	1,631,759,860
Procenat neto imovine doprinosioca konvertovanih u jedinice koji su u individualnim računima		99.92%	99.82%

14 ISPLAĆIVANJE BENEFICIJA KROZ POVLAČENJE U FAZAMA

U skladu sa Uredbom CBK-a za povlačenje penziona štednje, promenotoj avgusta 2018. godine učesnici koji se penzionišu sa bilansom računa u KPŠF iznad praga od 3,000 EUR moraju da povuku svoju uštedevinu u fazama ali imaju opciju da 20% bilansa prime jednom isplatom (2017: prag od 3,000). Učesnici dobijaju mesečne isplate u visini od: 1% od balansa računa na dan penzionisanja od KPŠF ili 200 EUR, koji god je veći (2017: 1% ili 200 EUR, koji god je veći). Instrukcija za povlačenje u fazama je uslovna do vremena kada će anuiteti biti na raspolaganju na Kosovu. Prilikom odlaska u penziju kompletan bilans KPŠF računa učesnika, minus deo primljen jednom isplatom, se prenosi kod komercijalne banke ugovorene za pružanje usluge povlačenja u fazama, i sredstva se više ne obračunavaju kao sredstva KPŠF-PS. Lica koji se penzionišu sa bilansom ispod praga podižu štednju jednom isplatom.

15 IZVEŠTAJ O PROMENAMA U JEDINICAMA KOJA PRIPADAJU DOPRINOSIOCIMA

	Napomena	2018	2017
		Jedinice	Jedinice
Na dan 1 januar		1,115,941,202	1,030,807,350
Izdane jedinice u toku godine		119,032,107	111,815,014
Otkupljene jedinice zbog povlačenja sredstva		(21,572,925)	(19,436,297)
Otkupljene jedinice zbog ne alociranih sredstva		(1,149,974)	(6,798,515)
Otkupljene jedinice zbog refundacija i korekcija		(569,693)	(446,350)
Na dan 31 decembar		1,211,680,717	1,115,941,202
Neto imovina doprinosioca konvertiranih u jedinice	13	1,681,148,925	1,634,648,055
Neto vrednost jedinice na dan izveštavanja		EUR 1.3875	EUR 1.4648

16 DEŠAVANJA POSLE DATUMA FINANSIJSKOG STANJA

Ne postoje ostali kasniji događaji koji zahtevaju prilagodavanje ili dalje obelodanjanje u finansijskim izveštajima za godinu koja se završava 31. decembra 2018.

Nacrt izveštaja:
Odeljenje za odnosi za javnošću

Autor:
Jeton Demi

Dizajn i foto:
Pajtesa Gashi

Ovlašćeno od:
Upravnog odbora KPŠF-a

Prevodilac
GC&DA LLC

Fotografija naslovne strane:
Gadimlje Pećina

ADRESA

Ul. "Agim Ramadani" #182-184
10000 Priština, Kosovo

E-MAIL I VEB

info@trusti.org
www.trusti.org

Fondi i Kursimeve
të Kosovës Pensionale